

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDEKİ PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMI İLE ALGILANAN ANNE BABA
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Suat ALTINTAŞ

**Enstitü Ana Bilim Dalı : Psikoloji Ana Bilim Dalı
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Muhammet ÖZTABAK

HAZİRAN – 2016

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDEKİ PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMI İLE ALGILANAN ANNE BABA
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Suat ALTINTAŞ

Enstitü Ana Bilim Dalı : Psikoloji Ana Bilim Dalı
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez 02/06/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZASI
Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTASAR	(B) Başarılı	Başarılı
Yrd. Doç. Dr. Mejen Deniz Bidel	Başarılı	Başarılı
Yrd. Doç. Dr. Nupur Kaya	Başarılı	Başarılı

BEYAN

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Ortaokul Öğrencilerindeki Problemlı İnternet Kullanımı İle Algılanan Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmamın yazımı aşamasında bilimsel etik kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden faydalanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının veya bir kısmının Nişantaşı Üniversitesi veya başka bir üniversite de tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Suat ALTINTAŞ

02/06/2016

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince ve bu tezin yazılması aşamasında çalışmamı sahiplenerek, verdiği emek, aktardığı bilgi ve tecrübesi ile her zaman beni destekleyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTABAK'a katkıları ve emekleri için sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Bu vesileyle bugünlere gelmemde emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme ve bütün öğretmenlerime, ayrıca tezimin yazma aşamasında ve son okunmasında yardımlarımı esirgemeyen meslektaşım Ayşe SİPAHİ'ye teşekkürlerimi borç bilirim.

Suat ALTINTAŞ

02/06/2016

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADSL	: Asymmetric Digital Subscriber Line/ Asimetrik Sayısal Abone Hattı
ARPA	: Advanced Research Projects Agency
BITNET	: Dünya Çapında Akademik Kurum ve Kuruluşları Birbirine Bağlayan Ağ
BTK	: Bilişim Teknolojileri İstatistik Kurumu
EARN	: European Academic and Research Network
IBM	: International Business Machines
NASA	: Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi
NSFNet	: National Science Foundation Network
ODTÜ	: Ortaoğu Teknik Üniversitesi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TEOG	: Temel Eğitimden Ortaoğretime Geçiş (Sınavı)
TR-NET	: Türkiye İnternet Proje Grubu
TTnet	: Türk Telekomun İnternet Sağlayıcısı
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TURNET	: Türkiye'de İnternet Hizmeti Veren Türk Telekom'a Bağlı Resmi Kuruluş
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜVEKA	: Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı
TZT	: Yineleyen Zorlayıcı Travmalar
ULAKNET	: Ulusal Akademik Ağ

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Güngören İlçesinde Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Resmi Ortaokullarda Öğrenim Gören Kız-Erkek Öğrenci Sayıları.....	49
Tablo 2: Araştırmada Örneklem Olarak Seçilen Ortaokullar ve Bu Okullarda Uygulamaya Katılan Öğrenci Sayıları.....	50
Tablo 3: Öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri.....	54
Tablo 4: Öğrencilerin Algılanan Anne Baba Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 5: İnternetin Olumsuz Sonuçlarına Alt Ölçeğine İlişkin t testi Bulguları.....	58
Tablo 6: Sosyal Fayda Alt Ölçeğine İlişkin t testi Bulguları.....	59
Tablo 7: Aşırı Kullanım Alt Ölçeğine İlişkin t testi Bulguları.....	60
Tablo 8: Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği Toplam Puanına İlişkin t testi Bulguları.....	62
Tablo 9: İnternetin Olumsuz Sonuçları Alt Ölçeğine İlişkin f Testi ve Welch Testi Bulguları.....	63
Tablo 10: Sosyal Fayda Alt Ölçeğine İlişkin f Testi ve Welch Testi Bulguları.....	65
Tablo 11: İnternete Bağlanılan Araçlara Göre Farklılaşan Problemlı İnternet Kullanımı Düzeyinin Tamhane's T2 Testi Bulguları.....	66
Tablo 12: Aşırı Kullanım Alt Ölçeğine İlişkin f Testi ve Welch Testi Bulguları.....	67
Tablo 13: Toplam Puana İlişkin f testi ve Welch Testi Bulguları.....	68
Tablo 14: Öğrencilerin Algıladıkları Demokratik Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait t testi Bulguları.....	70
Tablo 15: Öğrencilerin Algıladıkları Demokratik Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait f Testi ve Welch Testi Bulguları.....	71
Tablo 16: Öğrencilerin Algıladıkları Koruyucu-İstekçi Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait t Testi Bulguları.....	73
Tablo 17: Öğrencilerin Algıladıkları Koruyucu-İstekçi Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait f Testi ve Welch Testi Bulguları.....	75
Tablo 18: Öğrencilerin Algıladıkları Otoriter Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait t testi Bulguları.....	76
Tablo 19: Öğrencilerin Algıladıkları Otoriter Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait f Testi Bulguları.....	78
Tablo 20: Problemlı İnternet Kullanımı ve Algılanan Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	79

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

- Şekil 1:** 1996-2014 Yılları Arasında Dünyada İnternet Kullanım Oranları.....12
- Şekil 2:** 2008-2014 Yılları Arasında Türkiye’de İnternet Kullanıcı Sayısı.....13

ÖZET

Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Ortaokul Öğrencilerindeki Problemlı İnternet Kullanımı İle Algılanan Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	
Tezin Yazarı: Suat ALTINTAŞ	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTABAK
Kabul Tarihi: 02/06/2016	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 99 (tez) + 5 (ek)
Anabilimdalı: Psikoloji Ana Bilim Dalı	Bilim Dalı: Psikoloji
<p>Günlük hayatımızın bir parçası olan internet, hemen hayatımızın her alanına etki etmektedir. Yaygınlaşan internet kullanımı aşırı kullanım ve problemlı internet kullanımı sorununu gündeme getirmiştir. Problemlı internet kullanımı çocukları ve ergenleri ruhsal ve fiziksel yönden daha olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmada bir geçiş dönemi olan ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma İstanbul ili, Güngören ilçesindeki 2015-2016 eğitim öğretim yılında 189'u erkek, 187'si kadın olmak üzere 376 ortaokul 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerle yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilere "Kişisel Bilgi Formu", "Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği" ve "Anne-Baba Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma betimsel nitelikli olup genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS programından, t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) tekniğinden yararlanılmıştır.</p> <p>Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; problemlı internet kullanımının cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailenin aylık geliri, annenin çalışması ve kendine ait bilgisayar olup olmamasına durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, ancak, kendisine ait odanın olup olmaması ve internete bağlanılan araçlara göre, tablet, bilgisayar ve cep telefonuna sahip olup olmamaya göre anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Problemlı internet kullanımı ve algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiye ait bulgular değerlendirildiğinde, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda, aşırı kullanım ve problemlı internet kullanımı demokratik tutum ile düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişkiler gösterirken, koruyucu-istekçi tutum ile otoriter tutum arasında orta düzeyde pozitif ilişkiler göstermektedir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Problemlı internet kullanımı, algılanan anne-baba tutumları, ortaokul öğrencileri	

SUMMARY

Nisantasi University Institute of Social Sciences Abstract of Master's/PhD Thesis

Title of the Thesis: The Relationship Between Problematic Internet Usage and Perceived Parental Attitudes in Secondary School Students

Author: Suat ALTINTAŞ **Supervisor:** Assist. Prof. Dr. Muhammet ÖZTABAK

Date : 02/06/2016 **Nu. of pages:** vii (thesis) + 99 (tez) + 5 (supp)

Department: Department of psychology **Subfield:** Psychology

Internet, which is a part of our daily life, affects almost every area of our life. Widespread use of the internet has brought the problem of the overuse and problematic Internet use on the agenda. Problematic Internet use negatively affects the children and adolescents spiritually and physically.

In this study, the relationship between problematic Internet use of 8th grade students that are in their transition period and perceived parental attitudes were examined. The study was conducted with 376 students, that are 189 male and 187 female and 8th Grade in 2015-2016. "Personal Information Form", "Problematic Internet Use Scale" and "Parental Attitude Scale" were applied to the students participating in the study. general screening method was used in the descriptive qualified research. In analyzing the data, SPSS software, t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) techniques were used.

When the findings are evaluated, it was observed that the problematic Internet usage did not significantly differ according to the mother's level of education, the father's level of education, family income, mother's working, or not, but it significantly differed according to sex, having own room, tools to connect to the internet, having tablets, computers or mobile phone or not.

When the findings about relationship between problematic Internet use and perceived parental attitudes are evaluated, while the negative consequences of the internet showed a negative relationship with social benefits, excessive use, problematic Internet use and democratic attitudes, it shows a positive relationship between Protecting requester attitude and authoritarian attitude.

Keywords: Problematic Internet use, perceived attitudes of parents, middle school students

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	I
TABLO LİSTESİ	II
ŞEKİL LİSTESİ	III
ÖZET	IV
SUMMARY	V
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KONUYLA İLGİLİ LİTERATÜR	10
1.1. İnternetin Tanımı ve Tarihçesi	10
1.2. Problemlı İnternet Kullanımı	14
1.3. Problemlı İnternet Kullanımıyla İlgili Modeller	16
1.3.1. Goldberg’ın Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri.....	16
1.3.2. Young’ın Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri.....	18
1.3.3. Davis’in Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımaya Dayalı Patolojik İnternet Kullanımı Modeli.....	18
1.3.4. Caplan’ın Modeli	20
1.4. Problemlı İnternet Kullanımının Etkileri.....	20
1.4.1. Fiziksel Etkiler	22
1.4.2. Psikolojik ve Sosyal Etkiler	23
1.4.3. Bilişsel Etkiler	25
1.4.4. Aile İlişkilerine Etkisi.....	26
1.5. Problemlı İnternet Kullanımıyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	28
1.6. Aile Kavramı ve Anne-Baba Tutumları.....	32
1.6.1. Aile Kavramı.....	32
1.6.2. Anne-Baba Tutumları.....	33
1.6.2.1. Otoriter Anne-Baba Tutumu.....	35
1.6.2.2. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu.....	36
1.6.2.3. Demokratik Anne-Baba Tutumu.....	37
1.7. Algılanan Anne-Baba Tutumları ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki.....	39
1.8. Anne-Baba Tutumlarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	41

BÖLÜM 2: YÖNTEM.....	45
2.1. Araştırma Modeli.....	45
2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	45
2.3. Veri Toplama Araçları.....	47
2.3.1. Bilgi Formu.....	47
2.3.2. Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği.....	47
2.4.3. Anne-Baba Tutumları Ölçeği.....	49
2.4. Verilerin Toplanması.....	49
2.5. Verilerin Analizi.....	50
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	51
3.1. Problemlı İnternet Kullanımı İle İlgili Bulgular.....	51
3.2. Algılanan Anne-Baba Tutumları İle İlgili Bulgular.....	53
3.3. Problemlı İnternet Kullanımı İle Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular....	54
3.4. Algılanan Anne-Baba Tutumları İle Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	67
3.5. Problemlı İnternet Kullanımının Algılanan Anne-Baba Tutumlarıyla İlişkisine Ait Bulgular.....	75
BÖLÜM 4: YORUM VE TARTIşMA.....	77
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
KAYNAKÇA.....	92
EKLER.....	100
EK - 1 Kişisel Bilgi Formu.....	100
EK - 2 Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği.....	101
EK - 3 Anne-Baba Tutum Ölçeği.....	103
ÖZGEÇMİş.....	105

GİRİŞ

Problem

İnsanoğlu var olduğu ilk günden itibaren çevresiyle iletişim halindedir. Başlangıçta yüz yüze olan iletişimi, farklı iletişim araçlarının keşfiyle zamanla değişmiştir. İnsanoğlu doğası gereği araştırmalar yaparak yeni buluşlar ortaya koymuştur. Bu buluşlar yavaş yavaş insanların hayatına girmiş ve bireylerin günlük yaşantısını kolaylaştırarak yaşam tarzındaki değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Son yüzyıldaki teknolojik buluşlar baş döndürücü hızdadır. Bu yüzden yaşadığımız çağ; teknoloji çağı olarak isimlendirilmektedir.

Yaşadığımız yüz yılda bilgi ve iletişim teknolojilerinde hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Teknoloji çağında, bilgisayar ve internet kullanımı büyük bir hızla artmıştır. Bilgisayar ve internet kullanımının artması toplumda her yaşta ve her düzeyde bireylerin yaşantısını ve çevreyle ilişkisini etkilemektedir. Günümüzde artık bilgisayar ve internet günlük yaşamın olmazsa olmaz bir parçası haline gelmiştir.

İlk ortaya çıkışı 1957'de ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabete dayanan internet, kullanım zorluğundan dolayı sadece bilim adamları, mühendisler ve bilgisayar uzmanları kullanmaktaydı (Arisoy, 2009). Gittikçe yaygınlaşarak son 25 yılda hayatımıza giren internetin kullanımı hızla artmaktadır. Özellikle son yıllarda internet; insanlarla çok hızlı iletişim kurarak, her türlü bilgiye çok kısa zaman diliminde ulaşmayı sağlayarak, bireylerin yaşamını, aile yaşantısını ve toplumsal yaşantıyı çok derinden etkileyen bir iletişim aracı haline gelmiştir (Demir, 2006).

İnternet ortamı ya da sanal ortam olarak adlandırılan internet kullanımının amacı kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bu farklılıkları şöyle sıralayabiliriz; iş hayatının yoğunluğundan kaçmak, günlük hayattaki birtakım işleri kolaylaştırmak (Keser Özcan ve Buzlu, 2005), kişilerin yeni insanlarla tanışmak istemesi, eğlence imkanı sunması, cinsel içeriğe kolay ulaşma imkanı sunması, kişilerin kendini ödüllendirmek istemesi (Odabaşıoğlu ve ark., 2007), ayrıca eğitim amaçlı kullanma, oyun oynama, kumar oynama, banka hesaplarındaki paraları yönetme bazı özel/kamu kurum ve kuruluşların

iş ve işlemlerinin bir kısmının ya da tamamının internetten yapılıyor olması birçok kişiyi istemeden de olsa internet kullanmaya zorlamaktadır.

Dünyada ve Türkiye’de kullanıcı sayısı sürekli artan bilgisayar ve internet kullanımı, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişiklik göstermektedir. İnternet kullanımı gelişmiş ülkelerde daha yaygındır. 2012 yılında bu ülkelerde internet kullanım %71 iken, gelişmekte olan ülkelerde %24’tür. Dünya internet kullanım ortalaması ise %33’tür. Gelişmiş ülkelerdeki internet kullanım oranı sabit bir seyirde devam ederken, gelişmekte olan ülkelerde sürekli artmaktadır. 2013’te dünyada internet kullananların oranı %39 iken kullanmayanların oranı ise %61’dir. 2013 yılında yapılan istatistiklere göre 2.7 milyar insan aktif olarak internet kullanmaktadır. Bu oran, gelişmiş ülkelerde %77, gelişmekte olan ülkelerde %31’dir. Avrupa %75 internet kullanımı oranı ile birinci sırada yer alırken, onu %61 oranı ile Amerika takip etmektedir (TUİK, 2014).

16-24 yaş grubu bilgisayar ve internet kullanım oranlarının en yüksek olduğu yaş gurubudur. Erkeklerde bilgisayar ve internet kullanımı oranı tüm yaş gruplarında kadınlara göre daha yüksektir. Bu yaş grubunun 2013 yılında internet kullanım oranı genç kadınlarda %57,5, genç erkeklerde %80,1’dir. Toplam internet kullanım oranı ise %68,7’dir. Aynı yaş grubundaki genç kadınların bilgisayar kullanım oranı %59,5, genç erkeklerin %82, toplam bilgisayar kullanım oranı ise %70,6’dır (TUİK, 2014).

İnternet kullanımının bütün toplumlarda çok hızlı yaygınlaşması aşırı kullanım sorununu beraberinde getirmiştir. Aşırı internet kullanan bireylerin aile, iş ve sosyal hayatlarında bir takım problemler yaşadıkları gözlemlenmektedir. Günlük hayatın her alanında internetin yoğun şekilde kullanılması bir çok alanda ve özelliklede iletişimde kolaylıklar sağlasa da kişiler arası ilişkilerin azalarak nitelik değiştirdiği gözlenmektedir (Arslan Cansever, 2013). Ceyhan’a göre (2011) günümüzde bazı kişiler yüz yüze iletişim yerine internet üzerinden iletişimi tercih etmekte, günlük hayatta yapmaları gereken faaliyetleri yapmak yerine bu faaliyetleri erteledikleri, hatta yapmadıkları, adeta internete esiri kalarak, interneti aşırı kullanmak gibi davranışlar göstermektedir. Sağlıklı internet kullanımı Davis’e göre (2001), düşünce ve davranışlarda herhangi bir rahatsızlık duymadan, uygun bir zamanda diliminde istenilen amaçlara ulaşmak için

interneti kullanmaktır. İnternetin aşırı kullanılmaya başlanmasıyla internet bağımlılığı veya problemlili internetin kullanımı gündeme gelmiştir.

“İnternet Bağımlılığı” terimi Goldberg (1996) tarafından literatüre kazandırmıştır. Goldberg, DSM-IV’teki madde bağımlılığı tanı ölçütlerinden yola çıkarak internet bağımlılığı için yeni tanı ölçütlerini oluşturmuştur. Young (1999) ise internet bağımlılığı ile ilgili bilimsel tartışmaları başlatmış, DSM-IV’ün “patolojik kumar oynama” tanı ölçütlerinden faydalanarak hazırladığı göstergeler doğrultusunda, klinik vakalarda çalışmaya başlamıştır. Bu vakalardaki kişilerin tedavisi için “İnternet Bağımlılığı Merkezi”ni (Center for On-line Addiction) açmıştır (Buzlu ve Özcan, 2004). DSM IV-TR’de internet bağımlılığı bir hastalık kabul edilmemekle birlikte problemlili internet kullanımı iki başlıkta açıklanmaya çalışılmıştır. Bunlardan birincisi “madde kullanımı ile ilgili bozukluklar” ikincisi ise “başka bir yerde gruplandırılmamış dürtü kontrolü bozuklukları” içinde yer alan “patolojik kumar oynama”dır (Gönül 2002; Cumurcu ve Kaya, 2004; Köroğlu ve ark., 2006).

Problemlili internet kullanımının, bilişsel sürecin davranışa yansımalarıyla geliştiği, bireylerin sosyal hayatta başarısız oldukları alanları telâfi etmek ve sosyalleşmeyi gerçekleştirebilmeye yönelik geliştirilen davranış örüntüsü olabileceği düşünülmektedir. İnternet bağımlılık yaratan bir nesne olabileceği gibi, daha önce var olan bağımlılık nesnelere için bir ortam oluşturabilmektedir (Gönül, 2002). Bazı araştırmacılar göre internet bağımlılarının internete değil, internet üzerinden gerçekleştirilen sohbet, alış veriş, oyun ve kumar gibi materyallere bağımlı olduklarını belirtirler (Ceyhan, 2008).

İnternetin bu denli yaygın kullanımı en çok da ergenleri etkilemiştir. İnternetin ergenlere birçok fırsat sunması, iletişimde getirdiği yenilikler, bilgiye hızlı ve kolay ulaşma internetin olumlu yönleri olsa da; internet başında fazla zaman geçirme, ergenlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntılara yol açmaktadır. Ayrıca internet ortamından ergenlerin maruz kalabileceği riskler bulunmaktadır. Ergenlik internet kullanımının olumsuz etkilerinin yaşandığı en yüksek risk grubudur (Tahiroğlu ve ark., 2008). Ergenlerde aşırı internet kullanımı bireyin sağlığı ile ilgili sorunlara yol açabileceği gibi uyku ve çalışma zamanında kayba yol açmaktadır. Bunun yanında okul, aile ve sosyal yaşantıda kişisel işlevleri de olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir

(Gürcan, 2010). Ayrıca internetin aşırı kullanan çocuklarda ve ergenlerde obezite, epileptik ve uyku bozuklukları gibi fiziksel problemlere rastlanmaktadır.

Bir geçiş dönemi olarak kabul edilen ergenlik; toplum tarafından ne çocuk ne de yetişkin olarak kabul edilmemektedir. Bu dönemde ergenlerde önemli bedensel ve ruhsal değişiklikler olmaktadır. Öte yandan bireylerin tüm yaşam biçimini etkileyecek davranışlar ergenlik döneminde kazanılmaya başlar. İnternet ortamı ergenin kimlik gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Sağlıklı yaşam tarzı davranışları bu dönemde şekillenir. Gençleri toplumun geleceği olarak düşünürsek bu dönemde sağlıklı yaşam tarzı davranışlarını kazandırmak gerekir. Sağlıklı yaşam biçimi Ocakçı'ya (2007) göre, fertlerin sağlığını etkileyebilen bütün davranışlarını kontrol etmesi ve günlük faaliyetlerini düzenlerken kendi sağlığına uygun davranışları belirlemesidir. Sağlığı korumak için yaşam biçimini değiştirmek ve sağlıklı bir yaşam tarzını tercih etmek gerekir.

Ergenlik döneminde problemleri internet kullanan ergenler, sosyal becerilerini geliştiremeyebilir. Bu da yetişkinlik döneminde sorunlar yaşamasına sebep olabilir. Ergenlik döneminde problemleri internet kullanan bireyler aile yaşantısında, mesleki hayatında ve sosyal yaşantısında problemlerle karşılaşabilir. En önemlisi de yetiştireceği çocuklara rol model olma konusunda sorunlar yaşayabilir. Bu sebeple ergenlik döneminde problemleri internet kullanımlarının incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Aile toplumun temel birimi olan sosyal bir kurumdur. Süreç içerisinde değişimlere uğrayan bu kurum, toplumdaki farklılıklar göstererek varlığını devam ettirmektedir. Aile, çocukların hayata gözünü açtığı, sosyalleşme ve toplumsal kuralların öğrenildiği, tutum ve davranışların kazanıldığı birimdir. Aile çocuğun ilk sosyal çevresidir. Kişiler arası ilişkiler ailenin etkisi altında gelişir ve öğrenilir. Anne babanın çocuk yetiştirirken, çocuğa karşı takındığı tutum ve davranışlar çocuğun kişiliğini etkiler. Anne-babaların çocuk yetiştirirken sergiledikleri tutum ve davranışlar çocuğun tutum ve davranışlarını etkilemekle kalmayıp, çocuklar için bir rol model olmaktadır (Eripek, 1982).

Çocukların yetişme dönemlerinde anne babayla olan ilişkileri, yetişkinlikte diğer bireylere karşı göstereceği tutum ve davranışların temelini oluşturmaktadır. Aile içi iletişim ve anne baba davranışları kişinin psikolojik ve sosyal gelişimini doğrudan etkileyen en önemli faktörlerdendir. Kişinin dengeli, uyumlu yapıya ulaşmasında içinde büyüdüğü aile ortamının etkisi yadsınamaz. Doğumdan itibaren anne, baba ve çocuk arasında kurulan ilişkinin güven duygusuna dayanması çocuğun daha sonra dış dünya ile kuracağı ilişkilerin kaynağını oluşturur. En sağlıklı nesiller için aile içindeki ilişkilerin sevgi-saygıya dayanması ve demokratik bir anne-baba çocuk iletişiminin kurulması önemlidir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999).

Yüz yüze ilişkilerin güçlü ve yoğun olduğu ailedeki etkileşim, çocukların bireysel gelişmeleri ve duygusal gelişmeleri üzerinde önemli rol oynar. Ana babaların tutum ve davranışları çocukların uyumlu-uyumsuz, etken-edilgen, bağımlı-özerk, içe dönük dışa dönük olmaları gibi kişilik özelliklerini etkiler (Özgüven, 2001). Sağlıklı toplumlar, ailede sağlıklı yetişen bireylerin, iletişime geçtiği diğer bireylerle sağlıklı ilişkiler kurmasıyla gerçekleşir. Sağlıklı bir ilişkiyle yetişen birey öncelikle kişisel mutluluğunu yaşar, kişisel mutlulukta toplumsal barışı ve sağlıklı nesillerin oluşumunu sağlar.

Tutum kavramını; Thurstone (1931), “psikolojik bir nesneye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelenmesi” şeklinde tanımlarken, Sherif (1996) ise, “psikolojik bir sürecin herhangi bir değer yargısıyla mühürlenmiş bir obje veya durumla ilişkili olarak bireyin olumlu/olumsuz duygusal bir tepki göstereceğini tespit eden, devamlılığı olan bir hazır olma durumu” olarak tanımlamıştır (Akt: Yılmaz, 2009). Anne babaların çocuk yetiştirirken çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışların birçok sebebi vardır. Bunlar; anne babanın kendi anne babasıyla olan iletişimi, yaşam tecrübeleri, kişilik özellikleri, ailenin ekonomik durumu, eğitim durumu, anne babanın mesleği, ailedeki çocuk sayısı, ailenin çocuklardan beklentisi, anne babanın psikolojik sağlığı gibi.

Anne-babaların çocukları ile olan ilişkileri ve çocuk yetiştirme biçimleri toplumdan topluma farklılıklar gösterir. Hatta aynı toplumdaki aileler arasında bile çocuk yetiştirmede farklılıklar görülmektedir. Şendil’e göre (2003) dünyada ne kadar çok anne-baba varsa, o kadar çok çocuk yetiştirme biçimi vardır. Anne-babaların çocuk

yetiştirme biçimleri, çocuğa karşı gösterdiği tutum ve davranışlar çocukların gelişimlerini çok yönlü olarak etkilemektedir. Anne-babanın çocukla kurduğu iletişim şekli, çocuğa verdiği tepkiler çocuğun, kendisi ile barışık olmasında, kendisini mutlu hissedip çevresiyle olumlu ilişkiler kurmasında, özgüven geliştirmesinde, kendisini beğenmesinde, yeteneklerini fark etmesinde ve buna benzer kazanımlar elde etmesinde önemli bir yer tutmaktadır.

Günümüzde aile yaşantısındaki değişimler, anne, baba ve çocuk arasındaki iletişimi etkilemiştir. Özellikle annelerin ekonomik sebeplerle çalışmaya başlaması çocukla birlikte geçirilmesi gereken süreyi kısıtlamıştır. Yine annenin çalışmak zorunda olması ailedeki çocuk sayısını etkilemiş, hatta çoğu aile tek çocuk sahibi olup başka çocuk yapmayı düşünmemektedir. Bu durum, evde anne, baba ve kardeş olmadan bakıcıyla büyüyen çocuğun psikolojik ve sosyal gelişimini etkilemektedir.

Genellikle 11-20 yaş arasında tanımlanan ergenlik, her bireyin hayatında önemli bir yer tutar. Bu dönemde bireyler biyolojik ve zihinsel gelişimini tamamlayarak; psikolojik ve sosyal açıdan olgunlaşırlar. Çocukluktan yetişkinliğe adım atılan bu dönem, bireyin kişiliğinin oluşumunda en etkili dönemdir. Bu dönemde algılanan anne baba tutumları bireylerin sosyal ve duygusal gelişiminde anahtar rol oynar. Bu dönemde anne babaların ergenlere karşı sergileyecekleri yanlış tutumlar yüzünden, ergenlerde oluşacak problemler internet kullanımı bireyin bütün hayatının olumsuz etkileyecektir.

Bu çalışmada bir geçiş dönemi olan ergenlik çağındaki ortaokul öğrencilerinin problemlerini internet kullanımı ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki incelenecektir. Ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının onların internet kullanımlarında etkili olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında problemlerini internet kullanımıyla bazı değişkenlerin incelendiği aynı şekilde anne baba tutumlarıyla birçok değişken arasındaki ilişkinin de incelendiği görülmüştür. Fakat problemlerini internet kullanımı ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerindeki problemlı internet kullanımı ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaca uygun olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaya çalışılmaktadır. Araştırmadaki alt problemler şunlardır;

1. Öğrencilerin problemlı internet kullanma düzeyleri nasıl?
2. Algılanan anne-baba tutum düzeyleri nasıl?
3. Problemlı internet kullanımının demografik değişkenlerle ilişkisi nasıl?
4. Aile tutumlarının demografik değişkenlerle ilişkisi nasıl?
5. Problemlı internet kullanımı ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişki nasıl?

Araştırmanın Önemi

Günümüzde internetten bilgiye ulaşma ve sahip olunan bilginin paylaşımındaki öneminin gittikçe artması, ergenleri olumlu yönden etkilerken olumsuz yöndeki etkilerinin artmaya başlaması, problemlı internet kullanımıyla ilgili araştırmaların yapılmasını zorunlu kılmıştır (Öztürk ve Özmen, 2011). İnternet bağımlılığı ve problemlı internet kullanımı son zamanlarda hızla artarken, bu alana ilişkin tanı ve tedavi yöntemlerinin geliştirilebilmesi için çeşitli psikolojik faktörlerin etkileri incelenmektedir (Batıgün ve Kılıç, 2011).

Ülkemizde de internet bağımlılığı ve problemlı internet kullanımına yönelik araştırmalar son yıllarda artmıştır. Sevindik (2011) “Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi”, Zorbaz (2013) “Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı, Akran İlişkileri ve Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Özer (2013) “Problemlı İnternet Kullanımının Benlik Saygısı ve Özel İyi Oluş İle Açıklanabilirliği”, Cicioğlu (2014) “Öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık Davranışlarına İlişkin Görüşleri”, Çetinkaya (2013) “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı”, İşleyen (2013) “Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Kişisel ve Ailesel Faktörlerle İlişkinin İncelenmesi”, Baykan (2014) “Anne-Baba Tutumları ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki ilişki” başlıklı çalışmalarında problemlı internet kullanımının bazı değişkenlerle ilişkisini incelemişlerdir.

İnternet bağımlılığı ve anne-baba tutumlarıyla ilgili olarak Eftekin (2015) lise öğrencileriyle bir çalışma yapmıştır. “Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki” isimli bu araştırmanın sonucuna göre; öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne-baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Fakat sınıf seviyesi, ebeveynlerin (anne-baba) eğitim düzeyleri, ailenin gelir düzeyi, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma görülmüştür. Araştırmanın sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak bulunmuştur.

Bir geçiş dönemi olan 8. sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma mevcut değildir. Bu çalışmada, geçiş döneminde bulunan ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri, algıladıkları anne-baba tutumları, algılanan anne-baba tutumlarına göre internet bağımlılık düzeyleri üzerinde çalışma yapılmıştır. Çalışmanın yukarıda belirtilen alanlarda alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca elde edilen bulguların anne-baba ve eğitimcilere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulanan ölçeklere doğru, yansız ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 2015-2016 öğretim yılında İstanbul ili Güngören ilçesinde öğrenim gören ortaokul sekizinci sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada incelenen problemleri internet kullanımına ilişkin veriler Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından geliştirilen Problemleri İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen'in (PİKÖ-E) ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.
3. Araştırmada incelenen anne-baba tutumuna ilişkin veriler, Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve 1992-1993 öğretim yılında Eldeleklioğlu ve Kuzgun

tarafından yeniden düzenlenen Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada geçen temel kavramların tanımları aşağıda verilmiştir.

Problemlı İnternet Kullanımı: Kim ve Davis; (2009) bireylerin internet kullanımından dolayı aile ve iş yaşamında bozulmalar yaşanması ve sürekli şekilde internet kullanımını kontrol etmede başarısız girişimlerde bulunma (Akt. Zorbaz ve Tuzgöl Dost, 2014) olarak tanımlamıştır.

Anne-Baba Tutumu: Anne-babaların, çocuğun sosyal, psikolojik ve kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belirli bir nesne ya da ortamlara olumlu ya da olumsuz biçimde tepki gösterme eğilimi (Yavuzer, 1998) olarak tanımlanmıştır.

BÖLÜM 1

KONUyla İLGİLİ LİTERATÜR

1.1. İnternetin Tanımı ve Tarihçesi

Dünya tarihinde üçüncü büyük devrim olarak nitelendirilen internet; kendi aralarında bağlantılı ağlar anlamına gelen İngilizce Interconnected Networks'un kısaltmasıdır. İlk başlarda askeri amaçlı kullanılan internet, 1989 yılında soğuk savaşın bitmesiyle sosyal hayatta kullanılmaya başlamış, kullanım amacı ve karşıladığı ihtiyaçlara göre de farklı dönemler de farklı tanımları yapılmıştır.

Akgül'e (1995) göre internet; uluslararası parçaları dünyanın farklı bölgelerine dağılmış, canlı ve dinamik bir kütüphanedir. Bunun da ötesinde dünyada milyonlarca insanın katıldığı bir dayanışma, iletişim ve paylaşım yeridir. İnterneti, dünyanın farklı coğrafyalarında bilgisayarların birbirlerine bağlanarak meydana getirdikleri ve milyonlarca kullanıcının aynı anda ya da farklı zamanlarda kullandığı bir iletişim ağı olarak tanımlayabiliriz (Yalçın, 2003).

Bir başka tanımda ise internet; birçok bilgisayar ağının birbirine bağlı olduğu, dünya çapında gittikçe yaygınlaşan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağı (Yılmaz, 2006) şeklinde tanımlanmıştır. Köksalan ve Tel'e (2009) göre internet, dünya üzerindeki tüm insanların birbiriyle bağlantı kurabilmesini sağlayan "yeni", sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal boyutları olan "çok yönlü" bir kitle iletişim aracıdır ve ortaya çıktığı günden bu yana küresel anlamda çok hızlı bir gelişim göstermiştir.

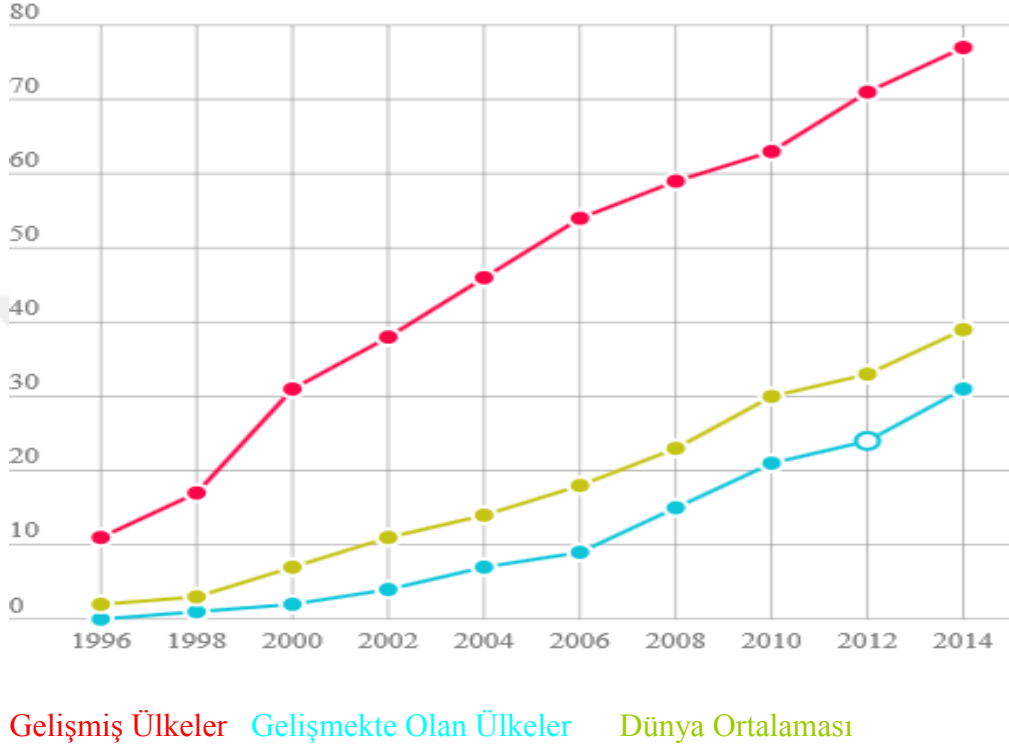
Her teknolojik araç, bulunduğu ilk günden itibaren ihtiyaca göre sürekli geliştirilmiştir. İnternette kullanılmaya başladığı günden itibaren sürekli geliştirilerek günümüzdeki şeklini almıştır. Günümüzde internet, bireylerin hemen her alandaki ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İnternetin belli başlı kullanım alanlarını şöyle sıralayabiliriz;

- Bütün dünyada bu ağa bağlı bilgisayarlarla iletişime geçmek.

- Elektronik posta almak ve elektronik posta göndermek, sohbet etmek, anında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak.
- Bilgiye ulaşmak için makale, teknik rapor ve diğer sınırsız kaynaklara erişim,
- Ücretsiz olan herkese açık yazılımlara erişmek.
- Kitaplara erişim, konferans, panel, sempozyum vb. etkinliklere kayıt işlemlerini yapmak.
- Arşivlere ve bilgi bankalarına ve kolay erişim,
- Kütüphane kataloglarına erişmek,
- İnternette her türlü alışveriş imkanı,
- Seyahat rezervasyonları yapmak ve yolculuk biletleri almak.
- Bankacılık işlemleri, borsada alım satım işlemleri, açık artırmalara katılmak gibi ticari iş ve işlemler,
- Kamu kurum ve kuruluşlarına başvuru ve diğer işlemler,
- Her konuyla ilgili uzmanlara ulaşarak, anında iletişim geçmek,
- Günlük haberleri takip etme (İnan, 2010: 11).
- İş başvuruları ve işçi arama.
- Cinsel içeriğe ulaşma.
- Sosyal medyayı kullanma.
- Oyun oynama
- Kumar oynama.
- Resmi kurumlar arası yazışma ve iletişim ağı.

Günlük hayatımızın bir parçası olan internetin tarihi; SSCB (Sovyet Rusya) ile ABD (Amerika Birleşik Devletleri) arasındaki rekabetten doğmuştur. 1957’de Sovyetlerin ilk yapay uydu olan Sputnik’i fırlatması üzerine, ABD, ARPA (Advanced Research Projects Agency) projesini başlatmıştır. ARPA, 1969 yılında ABD’nin California eyaletinde kurulmuş ve Güney Amerika’daki dört büyük bilgisayar bir kontratla birleştirilmiştir. Oluşturulan bu ağa birçok şirketin yanı sıra 1971 yılında Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi’nin (NASA) dahil olmasıyla liste büyümüştür. 1972’de elektronik posta kavramı ilk defa ortaya çıkmış ve terminal sayısı 23’e ulaşmıştır. Hızla büyüyen bu sisteme 1980’li yıllarda akademik ve ticari çevrelerde merak uyandırmaya başlamıştır (Bölükbaşı, 2003). Kullanım zorluğundan dolayı başlangıçta sistemi sadece bilgisayar uzmanları, bilim adamları ve mühendisler kullanmaktaydı. Sonraki süreçte

Tim Barnes Lee (1991), world wide web’i (www) icat etmiştir. www’in ortaya çıkması ticari çevreleri bu sisteme yönlendirmiştir. 1991 yılında kullanıcı sayısı 617.000’e ulaşan bilgisayar ağı bugünkü “internet” adıyla anılmaya başlanmıştır (Ülgen, 2014). Aşağıda 1996-2014 yılları arasında dünyada internet kullanım oranları gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkeler ve dünya ortalaması olarak verilmiştir (Şekil 1).

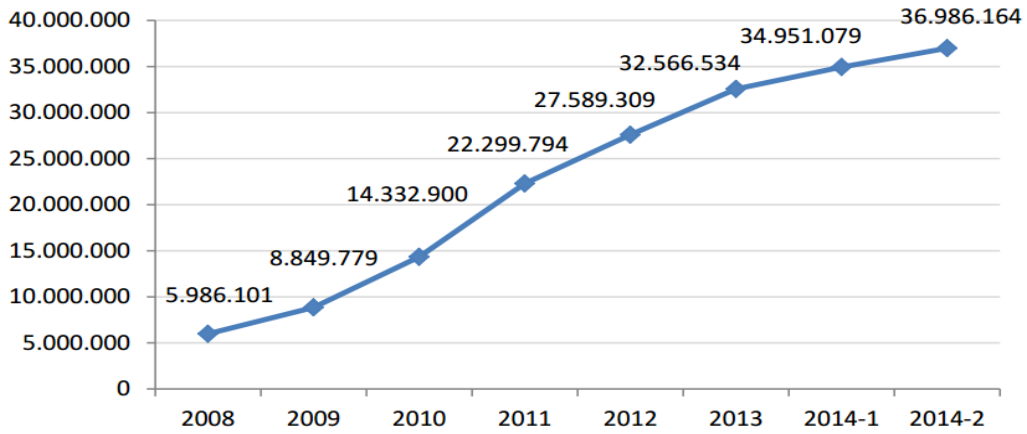
Şekil 1: 1996-2014 Yılları Arasında Dünyada İnternet Kullanım Oranları.
Kaynak: (TUİK, 2014).

Bizim ülkemizdeki ilk internet ağı 1986 yılında inşa edilen TÜVEKA’dır (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı). Zamanla bu ağın hat kapasitesi yetersiz kalmaya başlamış ve ağ, teknolojisi yönü ile ihtiyaçları karşılayamamıştır. 1991 yılı sonunda ODTÜ ve TÜBİTAK, İnternet teknolojilerini kullanan yeni bir ağın kurulması yönünde bir proje başlatmışlardır. Bundan sonra ülkemizdeki üniversiteler ve kamu kuruluşları ODTÜ üzerinden İnternet erişimine sahip olmuşlardır. 1996 yılında Türkiye’de internetin ticari kuruluşlar ve hane halkları gibi geniş kitlelere ulaşması TURNET üzerinden gerçekleşmiştir (Çağıltay, 1997). 1999 yılında evlerde bilgisayar ve internetin yaygın biçimde kullanılmaya başlamasıyla ticari ağ yapısında büyük değişiklikler olmuş ve TURNET’in yerini TNet adında yeni bir sistem almıştır. 2000

yılların başında akademik kuruluşlar ULAKNET üzerinden, ticari kullanıcılar da TTnet üzerinden daha hızlı internet erişimine kavuşmuştur.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak TR-NET'in (Türkiye İnternet Proje Grubu) yoğun çalışmaları ile akademik çevre hâkimiyetli internet, 1995 yılından sonra hemen hemen bütün kesimler tarafından günden güne artan bir taleple kullanılmaya başlanmıştır (Güvenir, 2005). Özellikle son yıllarda maliyetlerin düşürülmesi ve ADSL bağlantıları sayesinde internet hızlı gelişimini sürdürmektedir (Odabaşı ve ark., 2007).

Gerek dünyada gerek ülkemizde internet kullanıcı sayısı sürekli artmaktadır. İnternet aracılığı ile bugün kaç kişinin birbiriyle iletişim kurduğu bilinmemektedir. Bilişim Teknolojileri İstatistik Kurumunun (BTK) 2014 verilerine göre Türkiye'de internet kullanıcı sayısı 36.986.164'tür. BTK verilerine göre 2008-2014 yılları arasındaki internet kullanıcı sayısı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2: 2008-2014 Yılları Arasında Türkiye'de İnternet Kullanıcı Sayısı

Kaynak: eticaretmag.com.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2014 verilerine göre; ülkemizde her geçen yıl bilgisayar ve internet kullanımının arttığı görülmektedir. Türkiye'de iş yerlerinde bilgisayar ve internet kullanımı %90 iken evlerde bilgisayar ve internet kullanımı %50 olarak tespit edilmiştir. Yaklaşık olarak 78 milyonluk Türkiye nüfusunun 35

milyonunun internete bağlı olduğu düşünölmektedir. İnternet kullanım oranı AB ile kıyaslandığında AB'de %73 iken, Türkiye'de bu oran %46'dır. Türkiye, internet kullanımında AB üyeleri arasında sadece Romanya'yı geride bırakmıştır. Avrupa Birliğine aday olan ölkeler arasında ise Türkiye, İzlanda, Hırvatistan, Makedonya, Sırbistan ve Karadağ'ın ardından son sıradadır (Peker, 2013).

1.2. Problemlı İnternet Kullanımı

İnternet günlük yaşantımızı kolaylaştıran 21. yüzyılın en önemli buluşlarından birisidir. Her geçen gün yeni bir teknolojik gelişmeyle kullanımı yaygınlaşan internet, bilinçsiz kullanıldığında sosyal hayatı olumsuz etkileyerek bireysel ve toplumsal yaşantıyı tehdit etmektedir. Herkesin farklı amaçlar için kullandığı internetin, insanlığa büyük faydaları olduğu inkar edilemez. Kullanımı gittikçe yaygınlaşan internetin olumsuz etkilerini gören araştırmacılar son zamanlarda internetin problemlı, sağlıksız ve patolojik kullanımı üzerine çalışmalara yoğunlaştırmışlardır (Davis, 2001; Davis, Flett ve Besser, 2002. Akt. Odacı ve Çelik, 2011).

Goldberg (1996) internet bağımlılığı kavramını ilk kullanan kişi olmuştur. Problemlı internet kullanımını “Patolojik Kumar Oynama” kriterlerine göre tanımlayan Young'dur (1999). Literatür incelendiğinde bazı araştırmacıların; Egger ve Rauterberg, 1996; Young, 1996, “İnternet Bağımlılığı” (İnternet Addiction) terimini, Morahan-Martin, Schumacher (2000), Davis (2001) ve Caplan'ın (2002), “Patolojik İnternet Kullanımı” terimini (Pathological İnternet Use), Davis, Flett, ve Besser'in (2002) “Problemlı İnternet Kullanımı” terimini (Problematic İnternet Use) ve Anderson (1998) ve Scherer (1997) ise “İnternet Bağlılığı” (İnternet Dependency) terimini kullandıkları saptanmıştır (Akt. Odacı ve Berber Çelik, 2011). Yeni bir kavram olan Problemlı İnternet Kullanımını açıklamaya yönelik ortak bir fikir beyan edememişlerdir. Davis'e (2001) göre bu denli farklı kavramların kullanılmasının sebebi, problemlı internet kullanımını açıklayan her bir yaklaşımın, problemlı internet kullanımının duyuşsal, davranışsal ve bilişsel bileşenlerinden herhangi birine odaklanmasıdır (Akt. Özer, 2013). Alan yazında ortak kullanılan kavram ise genellikle “Problemlı İnternet Kullanımı” ve “Aşırı İnternet Kullanımı”dır.

Problemlı internet kullanımı Caplan'a (2005) göre sosyal, akademik/mesleki olumsuz sonuçlar doğuran bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelmiş, çok boyutlu bir sendrom olarak görülmektedir. Kim ve Davis'e (2009) göre; bireylerin internet kullanımından dolayı aile ve iş yaşamında bozulmalar yaşanması ve sürekli şekilde internet kullanımını kontrol etmede başarısız girişimlerde bulunma (Akt. Zorbaz ve Tuzgöl Dost, 2014) olarak tanımlamıştır. İnternetin sağlıklı kullanımı ergen gelişimi için birçok fırsat sunarken, problemlı kullanımı ise birçok risk taşıyabilmektedir (Bayraktar, 2013). Yücel ve Gürsoy'a (2013) göre ergenlerin internet kullanma amacının başında dev yapma, sohbet etme, merak ettiği konuları araştırma ve kendini daha güçlü hissettiği sanal dünyada kendini gerçekleştirme gibi birçok amaç yer almaktadır.

Taçyıldız'a (2010) göre ergenler, aile ve arkadaşlarıyla gerekli iletişimi kuramayıp onlarla yaşadıkları iletişim problemlerini zemediklerinde ve derslerindeki başarısızlıkları telafi edemediklerinde, kendilerini sanal bir dünyada ifade etmeye başlamaktadırlar. Bu verilere göre ergenlerin interneti bir sığınma alanı olarak gördükleri düşünülebilir. Problemlı internet kullanımının sonucu gibi görünen internet bağımlılığını, sadece internetin patolojik boyutlarda kullanımıyla tanımlamanın yetersiz olduğu görülmektedir (Cicioğlu, 2014). Öncellikle internetin kendisi bağımlılık yaratan bir obje olabileceği gibi, daha önce var olan bağımlılık nesnelere için de hazır bir ortam sunabilmektedir (Gönül, 2002).

Bu durumda gerçek hayatta yeterli sosyal iletişim kuramayan, aile ve arkadaş çevresinde aradığı ilgiyi bulamayan ve genellikle derslerinde başarısız olan ergenlerde problemlı internet kullanımının arttığı varsayılmaktadır. Gerçek hayatta bu alanlarda yeterli başarıyı yakalayamayan ergenler, sanal lem olarak adlandırılan internet ortamında, kendilerini istedikleri gibi tanıtarak gerçek hayatta yapamadıklarını ve yaşayamadıklarını sanal ortamda gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Başka bir deyişle gerçek hayatta olmak isteyip de olamadığı kişiye, burada yaşayarak, mutluluğu ve hazzı internet ortamında yaşadığı düşünülebilir. Bu durumda esas bağımlılık yapan internetin kendisi değil, internet ortamında yaşadıkları ve yaşadıklarından alınan hazdır diyebiliriz.

1.3. Problemlı İnternet Kullanımıyla İlgili Modeller

Problemlı internet kullanımıyla ilgili birçok açıklama ve çeşitli tanımlamaların yapıldığı görölmektedir. Bu tanımların ortak özelliği; bireyin interneti yoğun olarak kullanması ve belli bir süreden sonra bu kullanımın kontrol edilememesi, internetin yoğun kullanımı yüzünden bireyin günlük yaşamında sorumluluklarını yerine getirememesi ve sosyal yaşantısında aile, eş, arkadaş ilişkilerinde sorunlar yaşaması durumlarıdır. Bu bağlamda, ergenlerde problemlı internet kullanımının hem bireyin geleceği hem de toplumun geleceği açısından tehlike arz ettiğini söyleyebiliriz. Birey ve toplumun geleceği için tehlike arz eden problemlı internet kullanımını tanımlamak için bir takım tanı ölçütleri ve modeller geliştirilmiştir. Geliştirilen bu modeller: Goldberg'ın "Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri", Young'ın "Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri", Shapira ve arkadaşlarının "Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri", Davis'in "Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımaya Dayalı Patolojik İnternet Kullanımı Modeli", Suler'in "Patolojik İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri", Grohol'ın "Patolojik İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri" ve Beard&Wolf'ın "İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri" dir (Akt: Cicioğlu, 2014).

Bu çalışmada, Goldberg'ın "Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri", Young'ın "Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri", Davis'in "Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımaya Dayalı Patolojik İnternet Kullanımı Modeli" ve Caplan'ın Modeli açıklanmıştır

1.3.1. Goldberg'ın Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri

Goldberg (1996), internet bağımlılığı terimini ilk kullanan araştırmacıdır. 2000'li yıllara kadar internet bağımlılığının, bağımlılık olup olmadığı araştırmacılar tarafından tartışılırken, günümüzde internet bağımlılığının bir bağımlılık olduğu kabul edilerek tedavi yöntemleri geliştirilmeye başlanmıştır. Ülkemizde Ege Üniversitesinde 2006 yılında "İnternet Bağımlılığı" adıyla ders açılmış ve yine aynı yıl Balıklı Rum Hastanesinde internet bağımlılığı tedavi edilmeye başlanmıştır.

Goldberg (1996), tarafından internet bağımlılığı ile ilgili ortaya konan tanı ölçütleri şunlardır;

1. Aşağıdakilerden biri ile tanımlanan tolerans:

- a. Doyuma ulaşmak için önemli derecede artmış internet kullanma süresine ihtiyaç duyma
 - b. Sürekli aynı zamanda internet kullanımıyla önemli şekilde azalan etki
2. Aşağıdakilerden biriyle açıklanan vazgeçme
- a. Karakteristik vazgeçme sendromu
 - i. Ağır ve uzun internet kullanımına ara verme (veya azaltma)
 - ii. Kriter 1'den sonra birkaç günle bir ay arasında gelişen aşağıdakilerden ikisi ya da daha fazlası
 1. Psikomotor sıkıntı
 2. Anksiyete
 3. İnternette olanlar hakkında takıntılı düşünme
 4. İnternet hakkında fantezi ve hayaller kurma
 5. Parmakların istemli veya istemsiz yazma hareketleri yapması
 - iii. Kriter 2'deki belirtiler sosyal, mesleki veya diğer önemli faaliyet alanlarında üzüntü ve bozulmaya yol açar.
 - b. İnternet veya benzeri bir çevrimiçi servis, vazgeçme belirtilerini hafifletmek veya önlemek için kullanılır.
3. İnternete düşündüğünden daha uzun süre bağlı kalır.
4. İnternet kullanımını azaltmak için kalıcı bir istek ve başarısız girişimler vardır.
5. İnternet ile ilgili aktivitelere çok fazla zaman harcanır (indirilen dosyaları düzenleme, araştırma yapma, internet satıcılarını araştırma gibi).
6. Kişi için önemli sosyal etkinlikler ve mesleki aktiviteler internet yüzünden azaltılır veya bırakılır.
7. Aşırı internet kullanımı fiziksel, sosyal, mesleki ya da psikolojik sorunlara yol açtığı bilinmesine rağmen devam eder (parmak ve boyunda ağrı, uyku bozukluğu, evlilik problemleri, randevularına geç kalma, mesleki görevleri ihmal etme gibi (Akt. Cicioğlu, 2014)

Goldberg'in bu tanı ölçütlerinden en az üçünün gerçekleşmesi durumu da aşırı internet kullanımının tedavi edilmesi gereken bir hastalığa dönüştüğü ve bireyin problemleri internet kullandığı kanısına varılmaktadır.

1.3.2. Young'ın Problemlı İnternet Kullanımı İçin Tanı Ölçütleri

Goldberg (1996), internet bağımlılığı kavramını ortaya atmıştır. İnternet bağımlılığını tanımlarken madde bağımlılığı ölçütlerinden faydalanmıştır. Amerikan Psikoloji Derneği'nin 1996'da gerçekleştirdiği yıllık toplantısında Kimberly Young bilimsel tartışmaları başlatarak, "İnternet Bağımlılığı Hastalığı'nı" (Internet Addiction Disorder) gündeme getirmiştir. Young (1998), internet bağımlılığını başlı başına psikiyatrik bir rahatsızlık olarak kabul etmiş ve DSM-IV'de yer alan "patolojik kumar oynama" kriterlerini temel alarak, "problemlı internet kullanımını" tanımlamıştır. Young internet bağımlılığı için 8 tane tanı ölçütü yayımlamıştır ve bu ölçütlerden 5 tanesinin gerçekleşmesi durumunda kişiyi bağımlı olarak nitelendirilmektedir (Akt: Zorbaz, 2013).

Young (1998), tarafından ortaya konan tanı ölçütleri şunlardır;

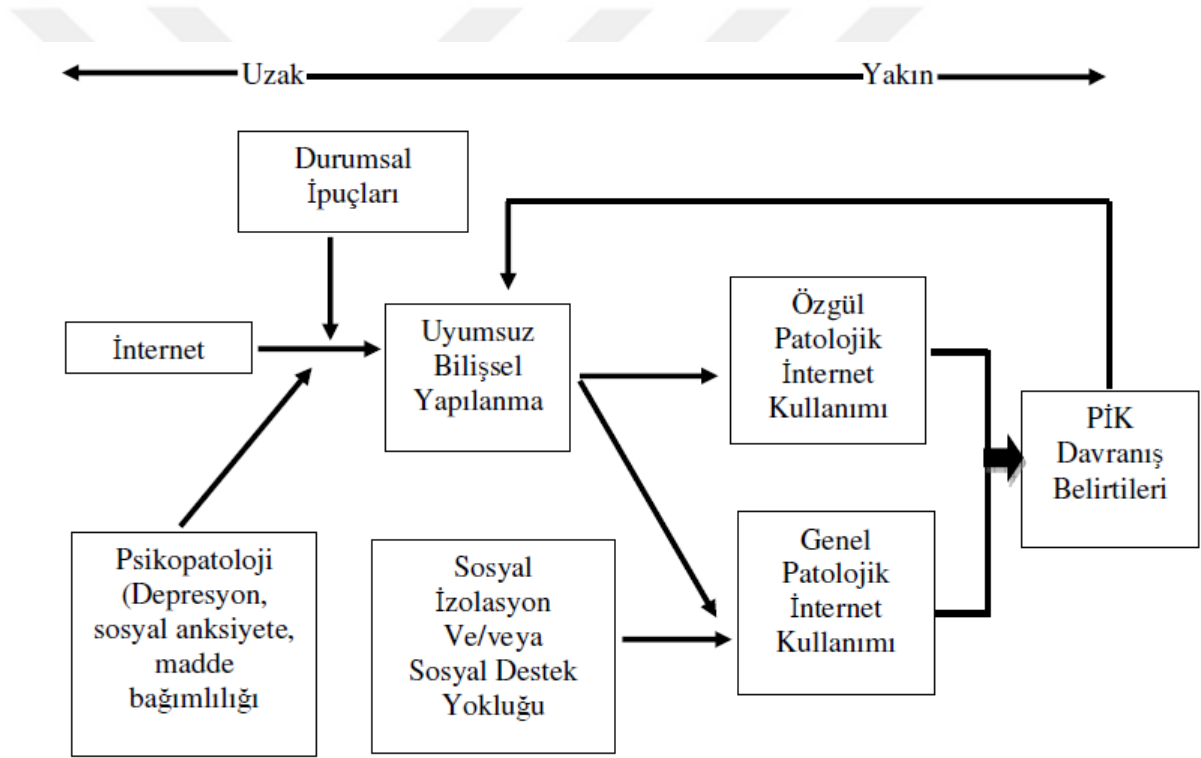
1. Zihninde sürekli internetle uğraşma (internette neler olduğunu merak etme, İnternetteki en son aktivitesini veya bir sonraki aşamayı planlamak).
2. Doyuma ulaşmak ulaşmak için daha fazla internet kullanma.
3. İnternet kullanımını kontrol etmek için, kullanımı azaltmaya çalışmak ya da bırakmak için başarısız denemelerde bulunma.
4. İnterneti kontrollü kullanmaya çalıştığında kendini huzursuz, bitkin, depresif veya agresif hissetme.
5. İnternet kullanmaya bařlarken dūřündüęünden daha fazla internet kalma.
6. İnternet kullanımından dolayı aile, iş, okul ve sosyal yaşantısında sorunlar yaşayarak akademik başarısını riske atacak davranışlar sergileme.
7. İnterneti kullanma veya internette kalma süresiyle ilgili aile üyelerine, terapisteye veya çevresindeki başka kişilere yalan söyleme.
8. İnterneti yaşantısındaki sorunlardan kaçma, olumsuz duygularla (depresyon, suçluluk, vb.) başedebilmek için kullanma (Akt: Zorbaz, 2013).

1.3.3. Davis'in Bilişsel-Davranışçı Yaklaşıma Dayalı Patolojik İnternet Kullanımı Modeli

Davis (2001), Young'tan farklı olarak internet kullanımından kaynaklanan olumsuz sonuçları tanımlamak için "patolojik internet kullanımı" kavramını kullanmış ve patolojik internet kullanımını iki alt gruba ayırmıştır. Bunlar;

1. Özgül patolojik internet kullanımı (ÖPİK)
2. Genel patolojik internet kullanımı (GPİK)

“Özgül patolojik internet kullanımı” kavramı, internette bağımlısı olduğu objeyi elde etmek için (pornografi, çevrimiçi kumar, borsa veya alışveriş) kullanan bağımlı kişiler ile sınırlı iken, “Genel patolojik internet kullanımı” interneti kullanırken hiçbir bir hedefi olmayan, sadece can sıkıntısını gidermek ve zaman geçirmek için kullanan kişilerle sınırlıdır. Genel patolojik internet kullanımına aşırı elektronik posta kullanımı, chat odalarına katılma, sosyal medya hesaplarını kontrol etme örnekler olarak verilebilir (Davis, 2001).

Şekil 4: Davis'in Bilişsel-Davranışçı Yaklaşıma Dayalı Patolojik İnternet Kullanımı Modeli (Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. Computers in Human Behavior, (17), 187–195).

Davis (2001) patolojik internet kullanımını Şekil 4'te gösterilen bilişsel davranışçı modeli ile açıklamıştır. Bu modelde patolojik internet kullanımına neden olan uzak nedenler yatkinlık-stres modeli çerçevesinde açıklanmaktadır. Buna göre normal dışı davranışlar, yatkinlık ve yaşam olaylarının etkileşiminin bir ürünüdür. Bilişsel

davranışçı modele göre patolojik internet kullanımı içinde yatkınlık psikopatolojidir. Uzak nedenler depresyon, sosyal kaygı ve diğer bağımlılıklar gibi temel psikopatoloji örüntüleridir. Yakın nedenler ise bilişsel davranışçı modele göre patolojik internet kullanımının en temel bileşeni, işlevsel olmayan bilişlerdir (Siyez ve Uz Baş, 2013).

1.3.4. Caplan'ın Modeli

Caplan (2002), Davis'in bilişsel-davranışçı yaklaşımına dayalı patolojik internet kullanımı modelini esas alarak yeni bir teori ortaya atmıştır. Caplan, Young ve Davis'ten farklı olarak "problemlili internet kullanımı" kavramını kullanmıştır. Caplan'a göre; bazı kişiler internet kullanımı kontrol edebilmekte ve interneti ihtiyacı oranında kontrollü kullanmaktadır. Buna karşılık bazı kişiler ise kontrollü gerçekleştiremeyerek, aile, iş ve sosyal yaşamlarında aşırı kullanımı nedeniyle sorunlar yaşamaktadır. Bireylere sorun yaşatan bu davranışların, sosyal yaşamı olumsuz etkilemesi ya da normalden belirgin sapmalar olması sebebiyle "problemlili" olarak kabul edilmektedir (Akt. Zorbaz, 2013).

Bu modele göre; depresyon, sosyal izolasyon gibi problemleri olan kişilerin sosyal iletişim açısından işlevsel olmayan bilişleri vardır. Bu kişiler yüz yüze iletişim yerine sanal iletişimi tercih ederler. Kendilerini sanal ortamda rahat hissettikleri için bu kişilerde internetin aşırı kullanımı ve devamında problemlili internet kullanımı ortaya çıkar. Sosyal yaşamda kendini ifade edemediğini düşünen kişiler sanal ortamda kendilerini daha rahat ifade ettiğini düşünmektedir. Bu kişiler sanal ortamda iletişim kurdukları kişiye olumsuz özelliklerini yansıtmaz, sahip olmadığı olumlu özelliklerinden bahsederler, bu durumda kişiler internette iletişim kurdukları kişiler üzerinde olumlu etki bırakabildiği düşüncesine sahip olurlar. Bu yüzden bu kişilerde sanal iletişim için; kolay, riski az olan ve heyecanlı bir iletişim düşüncesi hakim olur (Zorbaz, 2013).

1.4. Problemlili İnternet Kullanımının Etkileri

Kullanılmaya başladığı günden itibaren yazılı hiçbir kuralı olmayan internet; ülkeler arasındaki fiziki sınırları kaldırarak değişik kültürdeki insanları bir araya getirmiştir. Bu durum bir takım problemleri de beraberinde getirmiştir (Çağıltay, 1997). Ülkede ve

dünyada yaşanan gelişmelerden anında haberdar olmak, bilgiye hızlı ve kolay ulaşmak, sohbet, oyun ve sosyal medya internet kullanıcılarının bir kısmında problemlili internet kullanımına yol açmıştır. Problemlili internet kullanımıyla ilgili araştırmaların son yıllarda artmasının sebebi; internetin özellikle ergen ve gençler üzerinde bazı ciddi problemlere yol açmasıdır. Bilgisayar ve internetin riskli bir biçimde kullanılması ve bu kullanımla ilişkili ağır ve klinik problemler yaşanması bu teknolojinin artışını ve yaygınlaşmasını sorgulamayı gerektirir (Gillespie, 2002. Akt. Yıldız, 2010).

Problemlili internet kullanımıyla ilgili dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalarda değişik sonuçlar bulunmuştur. Morahan-Martin ve Schumacher, kolej öğrencileri ile yaptıkları araştırmada patolojik internet kullanımı ile yalnızlık arasındaki pozitif yönlü ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır (Akt. Sevindik, 2011).

İngiltere’de 2005 yılında Niemz ve arkadaşlarının 371 öğrenci ile yaptıkları araştırmada interneti aşırı kullanmanın; kişiler arası sorunlara yol açarak sosyal yaşantıyı olumsuz etkilediğine, akademik başarısızlıklara sebep olduğuna ve düşük benlik saygısına neden olduğunu tespit etmişlerdir (Akt. Sevindik, 2011).

Cömert’in (2007) İstanbul’da üniversite öğrencileriyle çalışma yapmış, çalışmada alkol ve sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında pozitif ilişki tespit etmiştir. Bağımlı olan grubun bağımlı olmayan gruba göre bağımlılık yapan madde ve uyuşturucu madde kullanma riski daha fazladır. İnternet bağımlısı olan grubun ödevlerini aksatarak akademik başarısını riske artması, sosyal yaşantısında sorunlar yaşaması, iş hayatında verimin düşürmesi, internet kullanmadığında depresif olması, aşırı kullanım yüzünden geç yatıp uykusuz kalması, arkadaşlarıyla kaliteli zaman geçirmek yerine bilgisayar başında vakit geçirmesi, internet bağımlısı olmayan gruba göre anlamlı oranda yüksek bulunmuştur.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü’nün 2008 yılında yaptığı “İnternet Kullanımı ve Aile” adlı çalışmaya göre kişilerin ilk sıradaki şikâyetleri; “internete giremediklerinde kendilerini yalnız ve huzursuz hissetmeleri”dir. Çalışmada; problemi çocuklar, anne babalarına göre daha fazla, babaların da annelerden daha fazla huzursuzluk hissetmeleri anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. İnterneti kulunan süresi ile

hissedilen yalnızlık duygusu ve huzursuzluk arasında pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Problemlerli internet kullanımının aile hayatında eşlerin ihmal edilmesine, eşlerin aldatılmışlık psikolojisine kapılmalarına, çocukların internet ortamında kendini farklı kimlikle tanıtmamasından dolayı gerçek hayatındaki ilişkilerde sorunlar yaşamamasına yol açtığı görülmektedir.

Bu ve benzeri çalışmaların sonuçlarından da anlaşılacağı üzere internetin uzun süre kullanımı çocuklar, ergenler ve yetişkinler üzerinde fiziksel, psikolojik, bilişsel ve aile ile ilişkilerde istenmeyen sorunlara ve davranışlara yol açabilmektedir.

1.4.1.Fiziksel Etkiler

Problemlerli internet kullanımının fiziksel etkileri denildiğinde, doğrudan sağlığı tehdit eden problemler anlaşılmalıdır. Yetişkinleri bile tehdit eden bu etkiler; çocuklar ve ergenler için çok daha büyük risk oluşturabilmektedir. Tüm dünyada bilgisayar ve internet kullanımı giderek artarken, bilgisayar kullanımının sağlığa zararları da sağlıkçıların ilgilendikleri gündem maddeleri arasında yerini almaya başlamıştır. Bilgisayar kullanımının sağlığa zararları arasında göz, kas ve iskelet sistemi sorunları birinci sırada gelmektedir (Akyol, 2001). Ayrıca obezite, epileptik nöbetler ve uyku bozukluklarına da rastlanmaktadır. Yapılan araştırmalarda günde 5 saat ya da daha fazla bilgisayar kullanan çocuklar ve obezite arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (Tanır ve ark., 2009).

İnternete bağımlısı olan kişiler bilgisayar başında zaman kavramını yitirerek, haftada 40-80 saat arası veya aralıksız 20 saate kadar bilgisayar başında kalabilmektedir (Köroğlu ve ark., 2006). Bayanlarda daha yüksek olmakla beraber normal bir insan dakikada 14-18 kez göz kırpmaktadır. Aşırı internet kullanımında bu sayı 6-7'lere kadar gerileyebilir. Bilgisayarda göz sürekli farklı yerlere odaklandığı için, ister istemez göz kapaklarındaki kırpma sayısı azalmaktadır. Buna kapalı ortamda kalma eklenince göz kuruluğu, gözlerde yanma, batma, kızarıklık şikâyetleri olabilir (optisyenler.org).

Bir başka fiziksel sorun ise bilgisayar kullanırken duruş pozisyonudur. Duruş pozisyonu bilgisayar kullanımı sırasında pek değişmez, el bileği ve kol kasları benzer hareketler yapar. Bundan dolayı parmaklarda, el bileğinde, dirsek, omuz ve omurgaya ilişkin rahatsızlıklara rastlanmaktadır. Karpal tünel sendromu, ulnar sinir tutulumu, lateral medial epikondilitis, DeQuervian tenosinovitis, myofasial boyun ağrısı TZZT ile ilişkili başlıca rahatsızlıklardır (Akyol, 2001).

ABD’de bilgisayar kullanımına bağlı kas ve iskelet ağrılarının araştırıldığı ve 152 ortaokul öğrencisiyle yapılan çalışmada, bilgisayar kullanımıyla bu ağrılar arasındaki ilişkinin anlamlı oranda yüksek olduğu görülmüştür (Jacobs ve Baker, 2002. Akt. Yıldız, 2010). Burgun ve arkadaşları (2006), Marmara Üniversitesi’nde, 710 öğrenciyle yaptıkları çalışmada, katılımcıların %91’inin bilgisayarı daha çok internet amacıyla kullandıkları ve bilgisayarın ergonomik kullanımı ile ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmıştır. Katılımcılarda uzun süre bilgisayar kullandığını söyleyenlerin %94’ü boyun ağrısı ve göz bozukluğundan; %77’si ise baş ağrısından şikayetçi oldukları görülmüştür.

Bilgisayar başında uzun süre vakit geçiren çocuklar, spor yapma ve akranlarıyla oyun oynamaya yeterince vakit ayıramaz. Buna bilgisayar önünde sürekli bir şeyler atıştırma alışkanlığının eklenmesiyle vücuttaki enerji oranı artmaktadır. Alınan bu enerjinin aktivite azlığından dolayı atılamaması obezite için risk oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda günde beş saat ya da daha fazla bilgisayar kullanan çocuklar ve obezite arasında ilişki saptanmıştır (Tanır ve ark., 2009).

Problemlerli internet kullanımı bireylerde uykusuzluğa sebep olmaktadır. Welsh (1999) 1000 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmasında internet bağımlılığı tanı ölçütlerini gösteren öğrencilerin günlük etkinliklerini kısıtlayacak derecede uyku sorunları yaşadığını bildirmektedir (Özcan, 2004). Jenaro ve arkadaşları (2007), Aşırı internet kullanıcılarında insomnia oranı daha yüksek bulunmuştur (Akt. Sevindik, 2011).

1.4.2. Psikolojik ve Sosyal Etkiler

İnternet; toplumsal yaşantıdaki alışkanlık, tutum ve davranışlarda önemli değişikliklere yol açarak aile ilişkilerinden, arkadaşlık ve iş ilişkilerine kadar bir dizi sosyal soruna yol

açtığı görülmektedir (Köksalan ve Tel, 2009). İnternet bireyler ve gruplar arasındaki etkileşimi artırma amacıyla kullanılan ancak sosyal ilişkilerde azalmaya yol açan bir teknolojidir (Özcan, 2004). İnternet üzerinden gerçekleştirilen iletişim, bireyleri sosyalleştirip iletişimi arttırmış gibi görünse de aslında bireyleri sosyal hayattan uzaklaştırarak asosyal yapmaktadır. İnternet ve bilgisayar bağımlısı kişiler incelendiğinde, bu kişilerin mevcut kişiliğinden ve sosyo-ekonomik durumlarından şikayet ettikleri, sahip olduğunu değil sahip olmak istediklerini (ideali) sanal ortamda veya oyunlarda bulmaya çalıştığı görülmektedir. Oynadığı oyunlarda hayalindeki rolü canlandırarak, güçlü bir savaşçı, uzun boylu biri, çok zengin biri, saygın biri gibi rollere bürünerek kendini daha değerli ve önemli hissettiği görülmektedir. Bu durum onun hayalini yaşaması gibi bir şey olup her oyun oynamasında gerçek kimliğini bulduğu düşüncesine kapılmasına sebep olabilir. Sonuçta; bu kişilerde paranoyak bozukluklar ve sanrısız bozuklukların ortaya çıkması kaçınılmaz olabilir (ailevllikdanismani.com, 2015).

Özellikle çocuklar ve ergenlerin yaşantısını olumsuz yönde etkileyen bilgisayar oyunları ve internet, çocukların psiko-sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Ergenlerde internet bağımlılığı ve ergenlerin sosyal ve psikolojik iyilik halleri arasındaki ilişkileri belirlemek için yapılan araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde; ergenlerde internet bağımlılığının ergenlerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyerek sosyalleşmeyi azaltabileceği görülmektedir (Ceyhan, 2008). Ayrıca internette gençlerin çevrimiçi geçirdikleri zaman ile yalnızlık ve depresyon düzeylerinde artış olduğu tespit edilmiştir (Muslu ve Bolışık, 2009. Akt. Yıldız, 2010). Yapılan çalışmalar, internetin aşırı kullanımının, yalnızlık (Nalwa ve Anand, 2003; Engelberg ve Sjöberg, 2004; Caplan, 2007; Morahan-Martin ve Schumacher, 2003; Ghassemzadeh ve ark., 2008), disfonksiyonel sosyal davranışlar (Whang ve ark., 2003) ve düşük duygusal zeka (Engelberg ve Sjöberg, 2004) ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Akt. Çınar, 2015).

Odacı ve Kalkan'ın, (2010) 498 öğrenciyle yaptıkları çalışmada, problemlili internet kullanımını olan öğrencilerin; anksiyete, yalnızlık ve psikiyatrik semptomlar arasında pozitif yönde ilişki bulunmuşlardır (Akt. Sevindik, 2011).

Diğer taraftan ergenlerin internet kullanımını okul ortamındaki arkadaşları ile sosyal ilişkilerini sürdürebilmeleri için bazı durumlarda zorunlu hale gelebilir. Yapılan bir diğer çalışmada Boyd (2008), ergenlerin internette üzerinden arkadaşlarıyla sosyal ilişkilerin paylaşıldığı hesapları kullanmasının arkadaş grubuna girmesinde ve grup içindeki statüsünün belirlenmesinde önemli olduğunu belirlemiştir. Bunun yanında ergenler bu hesapları kullanmadığı zaman arkadaş grubundan dışlanarak alay konusu olduğu tespit edilmiştir (Akt. Zorbaz, 2008).

1.4.3. Bilişsel Etkiler

Problemlili internet kullanımının bilişsel etkileri arasında sözel olarak kendini ifade edememe, dikkat dağınıklığı, okul başarısının düşmesi, okuma alışkanlığının gerilemesiyle de yaratıcılığın azalması sayılabilir. Çocuklar ve ergenler bilgisayar ve internet başında vakit geçirirken bilgisayar ekranında görüntüler çok hızlı değişir. Hızla değişen bu görüntü ve sesleri takip eden kişiler düşünmeden, yorumlamadan pasif izleyen konumuna geçerek sadece komutları uygular. Bu yüzden beden de zihin de bilgisayar başında pasif durumdadır. Bilgisayar ekrandaki ses, görüntü, ve efektler ilginin dağılmasını önleyecek şekilde sunulmuştur. Bu durumda zihinde tembellik başlar ve dikkat eksikliği artabilir (Karaca, 2015).

Çocuklar kurgu ve gerçek arasındaki ilişkiyi yetişkin bireyler kadar kolay ayırt etmesi beklenemez. Bu yüzden bilgisayar oyunu ve internet alemini gerçek dünya ile ayırt edemeyebilirler (Muslu ve Bolışık, 2009). Parker ve arkadaşları (2008) Kanadalı ergenlerde duygusal zekanın, aşırı internet kullanımı, çevrim içi oyun bağımlılığı ve çevrim içi oyun oynama sorunları gibi bağımlılık ile ilişkili davranışların güçlü-orta dereceli bir yordayıcısı olduğunu ve okuma, ifade etme ve istenen duyguları açığa vurma yeteneklerinde eksiklikleri olan gençlerin çevrim içi bağımlılık davranışlarında bulunma eğilimleri olabileceğini saptamışlardır (Guan ve Subrahmanyam, 2009; Akt.Yıldız, 2010).

Özellikle hiperaktivitenin çocuk ve ergenlerde internet bağımlılığı açısından ciddi risk oluşturduğu bilinmektedir. Hiperaktif çocukların aşırı bilgisayar ve internet kullanmaya başlamasıyla ülkemizde de vaka sayılarının giderek arttığını söyleyebiliriz (Whang ve

ark., 2003; Öztürk ve ark., 2007). Aşırı internet kullanımı ve bilgisayarda oynana oyunlarının beyinde dopamin salgılanmasını artırdığı, bilgisayarda fazla vakit geçiren ergen ve çocukların temporal dopaminerjik aktivitede artış olduğu ve bu çocukların hiperaktivite bozukluğu kriterlerini taşıdıkları belirlenmiştir (Kelleci, 2008).

Çocuklar ve ergenler ödevlerinin bir kısmının internetten yapmaktadırlar. Problemlerli internet kullanan çocuk ve ergenler, bilgisayarda ve internette bilgi edinme ve ödev yapmaya zaman ayırmadıklarından bu durum okul başarısını olumsuz yönde etkilemektedir.

1.4.4. Aile İlişkilerine Etkisi

Bilgisayar ve internetin son yıllarda iletişim amaçlı kullanılması her evde internet bağlantısı olan bir bilgisayar bulunmasını nerdeyse zorunlu kılmıştır. Aile hayatının içine bu derece girmiş olan bilgisayar ve internet hiç şüphesiz aile içi iletişimi de olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır. Gün içerisinde okul ve iş nedeniyle birbirleriyle zaman geçiremeyen aile üyelerinin tek ortak paylaşım zamanı olan akşamı da bilgisayar ve internet başında geçirmeleri hiç şüphesiz aile içerisindeki iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2008).

Anne baba interneti çocuklarının eğitimine katkı sağlayacağı düşüncesi ile ilk başlarda sıcak bakmışlardır, fakat sonradan çocuklarının interneti ders amacıyla kullanmadıklarını anlamışlardır (Tanır ve ark.,2009). İnternet Kurulu (2002), tarafından gençlerin internet kullanımına yönelik yapılan araştırmada görüşülen gençlerden bazıları ebeveynlerin interneti yasaklamalarını olumlu bulurken bazıları ise ters etki yapacağını ve gizlice kullanmaya sevk edeceğini belirtmişlerdir (Akt. Yıldız, 2010).

Problemlerli internet kullanan bireylerin, sosyal faaliyetlerinde azalmaya, sportif faaliyetlerden uzaklaşmaya, gece geç yatmadan dolayı yorgun uyanmaya, aile bireyleriyle ortak zaman geçirememeye yüzünden aile ilişkilerinin bozulmasına neden olduğu düşünülmektedir (Karaca, 2015). Bu ve benzeri sebeplerle bozulan aile ilişkileri ergenin internete ya da farklı şiddet içerikli durumlara yönlendirebilir. İletişim ortamını aile ya da sosyal çevresinde bulamayan ergenler, internet ortamında tanımadığı kişilerle

iletişime geçme gayretine girmektedir. Bu durum aile-ergen ve ergen-çevre arasında zayıflayan ve giderek kopan iletişime neden olmaktadır (Aksüt ve Batür, 2007).

Pakistan’da Rajani ve Chandio (2004) internetin toplumsal yaşantı üzerindeki etkilerini saptamak için bir çalışma gerçekleştirmişler, bu çalışmanın bulgularına göre internetin toplumun geneli üzerinde etkili olduğu, yaygınlaşan internet kullanımının; yalnızlık ve depresyon duygularını artırarak, sosyal bağları ve aile içi iletişimi azalttığını bulmuşlardır (Akt. Sevindik, 2011).

Türkiye’de internet bağımlılığı problemi, interneti aşırı kullanan çocuklarda ve ergenlerde görülmektedir. Artık aileler çocuklarının interneti aşırı kullanmalarından kaynaklanana rahatsızlıkları tedavi ettirecekleri merkezler aramaya başlamışlardır. Ülkemiz için henüz yeni olan bu sorunu, uzun süredir uzak doğu ülkeleri ve ABD, bu bozukluklarla ilgili tedavi merkezleri oluşturmuş ve bu konuda deneyimli klinisyenlerin yetiştirilmesine önem vermiştir. Türkiye’de de “internet bağımlılığı” sorununun giderek artabileceği düşünüldüğünden bu bozukluklarla ilgili merkezler ve uzman klinisyenlere daha fazla ihtiyaç duyulacaktır (Arısoy, 2009).

Problemlili internet kullanımının sebep olduğu sorunlardan biriside aile içi ilişkiler ve buna bağlı boşanmalardır. İnternetin aşırı kullanımıyla eşlerin birbirlerine ayırmaları gereken zamanı sosyal medyada geçirmek istemeleri, birbirlerine ilgisiz davranmaları ve bu ilgisizlik karşısında eşlerden birinin aldatıldığını düşünmesi boşanma sebepleri arasında yer almaktadır. 2009 yılında ABD’de boşanmak için mahkemeye baş vuran her altı boşanmadan birinin boşanma sebebi sosyal medyadaki paylaşımların olduğu bildirilmiştir. Sosyal medyadaki arkadaşlık ilişkiler, eski tanıdıkları buluşturan ve karşı cinsten yeni arkadaşlar bulmaya yarayan sitelerin evlilikleri tehlikeye düşürdüğü, karı-koca arasındaki sorunların daha da büyümesine sebep olduğu düşünülmektedir. Son zamanlarda ülkemizde de evli çiftlerin bu sitelerinden gizlice arkadaş edindikleri, bu arkadaşlıkla eşlerini aldattığı düşünülmektedir. Uzmanlar, bilgisayar bağımlılığı nedeniyle eşlerin sosyal medyadan ve paylaşım sitelerinde tanıştıkları yeni kişilerle bilgisayar başında vakit geçirdiklerini, hatta sanal duygusallıkların daha da ileriye götürülerek kaçamak yaptıklarına, bu durumda mevcut eş ve aile bireylerine karşı

sorumluluklarını unutan kişilerin sayılarının arttığını söylemektedirler (Akt. Sevindik, 2011).

1.5. Problemlı İnternet Kullanımıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Sevindik'in (2011) Fırat Üniversitesi öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesine yönelik 1723 üniversite öğrenciyle yaptığı çalışmada, öğrencilerin % 50.9'u haftada en az 6 gün internete bağlanmakta, % 21.4'ü günde ortalama 2 saat internet bağlandıkları tespit edilmiştir. Araştırmada katılımcıların % 14.6'sında problemlı internet kullanımı tespit edilmiştir. Bu öğrencilerde en fazla görülen sağlık problemleri ise, uykusuzluk, gözlerde yanma ve boyun kaslarında ağrıdır. Problemlı internet kullanım davranışı tespit edilen öğrencilerin; anne-baba eğitim düzeyi ve ailenin aylık geliri yüksek olanlar, internete gece bağlanmayı tercih edenler ve erkek öğrenciler olduğu tespit edilmiştir.

Zorbaz'ın (2013), 356'sı kadın, 326'sı erkek toplam 682 lise öğrencisiyle Ankara'da, problemlı internet kullanımının sosyal kaygı, akran ilişkileri ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yaptığı betimsel çalışmada, problemlı internet kullanımı düzeyinin cinsiyete göre erkekler aleyhinde değiştiğini, anne-baba eğitim düzeyi ile aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Özer'in (2013), Trabzon'da 385 lise öğrencisiyle problemlı internet kullanımının benlik saygısı ve öznel iyi oluş ile açıklanabilirliği çalışması sonucuna göre, problemlı internet kullanımı ile benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasında negatif yönde bir ilişki, benlik saygısı ve öznel iyi oluşun problemlı internet kullanımının anlamlı düzeyde yordayıcıları olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmada problemlı internet kullanımı ile cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, internette geçirilen süre, internet kullanım amacı ve annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık tespit edilirken, babanın eğitim düzeyi okul türü ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Cicioğlu'nun (2014), Bolu'da 563 lise öğrencisiyle yaptığı, öğrencilerin problemlı internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarına ilişkin görüşleri çalışmasına göre;

Öğrencilerin problemleri internet kullanımı alt boyutları olan sosyal fayda/rahatlık ve internetin olumsuz sonuçlarında “oldukça uygun”, aşırı kullanımda ise “biraz uygun” seçeneğinde yoğunlaştıkları saptanmıştır. Cinsiyete göre meslek lisesi öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile siber zorbalık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Problemleri internet kullanımının alt boyutlarıyla birlikte (aşırı kullanım, sosyal fayda/rahatlık, internetin olumsuz sonuçları) internette geçirilen süreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı görülmüştür. 0-3 saat internet kullanan öğrencilerin 3-6 saat ve 6 saatten fazla internet kullanan öğrencilere göre problemleri internet kullanımı ve alt boyutlarına göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. 3-6 saat internet kullanan öğrencilerle 6 saatten fazla internet kullanan öğrenciler arasında ise anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Siber zorbalık tutumunun internette geçirdiği süreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı görülmüştür. 0-3 saat internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık düzeyleri 3-6 saat internet kullanan öğrenciler ile 6 saatten fazla internet kullanan öğrencilerden anlamlı derecede düşük olduğu, 3-6 saat internet kullanan öğrencilerle 6 saatten fazla internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinde anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Eftekin'in (2015), Kayseri'de ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla 343 lise öğrencisiyle yürüttüğü çalışma sonucuna göre; öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Fakat sınıf seviyesi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma görülmüştür. Araştırmanın sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak bulunmuştur.

Çetinkaya (2013), ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığını incelemiştir. Araştırmaya 6., 7. ve 8. sınıfta okuyan 476 öğrenci katılmıştır. Örneklem % 91'i semptom göstermeyen, % 8'i sınırlı semptom gösterenler (olası bağımlı veya risk altında olanlar) ve %1'i ise internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir. İnternet kullanım amaçlarına bakıldığında öğrencilerin 418'i ödev hazırlama, film seyretme ve eğlenme, 240'ı sohbet etme, 300'ü oyun oynama, 268'i bilgiye ulaşma, 209'u boş zamanlarını

değerlendirme amacıyla internete bağlandığını belirtmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu birden fazla amaçla interneti kullandığını ifade etmiştir.

İşleyen (2013), lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemek ve anne baba tutumları ile utangaçlığın internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü ortaya koymak amacıyla bir çalışma yürütmüş, bu çalışmada 880 öğrenciye ulaşmak hedeflenmiştir. Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemek için yapılan kümeleme analizi sonucunda öğrencilerin % 7'si bağımlı grupta yer alırken, % 23.2'si bağımlılık riski taşıyan grupta yer almıştır. Anne baba tutumları alt boyutları ve utangaçlık değişkenlerine ilişkin olarak yapılan aşamalı çoklu regresyon analizi sonucunda, lise öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının en anlamlı yordayıcısının otoriter anne baba tutumu olduğu, bunu ikinci anlamlı yordayıcı olarak utangaçlık düzeyinin ve üçüncü anlamlı yordayıcı olarak da demokratik anne baba tutumunun izlediği saptanmıştır. Buna karşın koruyucu/istekçi anne baba tutumunun lise öğrencilerinin internet bağımlılığının anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür. Araştırmada ele alınan otoriter anne baba tutumu, utangaçlık ve demokratik anne baba tutumu değişkenleri, internet bağımlılığının % 26'sını açıklayabilmiştir.

Tsai ve Lin (2003), Tayvanlı ergenlerin internet bağımlılığı hakkında yapılan bir dizi çalışmanın devamı niteliğinde bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Derinlemesine görüşme yapmak amacıyla seçilen 10 Tayvanlı ergenin 8'inde önceden belirlenen internet bağımlılığı tanı ve problemlerinin neredeyse tamamı gözlenmiştir. Tüm katılımcıların, internet kullanımının zaman yönetiminde problemlere yol açtığına ve akademik başarılarını olumsuz etkilediğine inandıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte katılımcıların neredeyse tamamının internet kullanım süresini azaltmayı denediğini ancak bu denemenin başarısız olduğunu, bu nedenle ailelerine internet kullanım süreleri hakkında yalan söyledikleri belirtilmiştir. Çalışmada ergenlerin çoğunun internetin kendisine değil, internet üzerindeki etkinliklere bağımlı oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların çoğu internet bağımlısı olduğunu onayladığı halde, hiç biri böyle bir bağımlılıkla nasıl mücadele edeceklerini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları ergenlerin internet bağımlılığında önemli bir kitle olduğunu, psikolog ve eğitimcilerin ergenlerin internet bağımlılığına daha fazla önem vermeleri ve çözüm önerilerinde bulunmaları gerektiğini göstermiştir (Akt. Sarıkaya, 2011).

Frangos, Frangos ve Kiohos (2010), 1876 üniversite öğrencisi üzerinde, Young'un internet bağımlılığı anketini Yunancaya uyarlayarak yaptıkları çalışmada; internet bağımlılığını akademik performans, bilgisayar ve internet kullanım durumu ve bazı demografik değişkenler açısından incelemişlerdir. İnceleme sonucunda erkeklerin kızlara göre internet bağımlılığına daha yatkın oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca internet bağımlılığı ile düşük akademik performans arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmada internette geçirilen sürenin uzunluğu, sohbet odalarında ve pornografik sitelerden geçirilen süre, erkek cinsiyetinde olmak, boşanmışlık durumu, düşük not almak internet bağımlılığının önemli belirleyicileri olduğu belirtilmiştir (Akt. Özer, 2013).

Leung ve Lee (2012), internet okur-yazarlığı, internet bağımlılığı belirtileri, internet faaliyetleri ve akademik performans arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, Hong Kong'da 9–19 yaş arasındaki 718 çocuk ve ergenle yüz yüze görüşülerek veri toplamışlardır. Analiz sonuçlarına göre ergen internet bağımlıları, düşük gelirli ailelere mensupturlar ve erkekler internet bağımlılığına daha yatkındırlar. Ayrıca internet bağımlıları interneti eğlence amaçlı kullanmaya, online oyun oynamaya ve sosyal medyayı kullanmaya daha yatkındırlar. Özellikle sosyal ağ siteleri ve online oyun oynama internet bağımlılığı ve internet bağımlılığının tüm belirtileri ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca internet bağımlılığı düşük not ve akademik başarısızlıkla ilişkili bulunmuştur (Akt. Özer, 2013).

Derbyshire ve diğerleri (2013), 2108 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada; problemlili internet kullanımı ve problemlili internet kullanımıyla ilişkili riskleri araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre 237 öğrenci sınırlı internet kullanıcısı (kullanmayan veya ara sıra kullanan), 1502 öğrenci hafif internet kullanıcısı (tipik kullanıcı) ve 369 ciddi internet kullanıcısı (sık sık kullanan, ciddi sorunlar yaşayan) olarak tanımlanmıştır. Problemlili internet kullanımı düşük not ortalaması, egzersiz yapmama (sağlıksız yaşam davranışı), yüksek depresyon belirtileri ve yüksek algılanan stres puanları ile ilişkili bulunmuştur (Akt. Özer, 2013).

1.6. Aile Kavramı ve Anne-Baba Tutumları

Bu bölümde aile kavramı, ailenin işlevi ve anne-baba tutumları hakkında bilgi verilecektir.

1.6.1. Aile Kavramı

Toplumun temel yapı birimi olan aile, ilk insanlardan bu yana varlığını sürdürmektedir. Süreç içerisinde bir takım değişikliklere uğrasa da temel işlevini asla kaybetmemiştir. Aslında değişime uğrayan aile kurumu değil, aile içindeki bireylerin roller ve ilişkileridir diyebiliriz. Aile, yetişkin farklı iki cinsin nikâh bağıyla bir birine bağlanmasıyla oluşur. Ailede dünyaya gelen çocuklar, bedensel, sosyal ve psikolojik gelişimini burada tamamlayarak, yaşadığı toplumun değer yargılarını, gelenek, görenek ve inançlarıyla ilgili bütün kültürel öğeleri burada öğrenir. Çocukların karakteri, anne-babaların çocuklara karşı sergilediği tutum ve davranışlarla aile içinde oluşur. Çocuklar, sahip oldukları cinsiyete ait rolleri de aileden öğrenirler. Bu yüzden çocuklar için ilk öğretmen anne-babadır diyebiliriz.

Aile insanın duygusal dünyasının kaynağıdır. Bireyin temel alışkanlıklarını kazandığı yer ailedir. Sosyal düzenin varlığını gösteren aile bireye sosyal ve toplumsal düzeni anlatarak ve sosyal rolleri öğreterek onu hayata hazırlar. Aile içindeki sosyal ilişkiler bireyin bilgi, görgü ve becerisini kazanmasında etkili olduğu gibi topluma açılan yönüyle de toplumun normlarını öğrenmesini sağlar. Aile içindeki dayanışma ile ailenin ortak menfaati toplumsal ilişkilere bağlı olarak gelişir (Nirun,1994).

Yakın dönem kadar toplumlarda görülen aile yapısı geniş ailedir. Geniş aile ataerkil ailenin özelliklerini taşıdığı için aile içi kararlarda baba otoritesi hakimdir, bunun yanında akrabalık ilişkileri de etkilidir. Zamanla geniş ailenin yerini çekirdek ailenin almasıyla aile yapısında değişiklikler olmuştur. Aile yapısını değiştiren etkenlerden bir diğeri de kırsal alandan kentsel yaşama geçilmesidir. Kentsel yaşamda çalışma koşullarının değişmesi, annenin çalışmaya başlaması, iş kollarının farklılaşması akrabalar arasındaki iletişimi ve etkileşimi azaltmış, aile üyeleri arasında da iletişim kopukluğuna sebep olmuştur. Aile yapısındaki bu değişiklik, ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarını da değiştirmiştir.

Aile, içinde bulunduğu toplumun özelliklerini taşır. Her toplumun kültürü farklı olduğu için aile yapıları da farklıdır. Toplumlar kültürlerini aileler aracılığıyla yeni nesillere aktararak kültürel varlıklarını devam ettirirler. Birey ve toplum için bu kadar önemli olan ailenin farklı tanımları aşağıda verilmiştir.

Şentürk'e (2006) göre aile kavramı, insanın tek başına yetersizlik duygusu yaşamaya başladığı andan itibaren, farklı iki cinsin bir araya gelerek kurduğu tarihin en eski kurumu ve toplumun en küçük birimidir. Nirun (1994) ise aileyi, biyolojik ve sosyal bir yapı olan aile, kişinin açlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılayıp korunmasını sağlayan, üyeleri arası iletişim ve etkileşim olan sosyal yaşamın temel göstergelerinden olan bir kurum olarak tanımlamıştır.

Özgüven (2001), aile evlenme kan bağıyla ya da evlat edinmeyle çocuk sahibi olmayla birbirine bağlanan aynı evde yaşayan, karı-koca, anne-baba, çocuk rolleriyle birbirini etkileyen, üyelerin ihtiyaçlarını sistematik kurallarla yürüterek karşılayan yaşanılan topluma uyumlu toplumun temel birimidir diye tanımlamıştır. Bir başka tanım da Erkal (1995) aile genel olarak soyu devam ettirme, milli değerleri bir sonraki kuşağa aktarma, çocukların sosyalleşmesini sağlama, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir kurum olarak tanımlanmıştır.

1.6.2. Anne-Baba Tutumları

Tutum için sosyal psikolojide yapılan genel tanım, "Bireye atfedilen ve onun psikolojik bir objeye ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim" şeklindedir. Tutumlar, doğrudan gözlenemeyen fakat gözlenebilen davranışlara yol açan ve bireyi davranışa hazırlayan eğilimlerdir (Kağıtçıbaşı, 1999). Anne-baba tutumu, anne-babaların çocuk yetiştirirken çocuklarına karşı sergiledikleri düşünce-duygu-davranış eğilimidir.

Bireylerdeki tutumların temeli ilk çocukluk döneminde aile ve okulda öğrenilen bilgilere dayanır. Sosyal normlar, otorite, disiplin anlayışı, kişilere, nesnelere, gruplara karşı hissedilen duygular ve önyargılar erken sosyalleşme evresinde öğrenme yoluyla gerçekleşir. Yaşamın sonraki döneminde, sosyal hayata başlayan birey, arkadaş, okul ve

iş çevresinin etkisi altına girerek, ait olduğu grubun tutumlarını benimsemeye başlamaktadır (Oktay, 1996).

Anne babaların çocuklarına karşı takındıkları tutumlar, çocukların bütün hayatları boyunca kişilik ve yaşantılarında etkilidir. Hatta bu tutumlar çocuklarının çocuk yetiştirmesine bile etki etmektedir. Yaşantı üzerinde bu denli etkili olan tutumlarını anne baba tarafından benimsenmesini etkileyen faktörler olduğu düşünülmektedir. Bunlar: Anne babanın eğitim düzeyi, anne babının çocukluk deneyimleri, ailenin gelir düzeyi, anne babanın çocuklardan beklentisi, çocukların cinsiyeti, anne babanın yaşı, vb. birçok etken sayılabilir. Bu etkenlerden birinin ya da bir kaçının değişmesiyle tutumda da değişiklik olacağı düşünülmektedir.

Aile içi ilişkiler ve ana baba tutumları, çocuğun psiko-sosyal gelişimini ve topluma sağlıklı bir birey olarak katılımını sağlayan en önemli etmenlerden biridir. Bireyin dengeli ve uyumlu bir kişilik psikolojisine sahip olması, büyüdüğü aile ortamı ile yakından ilgilidir. Doğduğu andan itibaren çocuğun anne-babasıyla kurduğu ilişkinin güven temeline dayanması onun daha sonraki yaşantısında dış dünya ile kuracağı ilişkilerin temelini sağlıklı olmasını sağlamaktadır. Çocukların ve ergenlerin psiko-sosyal gelişimleri için en uygun aile ortamı içinde sevgi, saygı ve güvenin bulunduğu aile ortamıdır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

Anne-babaların çocuk yetiştirirken sergiledikleri tutumlar, kaynaklarda farklı kategorilere ayrılarak isimlendirilmektedir. Arı ve arkadaşları (1995), anne-baba tutumlarını otoriter, serbest ve demokratik tutum olarak sınıflandırırken Yörükoğlu (1998) baskıcı tutum ve davranış, aşırı hoşgörülü tutum ve yaklaşımlar, demokratik tutum ve davranışlar olarak sınıflandırmaktadır.

Bu çalışmada Kuzgun ve Eldeleklioğlu'nun, anne-baba tutumları ölçeği uygulandığı için onların yaptığı sınıflandırma esas alınarak konuyla ilgili açıklama yapılacaktır. Kuzgun ve Eldeleklioğlu'na (2005) göre Türkiye'de üç tür ana-baba tutumu vardır. Bunlar;

1. Otoriter Anne-Baba Tutumu
2. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu

3. Demokratik Anne-Baba Tutumu

1.6.2.1. Otoriter Anne-Baba Tutumu

Bireylerin yaşamları boyunca sergiledikleri rollerin çoğunu yaşadıkları toplum belirler. Anne-baba rolü de, toplum tarafından belirlenen ve bireylerin kendi anne-babalarından öğrendikleri roldür. Yaşadığımız topluma ataerkil aile yapısı hâkimdir. Ataerkil aile yapısında otorite esastır, bu otorite çoğunlukla baba, bazen anne, bazen de dede ve babaannedir. Bu aile yapısında çocukların istekleri önemli değil, önemli olan çocuklardan beklenen davranışlar ve çocukların bu beklentilere verebildiği karşılıktır. Toplumumuzda sık rastladığımız otorite aile yapısında, çocuğun kişiliğine önem verilmez, kurallar vardır ve çocuklar bu kurallara uymak zorundadırlar.

Otoriter ailede alışlagelmiş bir düzen vardır ve bu düzen ebeveynler tarafından korunmak istenir. Ebeveynler her konuda bazı kalıplar belirlerler ve çocukların bu kalıplara uymasını beklerler. Anne-babalar her konuda olduğu gibi çocukları ilgilendiren konularda, kendileri karar alır. Bu aile yapısında çocuğun kendisi için doğru olana karar veremeyeceği, yanlış yapabileceği bu nedenle çocuğu ilgilendiren birçok kararı yetişkinlerin kendi bildikleri doğrultusunda alması gerektiğine inanılır. Otoriter aile yapısında yetişen çocuklarda oluşan en önemli olumsuzluk, çocukların kendilerini ifade etme, yeni girişimlerde bulunma ve haklarını savunmada problem yaşamalarıdır (Baumrind, 1971; Karavasilis, 2003; Akt: Yücel, 2013).

Otoriter davranış, anne ya da babadan birinde veya her ikisinde de görülebilmektedir. Bu tutuma sahip anne babalar çocuktan mutlak itaat isterler ve çocuklarının isteklerini dikkate almazlar (Ceyhan, 2008). Bu tutuma sahip anne babalar, çocuk ile ilgili tüm kararları kendileri verip çocuğa söz hakkı tanımazlar (Kılıççı, 1989). Otoriter anne-baba, çocuğa olan sevgisini, çocuk istenilen davranışları sergilemesi koşuluyla gösterir. İstenen davranışlar da çoğunlukla kendi geleneklerine ve daha üst otoritelerce belirlenmiş kurallara uygun olan davranışlardır. Otoriter kişiliğin temel özelliği dogmatik düşünce tarzına uygun olmasıdır. Bu sebeple anne baba çocuk ile sağlıklı bir iletişim kurmaz. Kendi istek ve emirlerinin sorgusuz sualsiz yerine getirilmesini ister. İstek ve emirler yerine getirilmediğinde ise ceza verilir (Kuzgun 1972).

Otoriter tutuma sahip anne babalar, çocuğa katı bir denetim uygulayıp onlardan baş eğici, sorgulamayan, terbiyeli, uyumlu, pasif ve kibar olmalarını isterler. Bu aile ortamı bireyin kendini bastırarak kişiliğini ortaya koyamayan bir karakter geliştirmesine sebep olur (Özgüven 2001). Otoriter tutumun hakim olduğu ailelerde uygulanan baskıcı kurallar ve istenilen davranış yapılmadığında verilen cezalar; çocuğun özgüvensiz, kaygılı ve kendini suçlayıcı bir kişilik geliştirmesine sebep olmaktadır. Bunların yanında ebeveynleri otoriter olan gençlerin; kendilerine söylenenleri sorgusuzca kabul eden, başarılı olmaya eğilimli ancak sosyal ilişkilerde kendine güvensiz, depresyona ve madde bağımlılığına yatkın oldukları gözlenmektedir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

Otoriter anne-babaya sahip ergenler, anne-babalarının istediği gibi davranma eğilimi gösterirler, çünkü anne-babanın istediği şekilde davranmadıkları durumda cezalandırılacaklarını düşünürler. İstenilen davranışların yerine getirilme sebebi, cezalandırılma ve dışlanma korkusundan kaynaklanır. Otoriter tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar duygu ve düşüncelerini daha çok bastırırlar. Böyle ailelerde yetişen ergenler, ailedeki cezalandırıcı tutum sebebiyle öfke ve kızgınlıklarını açık bir biçimde sergileyemezler. Çocuğun sorgulayıcı tavrı ya da istenmeyen davranışları anne-baba tarafından engellenir hatta bunun için şiddete bile başvurulabilir. Çocuk ve ergene uygulanan fiziksel cezalar onlarda öfke duygusunun bastırılmasına ve pasif saldırganlığa neden olur (Kulaksızoğlu, 2004).

1.6.2.2. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu

Çocuğu koruma normal bir anne-baba davranışıdır. Çocuğu korumak adına çocuğun yapabileceği işlerin anne-baba veya diğer ebeveynler tarafından yapılması aşırı koruyucu aile tutumdur. Otoriter aile tutumu gibi aşırı koruyucu aile tutumu da çocuğun düşünmesini, becerisini ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyerek kendine güvenmeyen bireyler yetişmesine sebep olmaktadır. Koruyucu tutumu annelerin babalardan daha fazla sergiledikleri gözlenmektedir.

Ekşi'ye (1990) göre, annede aşırı koruyuculuğun gelişmesinde şu faktörler etkilidir. Annenin uzun süre çocuk sahibi olamaması, daha önce doğan çocukların ya da birkaç çocuğunun ölmesi. Kendi çocukluğunda olumsuz iz bırakmış etmenlerin bulunması.

Ayrıca annenin sevgi, sıcaklık ve ilginin fazla olmadığı ailede büyümesi ve kendisinin mahrum kaldığı aile ortamını çocuklarına yaşatmak istemesi aşırı hoşgörölü tutum geliştirmesine neden olmaktadır. Diğer bir etken ise iyi gitmeyen evlilik yaşantısıdır. Eşler arasında paylaşımın olmaması, annenin tek başına kalması aşırı koruyucu duygular geliştirmesinde önemli bir etkidir.

Bu tutuma sahip anne babaların çocukları, kendi yapmaları gereken işleri anne babaları ya da büyüklerden birinin yapması nedeniyle bağımlı kişilik geliştirerek sorumluluk almayı öğrenemezler. Böyle yetişen çocuklar bağımlı olur, yaşına uygun davranış geliştiremez ve ergenlik dönemlerinde de çocuksu davranışlar gösterirler. Genellikle kararsız ve güvensiz olurlar. Sorumluluk almayı öğrenemediklerinden öngörü duyguları da gelişmez (Dönmezer, 1999).

Aşırı korunan çocuklarda yaygın görölen davranış ve tutumları Özyürek (2004) şu şekilde sıralamıştır. Bu çocuklar temelde, kendi başlarına hareket etmekten, karar almaktan kaçınmakta ve çoğu şeyi etrafındakilerden istemektedirler. İstekleri olmayınca ağlamakta ve inatçı tutumlar sergilemektedirler. Aşırı korundukları için el becerilerini geliştirememekte bu nedenle de sakarlıklar göstermektedirler. Bu çocukların duygusal gelişimleri engellenmiş olduğu için yaşamının ilerleyen yıllarında aşırı kızgın, sinirli olmakta ve sosyal uyum sorunları yaşamaktadırlar.

Koruyucu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, aynı tutumu arkadaşlarından, diğer yetişkinlerden, okul ve diğer kurumlardan da beklerler. Bu beklentileri yeterince karşılanmadığı zaman büyük bir hayal kırıklığı yaşarlar. Bu çocuklar, başkalarına bağımlı olup, kendi başına kalma kapasiteleri yetersiz ve mutsuz olurlar. Ergenlik döneminde ise istekleri abartılı hale gelir ve tek başına yaşamakta ve başarı sağlamakta zorlanırlar. Bu ergenler dışarıda ise arkadaş bulmakta ve sosyalleşmekte zorlanır, özgüvenleri yetersiz olur (Semerci, 2007).

1.6.3.3. Demokratik Anne-Baba Tutumu

Her bireyin kişilik gelişimi aile ortamında oluşur. Çocukların sağlıklı kişilik gelişimi için en uygun aile tutumu, demokratik aile tutumudur. Demokratik anne-baba tutumuyla yetişen çocuklarda kendini suçlama, kendine güvenmeme, kararsızlık, çaresizlik gibi

olumsuz duygulara pek rastlanmaz. Bu ortamda yetişen çocuklar girişken, sorumluluk sahibi, anlayışlı, akademik başarısı yüksek ve sosyal ilişkilerinde sorun yaşamayan bireyler olarak yetişirler.

Bu tutuma sahip anne-babalar çocuklarını koşulsuz severler. Onları, itaat ettikleri için, istediklerini yaptıkları ya da başarılı oldukları için değil, çocukları olduğu için severler. Bu sevgilerini de onlara hissettirirler. Çocuklarını birey olarak görürler ve onların isteklerine, tercihlerine saygı gösterirler. Demokratik tutuma sahip anne-babalar çocuklarıyla sıcak ilişki kurarlar ve çocuklarına karşı ilgilidirler. Onları sabırla dinler, aile içinde alınacak kararlarda onların görüşlerine değer verirler. Yapılan araştırmalarda demokratik tutuma sahip ailelerde yetişen çocukların otoriter tutuma sahip ailede yetişen çocuklardan akademik başarı, sosyal gelişim, benlik saygısı gibi ölçümlerden daha yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir (Şimşek, 2006).

Demokratik tutuma sahip aileler eşitlik ve kabul ilkesiyle hareket eder. Çocuk baskı ve katı denetimden uzak özgür ve aile içinde söz hakkına sahip yetişir. Anne babalar çocuklarına karşı hoşgörülü davranır ve onları olduğu gibi kabul ederler. Çocuklarını destekleyerek onlara benliklerini tanımlama özgürlüğünü verirler (Yavuzer, 2007).

Yörükoğlu'na (1990) göre demokratik aile, çocukları seven, önemseyen ve benimseyen çağdaş ailedir. Her ailede olduğu gibi bu ailede de bir takım sorunlar olabilir. Ancak anne-baba arasında uyum, anlayış, sevgi ve saygı vardır. Anne-babalar yaşadıkları sorunları karşılıklı konuşarak çözebileceklerine inanmakta ve birbirlerinin düşüncelerine saygı gösterirler. Bu aile yapısında çocuk gelişimi için son derece önemli olan samimi, içten ve sevgiye dayalı bir hava hakimdir. Çocuklara kendini ifade etme, düşüncelerini özgürce söyleme hakkı verilir. Aile içi bazı kurallar vardır. Ancak bu kurallar baskı ile değil her bireyin katılımıyla ortaklaşa belirlenmiştir. Çocuğa yaptırım uygulanırken amaç çocuğu korkutup sindirmek değil, çocukta farkındalık yaratmak ve çocuğa sorumluluk duygusu kazandırmaktır.

Demokratik tutuma sahip anne-babalar, çocuğunu disipline etmek amacıyla ya da çocuğun hatalı davranışlarından dolayı çocuklarını sevgiden mahrum bırakmazlar ve sevgiyi ceza aracı olarak görmezler. Çocuklara aile ile ilgili işlerde eşit hak ve özgürlük

tanırlar. Çocuğun düşüncelerini ifade etmesine fırsat verilir ve çocuk cesaretlendirilir. Özellikle çocuklarını olduğu gibi kabul edip onlara hoşgörü ve sevgi gösterisinde bulunma demokratik anne-babaların temel davranışdır. Bu tutuma sahip anne-babalar çocuklarına her ortamda sevgilerini açıkça gösterirler (Kulaksızoğlu, 2004).

Kaya ve arkadaşlarına (2012) göre, demokratik anne-baba tutumuyla yetişen çocuklar; çevresine duyarlı, saygılı, hoşgörülü, girişken, yaratıcı, aktif, açık sözlü, kendini savunabilen, sınırlarının farkında olan, fikirlerini her ortamda rahatça söyleyen ve kendi düşünceleri doğrultusunda hareket eden, kişilik yapısı ve davranışları açısından dengeli, sorumluluk duygusu gelişmiş, otoriteye ve kurallara körü körüne bağlı olmayan uyumlu bireyler olarak gelişimini tamamlar.

Yapılan araştırmalar demokratik tutuma sahip aile yetişen çocukların zihinsel gelişmeye daha meyilli oldukları, demokratik ortamın çocuğa sadece özgürlük olanağı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda onu kendini rahatça ifade etmesine ve kendini denetlemeye özendirildiğini göstermektedir. Bu ortamda yetişen çocukların hareketli, cesur, korkusuz, karar verebilen, öz özgüvenlerinin yüksek olduğu söylenebilir (Eldeleklioğlu, 1996).

1.7. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki

Ceyhan'a (2008) göre kullanıcı sayısı her geçen gün artan internet, günlük yaşantımızın bir parçası haline gelmiştir. İnternetin bu kadar yaygınlaşması pek çok yetişkin gibi ergenlerde de sağlıksız kullanımı ve problemlı internet kullanımını gündeme getirmiştir. Ergenlerin gelişimsel ihtiyaçları problemlı/patolojik internet kullanımının en önemli nedenini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda, ergenlerin internetin en çok kullanıcı kitlesini oluşturdukları belirtilmektedir. Bu nedenle internet kullanmak ergenler arasında popüler bir etkinlik olarak değerlendirilmektedir.

Ergenlik, birçok baskıya maruz kalınan ve pek istenmese de çeşitli faaliyetlerin denendiği bir dönemdir (Esen, 2009). Ergenlerde değişiklik ve heyecan arayışı en temel kişilik özelliği olduğundan alkollü araç kullanımından ve bağımlılık yapan maddelerin denemesine bunların yanında dalma ya da paraşütle atlama gibi riskli spor davranışlarının denendiği görülmektedir. Değişikliğe, yeniliğe ve tehlikeye meyilli

gençler benzer davranışları internette de yapabilmektedirler (Ceyhan, 2008). Ergenler internet ortamında kimliklerini gizleme ve ideal bir kimlikte görünme isteği duyabilmektedirler. Bu durum ideal ya da arzu edilen kimliği ortaya koyma çabalarının yanı sıra arkadaşlarına şaka yapma amacıyla ortaya çıkabilmektedir. Nitekim interneti yoğun bir biçimde kullanan ve internet bağımlılığı ya da problemlili internet kullanımının belirtilerini gösteren ergenler, sanal ortamında sürekli "ideal" kimliklerini gösterebilmektedirler. Sonuçta, kimlik kazanma sürecinde zorlanan ergenler, interneti gerçek yaşam sorumluluklarından ve gerçek kimliklerinden kaçmaya yardımcı olarak görmeye başlamaktadır (Ceyhan, 2008). Ayrıca ideal kimliği sosyal hayatta gösteremeyen ergen için bu durum içine kapanma, sürekli internet başında vakit geçirme, aile ve arkadaşlarından uzaklaşma sorunlarına yol açmaktadır.

Ergen ruh sağlığında, yaşlıları ile yakın ve anlamlı ilişkiler kurmak çok önemlidir (Ceyhan, 2008). Ergenlik çağına özgü problemler ve kuşak çatışması gibi nedenlerle aileyle paylaşacak fazla bir şeyin olmaması, arkadaşlık ilişkilerinde sorunlar yaşama ve içe dönüklük gibi sebeplerle kendilerini yalnız hisseden ve bu yalnızlıklarını sosyal yaşamlarında gideremeyen gençler doğal olarak internete bağımlı hale gelebilirler. Çünkü internet ortamında yalnızlıklarını giderecek ya da yalnız olmadıkları hissini verecek oldukça fazla unsur bulunmaktadır (Karaca, 2007). Araştırmalar, ergenlerin internet dünyasını depresyonu hafifleten bir rahatlama yeri olarak gördüklerini göstermektedir. Problemlili internet kullanan ergenlerde, aile ve çevreden edineceği bilgiler ve olgunlaşmanın yerini sanal ortamda kurduğu ilişkiler almaktadır (Kelleci, 2008).

Araştırmalar problemlili internet kullanımının bireylerin hayatını olumsuz etkilediğini, hatta klinik vakalarla tedavi edilen bir hastalık olduğunu kanıtlanmıştır. Gerek yetişkinlerde gerekse de ergenlerde problemlili internet kullanan bireylerin içe dönük, kişiliğini ortaya koyamayan, dış dünyada mutsuz, sosyal ilişkileri zayıf bireyler olduğunu söyleyebiliriz. Bu problemler ise kişilikle ilgili sorunlardır. Kişiliğin oluşmasında en önemli çevresel etken ailedir. Ailelerin çocuk yetiştirirken çocuğa gösterdiği tutumlar, çocukların aile içindeki ve sosyal hayattaki ilişkilerini belirleyip, çocuğun hayata bakış açısını tayin eder. Anne-babaların tutumlarına bakarak çocuklarının ileride nasıl bir kişiliğe sahip olabileceklerini tahmin etmek mümkündür.

Psikanalitik kuram, kişilik gelişiminde; anne baba disiplin yöntemlerinin ve çocuk yetiştirme biçimlerinin önemini vurgulamış; sağlıklı kişilik oluşumunda dengeli anne-baba tutumlarının rol oynadığını belirtmişti (Aydın, 1996). Temelleri yaşamın ilk yıllarında aile içinde atılan kişilik gelişiminde, birinci derecede sorumluluk anne babaya aittir. Anne-babasını gözlemleyerek ve model alarak gelişim gösteren çocuğun kişiliği anne-babanın tutum ve davranışlarıyla şekillenmeye başlar (Kaya, 2003).

Gençlerin mutlu ve sağlıklı birer yetişkin olarak sosyal yaşama başlamaları için ihtiyaçlarının karşılandığı ve toplumsal norm ve değerlerin öğretildiği ailede çocukluk dönemi geçirmeleri gerekir (Tahiroğlu, 2009). Bu nedenle yetişkinlerin ergenleri olgun davranışlara götüren ve güdülerini güçlendirmeyi amaçlayan kuralları ve tutumları uygulamaları önem taşır (Yavuzer, 1986). Anne-baba tutumları çocuğun gelişiminde önemli etkilere sahiptir. Erken çocukluk dönemi boyunca yaşanan deneyimlerde, ebeveyn tutumları temel sosyal etkileri oluşturmaktadır ve çocuğun davranışları üzerinde biçimlendirici olabilir. Konuyla ilgili yapılacak olan çalışmalar, anne-baba tutumları ve çocuklarının davranışları arasındaki karmaşıklığı anlamaya ve sorunları çözmeye yardımcı olabilir (Zunich, 1966, Akt. Kopar, 2013).

Problemlerli internet kullanımının bir kişilik sorunu olduğunu söyleyebiliriz. Kişiliğin oluşmasında birçok faktörün yanında aile tutumları son derece etkilidir. Ailenin otoriter tutumu, koruyucu tutumu veya demokratik tutum göstermesine göre çocuk/ergen, davranış geliştirerek kişiliğini tamamlamaktadır. Aile tutumlarının etkisiyle içe kapanık, akran ilişkileri yeterli olmayan, kendini gerçekleştiremeyen ergenler, internete yönelmekte bu yönelmenin de sağlıksız internet kullanımına neden olduğu söylenebilir. Problemlerli internet kullanımı bir kişilik sorunudur ve bu kişiliği de anne baba tutumları tayin etmektedir. Bu yüzden ergenlerde problemlerli internet kullanımı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

1.8. Anne-Baba Tutumlarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Eldeleklioğlu (1996) üniversite öğrencilerinin algıladığı anne-baba tutumu ile mantıklı ve bağımsız karar verme süreçleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmanın sonucunda ana-babalarını demokratik olarak algılayan ergenlerin, ana-babalarını otoriter olarak algılayan ergenlere göre mantıklı ve bağımsız karar vermede daha başarılı

oldukları saptanmıştır. Demokratik aile ortamında, ergenlerin mantıklı karar verme becerilerini otoriter ve koruyucu aile ortamına oranla daha yüksek düzeyde geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Özyürek (2004) araştırmasında kırsal kesimde ve kentte yaşayan anne-babaların tutumlarını incelemiş, bu çalışmanın sonucunda anne-baba tutumlarının yaşa bağlı olarak değişmediğini fakat anne babanın eğitim düzeyinin arttıkça aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin davranışlarının azaldığını bulmuştur. Ayrıca annelerden çalışanların daha demokratik tutuma sahip olduğunu, çalışmayan annelerin daha katı ve koruyucu bir tutuma sahip olduğunu tespit etmiştir.

Toksöz (2010), ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ve aile tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere Eskişehir'in Odunpazarı ilçesinde 594 öğrenciyle yaptığı çalışmaya göre; öğrencilerin yaşı, sınıfı, cinsiyeti, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi değişkenlerinin öğrencilerin zorbalık eğilimi ve anne-baba tutumu arasında anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca anne baba tutumları ile zorba davranış eğilimi arasında yüksek düzeyde negatif korelasyon bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın en önemli bulgusu olarak öğrencilerin yaş/sınıf ve cinsiyet değişkenleriyle anne baba tutum algıları ve zorbalık eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin saptanmış olması söylenebilir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin kişisel özelliklerinin ve aile yapılarının bilinmesi, onların zorbalık eğilimlerinin ve anne baba tutumlarının öngörülmesinde önemli olduğu söylenebilir.

Baykan (2014) İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde 6570 öğrenciyle, anne-baba tutumları ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik yaptığı çalışmanın sonucuna göre; yaşam yeri öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ve anne-baba tutumları algısı üzerinde etkili bir değişken değildir. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi cinsiyetlerine, sınıf düzeyine, annenin eğitim durumuna, babasının eğitim durumuna, anne ile ilişkilerine ve baba ile ilişkilerine göre; öğrencilerin anne-baba tutumları algısı cinsiyetlerine, okul türüne, sınıf seviyesine, anne ile ilişkilerine, baba ile ilişkilerine, arkadaş grubu olup olmamasına ve fiziksel özelliklerine göre farklılaşmaktadır. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi düşük düzeydedir.

Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ve anne baba tutumları algısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Anne-baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. Koruyucu ve otoriter anne baba tutumları internet bağımlılık düzeyini artırmaktadır. Koruyucu ve otoriter anne baba tutumları yükseldikçe internet kullanım sıklığı, internet bağımlılığı tanı puanları, internet bağımlılığının yaşama etkisi ve internet kullanma isteğinin şiddeti de artmaktadır. Demokratik anne baba tutumu yükseldikçe İnternet bağımlılığının yaşama etki düzeyi düşmektedir.

Bülbül'ün (2014), İstanbul Şişli ilçesinde ergenlerde algılanan anne baba tutumları ile yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla 387 lise öğrencisiyle yaptığı çalışma sonucuna göre; ergenlerin anne-baba tutumları ölçeği alt faktörlerinin onların çok boyutlu ilişki ölçeği alt faktörlerini etkilediğini göstermektedir. Ergenlerin demografik özellikleri ile anne-baba tutumları ve yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Eftekin'in (2015), ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Kayseri'de 343 lise öğrenciyle yaptığı çalışma sonucuna göre; öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği tespit edilmiştir. Fakat sınıf düzeyi, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma görülmüştür. Araştırmanın sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak bulunmuştur.

Edwards ve Price'in (2002) yapmış olduğu çalışmada, kolej öğrencilerinde anne-baba tutumu ve hedef koyma, hedefe ulaşma iradesi ve hedefe ulaşmada izlenecek yola dair umut arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışma sonucuna göre, demokratik/açıklayıcı aile tutumunun; ergenler ve çocuklardaki umuda dair olumlu sonuçlar ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Akt. Bülbül, 2014).

Whiteman, Mchale ve Crouter (2003) tarafından boylamsal olarak yapılan çalışmada, erken doğan ergenin sonra doğan ergen için ana-babalarla etkileşimini olumlu olarak geliştirdiği görüşünü araştırmışlardır. Bu çalışmada 392 aile ile bireysel görüşmeler yapılmıştır. Aynı yaşta her iki kardeş için ana-baba ve ergen ilişkileri incelenmiştir. Sonuçta, ana-babaların ilk doğan ergene göre, ikinci doğanla daha az çatışma yaşadıkları, ikinci doğanın günlük aktivitelerine daha çok ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir (Akt. Bülbül, 2014).

Miller, Murry ve Brody (2005) 232 kişi ile yaptıkları çalışmada erkeklerin kızlara göre, daha fazla sosyal kaçınma davranışı gösterdiğini saptamışlardır. Baba stresi ile sosyal kaçınma davranışı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ve erkeklerin kızlara göre daha fazla baba stresinden etkilendiği tespit edilmiştir. Babanın problem çözme düzeyi azaldıkça, çocukların sosyal kaçınma oranının yükseldiği saptanmıştır. Annenin problem çözme düzeyleri ile çocukların sosyal kaçınma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Babaların çocukların sosyal gelişimlerinde etkili bir rolü olduğu bulgusuna varılmıştır. Sosyal olarak çekingen davranış sergileyen erkek çocuklarında, babanın ilgisinin daha az olduğu tespit edilmiştir (Akt. Bülbül, 2014)

Milevsky ve arkadaşları (2006), anne-babaya özgü aile tutumlarının öz-saygı, depresyon ve hayattan tatmin olma ile ilişkisini araştırmışlardır. 9 ve 11. sınıflardaki 272 ergenle yürüttükleri araştırma sonucunda, açıklayıcı-otoriter anne tutumuyla yetişen ergenlerin öz-saygı ve hayattan tatmin olma durumunun izin verici anne tutumuyla yetişen ergenlere göre daha yüksek seviyede olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Depresyon durumunu ise çok düşük seviyede saptamıştır. Babaya özgü tutumların ise ergenler üzerinde anneye özgü tutumlar kadar etkili olmadığı tespit edilmiştir (Akt. Bülbül, 2014)

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanı modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan ölçme araçları, araştırma verilerinin toplanması ve veri analizleri hakkında bilgi verilecektir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada genel tarama modeli türlerinden “İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Karasar’a (2004) göre ilişkisel tarama modeli; iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında, birlikte değişim varlığı ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Tarama modelinde yapılan araştırmalar, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan birey, olay veya nesne kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Bu çalışmada ortaokul 8. Sınıf öğrencilerindeki problemlerle internet kullanımı ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul ili Güngören ilçesindeki resmi ortaokullardaki öğrenim gören 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 8. sınıf öğrencilerine ergenlik dönemi içerisinde olduklarından ve bir yıl sonra liseye devam edeceklerinden aileleri tarafından daha toleranslı davranılmakta, ergenlikle birlikte büyüdüğü varsayılar; şahsi cep telefonu, bilgisayar, tablet alımları fazlaşmakta ve internet kullanımının çoğaldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca TEOG sınavından ötürü aileler çocukların streslerini tolere etmek amacıyla istediklerini onlara almaktadır. Bu sebeple bu araştırmada bir geçiş sınıfı olan 8. sınıflar ele alınmıştır.

Güngören ilçesi, İstanbul Avrupa yakasında bulunan ve İstanbul’un yüzölçümü olarak en küçük ilçesi olmasına rağmen metrekareye en fazla insanın düştüğü, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde toplam 43.136 öğrencinin öğrenim gördüğü, düşük, orta, yüksek sosyo-ekonomik olmak üzere her düzeyden aile profiline sahip kozmopolitik bir

ilçedir. Araştırmada bu profile uygun, geniş yelpazede öğrenci bulunabileceği göz önüne alınarak bu ilçede çalışma gerçekleştirilmiştir.

Güngören ilçesinde 6'sı özel, 13'ü de resmi olmak üzere toplam 19 ortaokul mevcuttur. Resmi ortaokullardan 6 tanesi ortaokul, 7 tanesi de imam hatip ortaokuludur. Bu, ortaokulların 8. Sınıf düzeyinde 1730'u erkek, 1580'i kız olmak üzere toplam 3.310 öğrenci öğrenim görmektedir. 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Güngören İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan verilere göre Güngören ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 8. Sınıf öğrencilerin okullara göre dağılımı aşağıdaki gibidir (Tablo 1).

Tablo 1
Güngören İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Ortaokullarda Öğrenim 8. Sınıf Öğrenci Sayıları.

Okul Adı	Erkek	Kız	Toplam
75. Yıl Ortaokulu	242	186	428
Ali Fuat Cebesoy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi (Ortaokul Bölümü)	49	38	87
Gaziler İmama Hatip Ortaokulu	154	164	318
Genç Osman İmam Hatip Ortaokulu	87	48	135
Güngören İmam Hatip Ortaokulu	163	162	325
Haznedar Abdi İpekçi Ortaokulu	125	95	220
İncirli Bahçe Ortaokulu	150	146	296
Mehmet Akif Ersoy İmam Hatip Ortaokulu	232	215	447
Mehmetçik İmam Hatip Ortaokulu	112	126	238
Mustafa Kemal Ortaokulu	176	162	338
Ömer Dinçer İmam Hatip Ortaokulu	49	56	105
Şiir Mektebi Ortaokulu	142	143	285
Tozkoparan Ortaokulu	49	39	88
Toplam Öğrenci Sayıları	1.730	1.580	3.310

Araştırmada örneklem olarak seçilen okullar seçkisiz (random) örneklem yöntemine göre tespit edilmiştir. Bu okullarda random şekilde sınıflara uygulama yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 187'si erkek (% 50.3), 189'u kadın (%49.7) olmak üzere toplam 376 öğrenciden oluşmuştur. Örneklemin yaş ortalaması 14.11'dir. 333 kişi (%88.6) 14 yaş, 41 kişi (%10.9) 15 yaş olarak hesaplanmıştır. Uygulama beş ortaokulda

yapılmıştır. Uygulama yapılan ortaokulların isimleri ve okullarda uygulamaya katılan kız-erkek öğrenci sayıları aşağıda belirtilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2
Araştırmada Örneklem Olarak Seçilen Ortaokullar ve Öğrenci Sayıları

Uygulama Yapılan Okul Adı	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	Toplam
Şiir Mektebi Ortaokulu	40	37	77
75. Yıl Ortaokulu	35	35	70
İncirli Bahçe Ortaokulu	40	40	80
Güngören İmam Hatip Ortaokulu	40	40	80
Mehmetçik İmam Hatip Ortaokulu	34	35	69
Toplam Öğrenci Sayıları	189	187	376

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplamak için öğrencilere; öğrenci bilgi formu, problemleri internet kullanım ölçeği ve anne-baba tutum ölçeği uygulanmıştır.

2.3.1. Öğrenci Bilgi Formu

Öğrenci bilgi formu (Ek 1) araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu formda katılımcıların cinsiyet, yaş, anne-babanın evlilik durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailenin aylık geliri, annenin çalışma durumu, kendisine ait bir odanın olup olmaması, internete neyle bağlandığı, kendisine ait bir bilgisayarın olup olmadığı, internete bağlandığı cep telefonunun olup olmadığı sorulmuştur.

2.3.2. Problemleri İnternet Kullanımı Ölçeği (PIKÖ)

Problemleri İnternet Kullanımı Ölçeği (Ek 2), üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanımını belirlemeye yönelik bir ölçek olup, Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan (2007) tarafından geliştirilmiş, geçerlik güvenilirliği yapılmış, faktör analizi 1658 üniversite öğrencisi üzerinden yürütülmüştür. Yapılan çalışmalara göre, ölçeğin “internetin olumsuz sonuçları”, “sosyal fayda/sosyal rahatlık” ve “aşırı kullanım” olmak üzere 33 madde ve 3 faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Otuz üç madde, üç faktör ve beşli derecelendirme yapılarak ölçekten en düşük 33 puan ve en yüksek 165 puan alınabilir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (α) 0.94, test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.81 olarak

elde edilmiştir. Buna göre, ölçeği oluşturan üç faktörün iç tutarlılık katsayısı ise; 1. faktör (internet'in olumsuz sonuçları) için 0.94, 2. faktör (sosyal fayda/sosyal rahatlık) için 0.85 ve 3. faktör (aşırı kullanım süresi) için 0.74 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırmada Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinin internetin olumsuz sonuçları alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı .92, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeği .85, aşırı kullanım için ise .79 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı için ise iç tutarlılık katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinin Cronbach alfa değeri 0.93 bulunmuştur. Ölçeğin Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından Eskişehir il merkezinde 571 lise öğrencisiyle ergenler için geçerlik ve güvenilirliği yapılmış ve ergenlere özgü problemlı internet kullanımını geçerli ve güvenilir biçimde ölçen “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen” (PİKÖ-E) olarak adlandırılan ölçek ortaya çıkmıştır. Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” (PİKÖ) alt gruplarının madde sayıları ve madde numaraları gösterilmiştir.

1. faktör: internetin olumsuz sonuçları (17 madde): 9,14–25, 27–29, 31 maddeler. Puan aralığı 85–17
2. faktör: sosyal fayda/sosyal rahatlık (10 madde): 3, 4, 5, 8, 10, 11,13, 26, 32, 33 maddeler. Puan aralığı 50–10
3. faktör: aşırı kullanım (6 madde): 1,2,6,7,12,30 (7.ve 12. tersten puanlanan) maddeler. Puan aralığı 30–6

Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği (Ek 2), internetin yaşantımızda sağlıklı ve sağlıksız kullanım oranlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu ölçekten alınabilecek yüksek puanlar, bireylerin internet kullanımlarının sağlıksızlaştığının, internetin yaşamlarını olumsuz etkileyeceğini ve bağımlılığa yol açabileceği şeklinde değerlendirilmelidir (Ceyhan ve ark. 2007; Ceyhan ve Ceyhan, 2007; Ceyhan, 2008; Ceyhan ve ark., 2009; Tutgun, 2009; Ata ve ark., 2009; Kayak, 2009; Günaydın ve ark., 2010).

2.3.3. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Çocukların/ergenlerin, anne-babalarının çocuk yetiştirme tarzlarını, çocukların nasıl algıladıklarını ölçmek amacıyla Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiş ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından revize edilmiş olan Anne-Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır (Ek 3). Ölçeğin Demokratik Ana-Baba Tutumu, Otoriter Ana-Baba Tutumu ve Koruyucu-İstekçi Ana-Baba Tutumu olmak üzere üç ana alt boyutu bulunmaktadır. Anne-Baba Tutum Ölçeği “hiç uygun değil”den “tamamen uygun”a kadar değişen beş basamaklı likert tipi bir ölçektir.

Ölçekte “demokratik”, “otoriter” ve “koruyucu-istekçi” anne baba tutumlarını ölçen üç alt ölçek bulunmaktadır. 40 maddeden oluşan ölçekte 15 madde demokratik (1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39), 10 madde “otoriter” (3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38, 40) ve 15 madde “koruyucu-istekçi” (4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34) anne-baba tutumunu ölçmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini belirleyebilmek için, ölçeğin alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları; demokratik tutum için .89, koruyucu-istekçi tutum için .82, otoriter tutum için .78 bulunmuştur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999). Test tekrar test güvenilirliği Pearson Momentler çarpımı katsayıları yukarıdaki sayıya göre .92, .75 ve .79 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırmada Anne Baba Tutumları Ölçeğinin iç tutarlılık kat sayıları demokratik tutum için .90, otoriter tutum için 76, koruyucu-istekçi tutum için ise .83 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Veriler, okullara bizzat araştırmacı tarafından gidilerek toplanmıştır. Okul müdüründen izin alınarak, rehber öğretmen eşliğinde uygulama yapılacak sınıflara gidilmiş, öğrenci bilgi formlarının ve ölçme araçlarının öğrencilere dağıtılması suretiyle veriler toplanmıştır. Araştırma hakkında öğrencilere kısa bir bilgi verilmiştir. Öğrenci bilgi formu, Problemler İnternet Kullanımı Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Ölçeği ile ilgili gerekli açıklamalar yapıp, çalışmanın önemi belirtildikten sonra öğrenciler motive edilmiştir. Uygulama bir ders süresi içinde bitirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Ölçme araçlarının uygulama çalışmaları bitikten sonra tüm katılımcıların verileri teker teker kontrol edilmiştir. Bu aşamada bazı katılımcıların ölçekleri doldururken eksik bıraktıkları kısımlar olduğu görülmüştür. Bazı ölçeklerde, bir maddeye birden fazla cevap verildiği, bazılarında ise birçok maddenin boş bırakıldığı tespit edilmiştir. 390 öğrenciye ölçek uygulandığı halde yukarıda belirtilen sebeplerden ötürü 14 öğrencinin ölçekleri veri analizlerine dahil edilmemiştir.

Öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeyleri ve algılanan anne baba tutum düzeylerinin belirlenmesi için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine, anne ve babalarının birlikteliğine, kendine ait odaya sahip olmalarına, annelerinin çalışma durumlarına, evlerinde internet olmasına, kendine ait bilgisayara sahip olmalarına, internete bağlanan cep telefonuna sahip olmalarına göre problemleri internet kullanım düzeyleri ve algıladıkları anne-baba tutumlarının değişip değişmediğinin belirlenmesi için t testinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre problemleri internet kullanım düzeyleri ve algıladıkları anne baba tutumlarının anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesinde ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniğinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle bu istatistiğin ön koşulları olan normallik ve varyans homojenliği araştırılmıştır. Dağılımın normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesi için çarpıklık ve basıklık değerleri ile histogram grafikleri incelenmiş, varyans homojenliği için ise Levene istatistiğinden yararlanılmıştır. Varyansların homojenliği önkoşulu sağladığı durumda ise F testi sağlanamadığı durumda ise Welch testinden yararlanılmıştır. Varyans analizleri sonucunda anlamlı fark çıktığında ise farkın kaynağını belirlemek için ikili karşılaştırma testlerinden yararlanılmıştır. İkili karşılaştırma testlerinden ise varyans homojenliği önkoşulu sağlandığı durumlarda Tamhane's T2 testinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler ise Pearson Momentler Korelasyon Çarpımı Korelasyon katsayısı yöntemi ile hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında önem düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu bölümde, uygulanan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular ve açıklamaları araştırmanın alt problemlerine uygun olarak verilmiştir.

3.1. Problemlı İnternet Kullanımı İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeylerini tespit etmek için problemlı internet kullanım ölçeğindeki internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım alt ölçeklerinden elde ettikleri puanların ortalama, standart sapma ve yüzdelik değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3
Öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri

	Alt ölçekler boyutu	N	Alınan en yüksek puan	Alınan en düşük puan	\bar{X}	SS	%25	%50	%75
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği	İnternetin olumsuz sonuçları	376	17	81	34.94	15.71	22	31	44
	Sosyal fayda/sosyal rahatlık	376	10	50	23.45	9.52	16	22	29
	Aşırı kullanım	376	6	30	17.83	6.19	13	18	22
	Toplam Puan	376	33	152	76.22	28.77	52	70	97

Tablo 3'te görüldüğü gibi internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden öğrencilerin elde ettikleri toplam puanların ortalaması 34.94, standart sapması 15.71'dir. Öğrencilerin alt ölçekten elde ettikleri en düşük puan 17, en yüksek puan ise 81'dir. Ölçekten en düşük puanı alan %25'lik grup incelendiğinde puanların 17 ile 22 arasında değiştiği, ölçekten en yüksek puanı elde eden %25'lik grup incelendiğinde ise puanlarının 44 ile 81 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklemin ikinci ve üçüncü çeyreğinin oluşturduğu orta grubun puanlarının ise, 22-44 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu verilere

bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yaklaşık %50'den fazlasının ortalama puanın altında puan elde ettiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin internetin olumsuz sonuçları düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi sosyal fayda alt ölçeğinden öğrencilerin elde ettikleri toplam puanların ortalaması 23.45, standart sapması 9.52'dir. Öğrencilerin alt ölçekten elde ettikleri en düşük puan 10, en yüksek puan ise 50'dir. Ölçekten en düşük puanı alan %25'lik grup incelendiğinde puanların 10 ile 16 arasında değiştiği, ölçekten en yüksek puanı elde eden %25'lik grup incelendiğinde ise puanlarının 29 ile 50 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklemin ikinci ve üçüncü çeyreğinin oluşturduğu orta grubun puanlarının ise, 16-29 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yaklaşık %50' den biraz fazlasının ortalama puanın altında puan elde ettiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin sosyal fayda düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi aşırı kullanım alt ölçeğinden öğrencilerin elde ettikleri toplam puanların ortalaması 17.83, standart sapması 6.19'dur. Öğrencilerin alt ölçekten elde ettikleri en düşük puan 6, en yüksek puan ise 30' dur. Ölçekten en düşük puanı alan %25'lik grup incelendiğinde puanların 6 ile 13 arasında değiştiği, ölçekten en yüksek puanı elde eden %25'lik grup incelendiğinde ise puanlarının 22 ile 30 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklemin ikinci ve üçüncü çeyreğini oluşturan orta grubun puanlarının ise, 13-22 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yaklaşık %50'den fazlasının ortalama puanın üstünde puan elde ettiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin aşırı internet kullanım düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi problemlili internet kullanım ölçeğinden öğrencilerin elde ettikleri toplam puanların ortalaması 72.22, standart sapması 28.77'dir. Öğrencilerin ölçekten elde ettikleri en düşük puan 33, en yüksek puan ise 152' dir. Ölçekten en düşük puanı alan %25'lik grup incelendiğinde puanların 33 ile 52 arasında değiştiği, ölçekten en yüksek puanı elde eden %25'lik grup incelendiğinde ise puanlarının 97 ile 152 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklemin ikinci ve üçüncü çeyreğini oluşturan orta

grubun puanlarının ise, 52-97 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yaklaşık %50'den fazlasının ortalama puanın altında puan elde ettiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

3.2. Algılanan Anne-Baba Tutumları İle İlgili Bulgular

Araştırmada algılanan anne-baba tutumları ölçeğinin otoriter tutum, demokratik tutum ve koruyucu-istekçi tutum alt ölçeklerinde elde ettikleri puanlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4
Öğrencilerin Algılanan Anne-Baba Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular

	Alt ölçekler	N	Alınan en yüksek puan	Alınan en düşük puan	\bar{X}	SS	%	%	%
							25	50	75
Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği	Otoriter	376	10	50	22.65	8.09	17	22	28
	Demokratik	376	15	75	57.87	12.87	50	60	68
	Koruyucu-İstekçi	376	15	75	43.34	11.89	34	43	52

Tablo 4'te görüldüğü gibi algılanan anne baba tutumları ölçeğinin otoriter tutum alt ölçeğinden öğrencilerin elde ettikleri puanların ortalaması 22.65, standart sapması 8.09'dır. Öğrencilerin otoriter tutum alt ölçeğinden elde ettikleri en düşük puan 10, en yüksek puan ise 50'dir. Bu alt ölçekten en düşük puanı alan %25'lik grup incelendiğinde puanların 10 ile 17 arasında değiştiği, ölçekten en yüksek puanı elde eden %25'lik grup incelendiğinde ise puanlarının 28 ile 50 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklemin ikinci ve üçüncü çeyreğini oluşturan orta grubun puanlarının ise, 17-28 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yaklaşık %50'sinin ortalama puanın altında puan elde ettiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin düşük düzeyde anne-babalarının tutumlarını otoriter olarak algıladıkları söylenebilir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi algılanan anne-baba tutumları ölçeğinin demokratik tutum alt ölçeğinden öğrencilerin elde ettikleri puanların ortalaması 57.87, standart sapması 12.87'dir. Öğrencilerin demokratik tutum alt ölçeğinden elde ettikleri en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75'tir. Bu alt ölçekten en düşük puanı alan %25'lik grup incelendiğinde puanların 15 ile 50 arasında değiştiği, ölçekten en yüksek puanı elde eden %25'lik grup incelendiğinde ise puanlarının 68 ile 75 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklemin ikinci ve üçüncü çeyreğini oluşturan orta grubun puanlarının ise, 50-68 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yaklaşık %50'sinin bu alt ölçekten ortalama puanın üstünde puan elde ettiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yüksek düzeyde anne-babalarının tutumlarını demokratik olarak algıladıkları söylenebilir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi algılanan anne-baba tutumları ölçeğinin koruyucu-istekçi tutum alt ölçeğinden öğrencilerin elde ettikleri puanların ortalaması 43.34, standart sapması 11.89'dur. Öğrencilerin koruyucu-istekçi tutum alt ölçeğinden elde ettikleri en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75'tir. Bu alt ölçekten en düşük puanı alan %25'lik grup incelendiğinde puanların 15 ile 34 arasında değiştiği, ölçekten en yüksek puanı elde eden %25'lik grup incelendiğinde ise puanlarının 52 ile 75 arasında değiştiği görülmektedir. Örneklemin ikinci ve üçüncü çeyreğini oluşturan orta grubun puanlarının ise, 34-52 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin yaklaşık %50'sinden biraz fazladır bu alt ölçekten ortalama puanın altında puan elde ettiği görülmektedir. Bu verilere bakılarak örneklemdaki öğrencilerin ortalama düzeyde anne-babalarının tutumlarını koruyucu-istekçi olarak algıladıkları söylenebilir.

3.3. Problemlı İnternet Kullanımı İle Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Öncelikle iki kategorili değişken içeren, öğrencilerin cinsiyetlerine, kendisine ait oda olup olmama durumuna, annenin çalışma durumuna, evde internet bağlantısı olup olmama durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmasına, internete bağlanan cep telefonuna sahip olmalarına göre problemlı internet kullanım düzeyleri sonuçları verilecektir.

3.3.1. İnternetin Olumsuz Sonuçları Alt Ölçeğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendisine ait oda olup olmama durumuna, annenin çalışma durumuna, evde internet bağlantısı olup olmama durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonu olup olmamasına göre internetin olumsuz sonuç düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenmesi için t testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5
İnternetin Olumsuz Sonuçlarına Alt Ölçeğine İlişkin t testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	t	p
Cinsiyet	Kadın	189	35.78	13.92	-1.042	.298
	Erkek	187	34.09	17.31		
Anne baba birlikteliği	Birlikte	358	34.47	15.48	-1.84	.066
	Boşanmış	15	42.02	17.03		
Kendine ait odası	Var	270	35.27	15.94	.648	.517
	Yok	106	34.10	15.17		
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	83	37.79	16.65	1.850	.065
	Çalışmıyor	292	34.19	15.37		
Evde İnternet bağlantısı	Var	316	35.50	15.91	1.60	.110
	Yok	60	31.96	14.46		
Kendine ait bilgisayar	Var	225	35.45	16.37	.773	.440
	Yok	151	34.17	14.71		
İnternete bağlanan telefonu	Var	264	35.83	15.89	1.702	.090
	Yok	112	32.82	15.16		

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğrencilerin internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyetlerine, kendisine ait odanın olup olmamasına, annesinin çalışıp çalışmamasına, evde internet bağlantısının olup olmamasına, kendisine

ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre önemli düzeyde farklılaşmamaktadır.

3.3.2. Sosyal Fayda Alt Ölçeğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendisine ait oda olup olmama durumuna, annenin çalışma durumuna, evde internet olup olmama durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonu olup olmamasına göre sosyal fayda düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenmesi için t testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6'da sosyal fayda alt ölçeğine ilişkin bulgular olarak sunulmuştur.

Tablo 6
Sosyal Fayda Alt Ölçeğine İlişkin t testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	t	p
Cinsiyet	Kadın	189	23.40	10.08	-.103	.918
	Erkek	187	23.40	8.95		
Anne baba birlikteliği	Birlikte	358	23.35	9.46	-.729	.467
	Boşanmış	15	25.18	10.47		
Kendine ait odası	Var	270	23.76	9.91	.996	.320
	Yok	106	22.67	8.44		
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	83	24.58	8.75	1.193	.233
	Çalışmıyor	292	23.17	9.71		
Evde İnternet bağlantısı	Var	316	23.80	9.47	1.64	.102
	Yok	60	21.61	9.62		
Kendine ait bilgisayar	Var	225	23.95	9.83	1.228	.220
	Yok	151	22.71	9.02		
İnternete bağlanan telefonu	Var	264	24.23	9.84	2.455*	.015
	Yok	112	21.61	8.50		

*p < .05

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal fayda alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyetlerine, kendisine ait odanın olup olmamasına, annesinin çalışıp çalışmamasına, evde internet bağlantısının olup olmamasına, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına göre önemli düzeyde farklılaşmazken, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Tablo 6 incelendiğinde internete bağlanan cep telefonu olan öğrencilerin sosyal fayda ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması (\bar{X} 24.23) internete bağlanan telefonu olmayan öğrencilerinin ortalamalarından (\bar{X} 21.61) önemli düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3.3. Aşırı Kullanım Alt Ölçeğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendisine ait odanın olup olmaması durumuna, annenin çalışma durumuna, evde internet bağlantısı durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmaması durumuna, internete bağlanan cep telefonu olup olmamasına göre aşırı kullanım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadıklarının belirlenmesi için t testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 7’de aşırı kullanım alt ölçeğine ilişkin bulgular olarak sunulmuştur.

Tablo 7
Aşırı Kullanım Alt Ölçeğine İlişkin t testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	t	P
Cinsiyet	Kadın	189	17.36	6.86	-1.466	.143
	Erkek	187	18.29	5.41		
Anne baba birlikteliği	Birlikte	358	75.49	28.48	-1.56	.120
	Boşanmış	15	87.24	30.82		
Kendine ait odası	Var	270	17.94	6.36	.577	.556
	Yok	106	17.53	5.77		
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	83	18.10	5.10	.409	.233
	Çalışmıyor	292	17.79	6.23		
Evde İnternet bağlantısı	Var	316	18.12	6.16	2.01	.037
	Yok	60	16.30	6.18		
Kendine ait bilgisayar	Var	225	17.74	6.41	-.344	.731
	Yok	151	17.96	5.88		
İnternete bağlanan telefonu	Var	264	18.33	6.19	2.447*	.015
	Yok	112	16.64	6.06		

*p < .05

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğrencilerin aşırı kullanım alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyetlerine, kendisine ait odanın olup olmamasına, annesinin çalışıp çalışmamasına, evde internet bağlantısının olup olmamasına, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına göre önemli düzeyde farklılaşmazken, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Tablo 7 incelendiğinde internete bağlanan cep telefonu olan öğrencilerin problemlili internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması (\bar{X} 18.33) internete bağlanan cep telefonu olmayan öğrencilerinin ortalamalarından (\bar{X} 16.64) önemli düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3.4. Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği Toplam Puanına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendine ait oda olup olmama durumuna, annenin çalışma durumuna, evde internet bağlantısı olup olmama durumuna, kendisine ait bilgisayar

olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonu olup olmamasına göre problemlili internet kullanım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenmesi için t testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 8’de problemlili internet kullanım ölçeği toplam puanına ilişkin bulgular olarak sunulmuştur.

Tablo 8
Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği Toplam Puanına İlişkin t testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	t	P
Cinsiyet	Kadın	189	77.57	31.69	-.918	.359
	Erkek	187	74.85	25.47		
Anne baba birlikteliği	Birlikte	358	75.49	28.48	-1.56	.120
	Boşanmış	15	87.24	30.82		
Kendine ait odası	Var	270	76.97	29.68	.852	.395
	Yok	106	74.30	26.31		
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	83	80.48	28.17	1.50	.136
	Çalışmıyor	292	75.15	28.80		
Evde İnternet bağlantısı	Var	316	77.42	28.79	1.87	.062
	Yok	60	69.87	27.98		
Kendine ait bilgisayar	Var	225	77.13	29.92	.755	.451
	Yok	151	74.85	26.96		
İnternete bağlanan telefonu	Var	264	78.40	29.25	2.272*	.024
	Yok	112	71.07	26.99		

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğrencilerin problemlili internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyetlerine, kendisine ait odanın olup olmamasına, annesinin çalışıp çalışmamasına, evde internet bağlantısının olup olmamasına, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına göre önemli düzeyde farklılaşmazken, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Tablo 8 incelendiğinde internete bağlanan cep telefonu olan öğrencilerin problemlili internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması (\bar{X} 78.540) internete bağlanan cep

telefonu olmayan öğrencilerin ortalamalarından (\bar{X} 71.07) önemli düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

İki kategoriden fazla değişken içeren, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre problemlili internet kullanım düzeylerine ilişkin bulguların sonuçları verilmiştir.

3.3.5. İnternetin Olumsuz Sonuçları Alt Ölçeğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden elde ettikleri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadıkları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır. Her bir analiz gerçekleştirilmeden önce varyansların homojen olup olmadığı Levene f testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular annelerin eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .570, p=.635), babaların eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= 1.916, p=.127), aylık gelire (Levene istatistiği (4,363)= 1.057, p=.378) göre varyansların homojen olduğunu ancak internete bağlanmak için kullandıkları araçlara göre ise (Levene istatistiği (6,368)= 3.583, p=.002) homojen olmadığını göstermiştir. Varyansların homojen olduğu değişkenler için f testinden olmadığı değişken için ise Welch testinden yararlanılmış ve analizlerden elde edilen bulgular Tablo 9’da internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğine ilişkin bulgular olarak sunulmuştur.

Tablo 9

İnternetin Olumsuz Sonuçları Alt Ölçeğine İlişkin f Testi ve Welch Testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	f	P
Anne eğitim düzeyi	Okur yazar değil ve ilkokul mezunu	167	34.46	14.44	.759	.517
	Orta okul	86	36.97	16.77		
	Lise	86	34.13	15.50		
Baba eğitim düzeyi	Üniversite	34	33.13	15.25	1.529	.207
	Okur yazar değil ve ilkokul mezunu	107	34.63	15.40		
	Orta okul	102	33.12	13.89		
	Lise	115	37.07	16.68		
Aylık gelir	Üniversite	47	34.20	15.93	1.293	.272
	1500 ve altı	104	33.10	14.88		
	1501-2500	135	34.33	15.19		
	2501-3500	64	35.48	16.04		
	3501-4500	30	36.81	16.61		
	4501 ve üzeri	31	39.85	18.34		
					Welch	P
İnternete bağlanılan araçlar	Cep telefonu	68	18.48	5.68	1.911	.087
	Tablet	20	15.15	6.75		
	Bilgisayar	35	15.89	5.29		
	Cep telefonu ve tablet	18	17.79	5.95		
	Cep telefonu ve bilgisayar	37	19.23	7.56		
	Tablet ve bilgisayar	54	17.32	5.82		
	Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	137	17.79	5.95		

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğrencilerin problemlili internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları annelerinin eğitim düzeylerine, babalarının gelir düzeylerine, aylık gelirlerine ve internete bağlanılan araçlara göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır.

3.3.6. Sosyal Fayda Alt Ölçeğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre sosyal fayda alt ölçeğinden elde ettikleri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadıklarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır. Her bir analiz gerçekleştirilmeden önce varyansların homojen olup olmadığı Levene f testi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular annelerin eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .075, p=.973), babaların eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .554, p=.646), aylık gelire (Levene istatistiği (4,363)= 1.335, p=.256) göre varyansların homojen olduğunu ancak internete bağlanmak için kullandıkları araçlara göre ise (Levene istatistiği (6,368)= 2.656, p=.016) homojen olmadığını göstermiştir. Varyansların homojen olduğu değişkenler için f testinden olmadığı değişken için ise Welch testinden yararlanılmış ve analizlerden elde edilen bulgular Tablo 10’da sosyal fayda alt ölçeğine ilişkin bulgular olarak sunulmuştur.

Tablo 10
Sosyal Fayda Alt Ölçeğine İlişkin f Testi ve Welch Testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	f	P
Anne eğitim düzeyi	Okur yazar değil ve ilkokul mezunu	167	23.00	9.55	.571	.633
	Orta okul	86	24.45	9.41		
	Lise	86	23.77	9.52		
	Üniversite	34	22.51	10.08		
Baba eğitim düzeyi	Okur yazar değil ve ilkokul	107	22.60	9.48	1.317	.268
	Orta okul	102	21.51	9.82		
	Lise	115	24.24	9.10		
	Üniversite	47	21.51	9.85		
Aylık gelir	1500 ve altı	104	22.37	8.59	2.182	.071
	1501-2500	135	23.13	9.00		
	2501-3500	64	23.50	10.63		
	3501-4500	30	25.16	10.29		
	4501 ve üzeri	31	27.73	11.21		
İnternete bağlanılan araçlar	Cep telefonu	68	22.80	9.81	Welch 2.52*	P .026
	Tablet	20	18.25	7.37		
	Bilgisayar	35	21.99	7.39		
	Cep telefonu ve tablet	18	23.76	8.67		
	Cep telefonu ve bilgisayar	37	24.90	11.43		
	Tablet ve bilgisayar	54	22.85	7.82		
	Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	137	25.03	9.99		

*p < .05

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğrencilerin problemleri internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları annelerinin eğitim düzeylerine, babalarının eğitim düzeylerine, aylık gelirlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmazken, internete bağlanılan araçlara göre anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir. Farkın kaynağını belirlemek için ikili ortalama karşılaştırmaları Tamhane’s T2 testi ile yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11
İnternete Bağlanılan Araçlara Göre Farklılaşan Problemlili İnternet Kullanımı
Düzeyinin Tamhane's T2 Testi Bulguları

İnternete Bağlanılan Amaçlar	Tablet	Bilgisayar	Cep telefonu ve tablet	Cep telefonu ve bilgisayar	Tablet ve bilgisayar	C.telefonu, bilgisayar ve tablet
Cep telefonu	4.55	.80	-.97	-2.11	-.05	-2.23
Tablet	-	-4.55	-5.51	-6.65	-4.60	-6.78*
Bilgisayar	-	-	-.80	-2.91	-.85	-3.03
Cep telefonu ve tablet	-	-	-	-1.14	.92	-1.26
Cep telefonu ve bilgisayar	-	-	-	-	2.06	-.12
Tablet ve bilgisayar	-	-	-	-	-	-2.18
Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	-	-	-	-	-	-

*p < .05

Tablo 11’de sunulan ikili karşılaştırma testi sonuçları incelendiğinde sadece internete tablet ile bağlananlar ile cep telefonu, bilgisayar ve tablet ile bağlananlar arasında önemli düzeyde farkın olduğu görülmektedir. Sosyal fayda alt ölçeğinden elde edilen ortalamalar incelendiğinde internete cep telefonu, bilgisayar ve tablet ile bağlanan öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{X}=25.03$) internete sadece tablet ile bağlananların ortalamalarından ($\bar{X}=18.25$) önemli düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

3.3.7. Aşırı Kullanım Alt Ölçeğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre aşırı kullanım alt ölçeğinden elde ettikleri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadıklarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır. Her bir analiz gerçekleştirilmeden önce varyansların homojen olup olmadığı Levene f testi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular babaların eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .554, p=.646), aylık gelire (Levene istatistiği (4,363)= .66, p=.616), internete bağlanmak için kullandıkları araçlara göre ise (Levene istatistiği (6,368)= 1.777, p=.103) göre varyansların homojen olduğunu ancak annelerin eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= 3.165, p=.025), homojen olmadığını göstermiştir. Varyansların homojen olduğu değişkenler için f testinden

olmadığı değişken için ise Welch testinden yararlanılmış ve analizlerden elde edilen bulgular Tablo 12’de aşırı kullanım alt ölçeğine ilişkin bulgular olarak sunulmuştur.

Tablo 12
Aşırı Kullanım Alt Ölçeğine İlişkin f Testi ve Welch Testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	Welch	P
Anne eğitim düzeyi	Okur yazar değil ve ilkokul mezunu	167	34.46	14.44	.424	.736
	Orta okul	86	36.97	16.77		
	Lise	86	34.13	15.50		
Baba eğitim düzeyi	Üniversite	34	33.13	15.25	1.529	.207
	Okur yazar değil ve ilkokul	107	17.51	6.16		
	Orta okul	102	17.27	5.88		
Aylık gelir	Lise	115	18.87	6.36	1.279	.278
	Üniversite	47	16.64	6.07		
	1500 ve altı	104	17.19	5.68		
	1501-2500	135	17.44	6.26		
	2501-3500	64	18.41	6.09		
	3501-4500	30	19.71	6.28		
	4501 ve üzeri	31	18.14	6.97		
İnternete bağlanılan araçlar					f	P
	Cep telefonu	68	18.48	5.68	2.03	.061
	Tablet	20	15.15	6.75		
	Bilgisayar	35	15.88	5.29		
	Cep telefonu ve tablet	18	17.79	5.95		
	Cep telefonu ve bilgisayar	37	19.23	5.82		
	Tablet ve bilgisayar	54	17.32	5.82		
Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	137	18.53	6.09			

Tablo 12’de görüldüğü gibi öğrencilerin aşırı kullanım alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları annelerinin eğitim düzeylerine, babalarının gelir düzeylerine, aylık gelirlerine ve internete bağlanılan araçlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

3.3.8. Toplam Puana İlişkin Bulgular

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre problemlili internet kullanım düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadıklarının farklılaşmadıkları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır. Her bir analiz gerçekleştirilmeden önce varyansların homojen olup olmadığı Levene f testi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular annelerin eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .190, p=.903), babaların eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .554, p=.646), aylık gelire (Levene istatistiği (4,363)= 1.335, p=.256) göre varyansların homojen olduğunu ancak internete bağlanmak için kullandıkları araçlara göre ise (Levene istatistiği (6,368)= 3.989, p=.001) homojen olmadığını göstermiştir. Varyansların homojen olduğu değişkenler için f testinden olmadığı değişken için ise Welch testinden yararlanılmış ve analizlerden elde edilen bulgular Tablo 13’te toplam puana ilişkin bulgular olarak sunulmuştur.

Tablo 13
Toplam Puana İlişkin f testi ve Welch Testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	f	P
Anne eğitim düzeyi	Okur yazar değil ve ilkokul mezunu	167	75.15	28.74	.652	.582
	Orta okul	86	79.49	28.82		
	Lise	86	75.99	29.02		
Baba eğitim düzeyi	Üniversite	34	72.35	28.51	1.535	.205
	Okur yazar değil ve ilkokul	107	74.30	29.19		
	Orta okul	102	74.42	26.57		
	Lise	115	80.17	29.88		
Aylık gelir	Üniversite	47	71.02	26.34	1.624	.168
	1500 ve altı	104	72.66	26.61		
	1501-2500	135	74.90	27.78		
	2501-3500	64	77.39	29.92		
	3501-4500	30	81.68	30.25		
	4501 ve üzeri	31	85.72	34.23		
					Welch	P
İnternete bağlanılan araçlar	Cep telefonu	68	75.73	27.52	2.13	.057
	Tablet	20	65.86	25.51		
	Bilgisayar	35	67.53	19.94		
	Cep telefonu ve tablet	18	77.69	25.98		
	Cep telefonu ve bilgisayar	37	81.35	35.34		
	Tablet ve bilgisayar	54	74.37	25.21		
	Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	137	80.42	30.44		

Tablo 13'te görüldüğü gibi öğrencilerin problemleri internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları annelerinin eğitim düzeylerine, babalarının eğitim düzeylerine, aylık gelirlerine ve internete bağlanılan araçlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

3.4. Algılanan Anne-Baba Tutumları İle Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Öncelikle iki kategorili değişkenler içeren, öğrencilerin cinsiyetlerine, anne ve babalarının birlikteliğine, kendisine ait oda olup olmama durumlarına, annelerinin çalışma durumlarına, evlerinde internet olmasına, kendisine ait bilgisayara sahip olmalarına, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmalarına göre algıladıkları demokratik tutum düzeylerine ilişkin bulguların sonuçları verilecektir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendine ait oda olup olmama durumuna, annenin çalışıp çalışmama durumuna, evde internet bağlantısı olup olmama durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmama durumuna, internete bağlanan cep telefonu olup olmamasına göre algıladıkları demokratik tutum düzeylerine farklılaşıp farklılaşmadıklarının t testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14
Öğrencilerin Algıladıkları Demokratik Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait t testi Bulguları

Değişkenler	N	\bar{X}	SS	t	P	
Cinsiyet	Kadın	189	58.23	12.84	-.541	.589
	Erkek	187	57.51	12.92		
Anne baba birlikteliği	Birlikte	358	58.09	12.67	1.249	.212
	Boşanmış	15	53.87	16.70		
Kendine ait odası	Var	270	59.06	12.36	2.89	.004*
	Yok	106	54.84	10.62		
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	83	58.30	11.07	.307	.759
	Çalışmıyor	292	57.81	13.33		
Evde İnternet bağlantısı	Var	316	58.24	12.82	1.29	.199
	Yok	60	55.92	13.07		
Kendine ait bilgisayar	Var	225	58.79	13.06	1.68	.093
	Yok	151	56.51	12.50		
İnternete bağlanan telefonu	Var	264	58.15	13.09	.653	.514
	Yok	112	57.20	12.36		

*p < .05

Tablo 14’te görüldüğü gibi öğrencilerin problemleri internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyetlerine, annesinin çalışıp çalışmamasına, evde internet bağlantısının olup olmamasına, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre önemli düzeyde farklılaşmazken, kendisine ait odanın olup olmamasına göre önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Tablo 14 incelendiğinde kendisine ait odası olan öğrencilerin demokratik tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması (\bar{X} 59.06) kendisine ait odası olmayan öğrencilerinin ortalamalarından (\bar{X} 54.84) önemli düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

İki kategoriden fazla değişken içeren, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre algıladıkları demokratik tutum düzeylerine ilişkin sonuçlar verilecektir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre algıladıkları demokratik tutum düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadıklarının farklılaşmadıkları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır. Her bir analiz gerçekleştirilmeden önce varyansların homojen olup olmadığı Levene f testi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular annelerin eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= 1.04, p=.374), babaların eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .969, p=.407), aylık gelire (Levene istatistiği (4,363)= .3426, p=.790) varyansların homojen olduğunu ancak internete bağlanmak için kullandıkları araçlara göre ise (Levene istatistiği (6,368)= 2.300, p=.034) homojen olmadığını göstermiştir. Varyansların homojen olduğu değişkenler için f testinden olmadığı değişken için ise Welch testinden yararlanılmış ve analizlerinden elde edilen bulgular Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 15**Öğrencilerin Algıladıkları Demokratik Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait f testi ve Welch Testi Bulguları**

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	f	P
Anne eğitim düzeyi	Okur yazar değil ve İlkokul mezunu	167	56.18	13.83	2.04	.107
	Orta okul	86	58.64	11.31		
	Lise	86	59.91	12.99		
Baba eğitim düzeyi	Üniversite	34	59.74	12.48	.607	.571
	Okur yazar değil ve İlkokul mezunu	107	56.45	13.32		
	Orta okul	102	57.61	13.40		
Aylık gelir	Lise	115	58.77	11.53	1.263	.284
	Üniversite	47	58.56	13.95		
	1500 ve altı	104	55.85	13.10		
	1501-2500	135	58.25	12.44		
	2501-3500	64	59.97	11.980		
	3501-4500	30	57.82	13.64		
	4501 ve üzeri	31	59.64	13.78		
İnternete bağlanılan araçlar					Welch	P
	Cep telefonu	68	55.81	27.52	.893	.503
	Tablet	20	57.75	25.51		
	Bilgisayar	35	59.71	19.94		
	Cep telefonu ve tablet	18	61.17	25.98		
	Cep telefonu ve bilgisayar	37	55.74	35.34		
	Tablet ve bilgisayar	54	58.22	10.70		
Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	137	58.22	13.92			

Tablo 15'te görüldüğü gibi öğrencilerin demokratik tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları annelerinin eğitim düzeylerine, babalarının eğitim düzeylerine, aylık gelirlerine ve internete bağlanılan araçlara göre önemli düzeyde farklılaşmamıştır.

İki kategorili değişken içeren, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre algıladıkları koruyucu-istekçi tutum düzeylerine ilişkin sonuçlar verilecektir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendisine ait odaya sahip olma durumlarına, annenin çalışma durumuna, evde internet durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonu olup olmadığına göre algıladıkları koruyucu-istekçi tutum düzeylerine farklılaşıp farklılaşmadıklarının t testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo.16’da sunulmuştur.

Tablo 16
Öğrencilerin Algıladıkları Koruyucu-İstekçi Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait t testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	t	P
Cinsiyet	Kadın	189	58.23	12.84	-.918	.359
	Erkek	187	57.23	12.92		
Anne baba birlikteliği	Birlikte	358	43.24	11.85	*.823	.411
	Boşanmış	15	45.82	13.62		
Kendine ait odası	Var	270	43.11	12.37	*.601	.548
	Yok	106	43.93	10.62		
Annenin alışma durumu	çalışıyor	83	44.14	11.60	.672	.502
	alışmıyor	292	43.14	12.01		
Evde İnternet bağlantısı	Var	316	43.88	12.31	2.49	.014*
	Yok	60	40.52	8.95		
Kendine ait bilgisayar	Var	225	43.75	12.28	.807	.420
	Yok	151	42.74	11.31		
İnternete bağlanan telefonu	Var	264	43.56	12.17	.138	.574
	Yok	112	42.81	11.25		

*p < .05

Tablo 16’da görüldüğü gibi öğrencilerin problemleri internet kullanım leğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyetlerine, anne baba birlikteliğine, kendisine ait odanın olup olmamasına, annesinin çalışıp çalışmamasına, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre önemli

düzyde farklılaşmazken, evde internet bağlantısının olup olmasına göre önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Tablo 16 incelendiğinde evde internet bağlantısı olan öğrencilerin koruyucu-istekçi tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması (\bar{X} 43.88) evde internet bağlantısı olmayan öğrencilerinin ortalamalarından (\bar{X} 40.52) önemli düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

İki kategoriden fazla değişken içeren, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre algıladıkları koruyucu-istekçi tutum düzeylerine ilişkin sonuçlar verilecektir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre koruyucu-istekçi tutum düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadıklarının farklılaşmadıkları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır. Her bir analiz gerçekleştirilmeden önce varyansların homojen olup olmadığı Levene f testi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular annelerin eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= 1.83, p=.140), babaların eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= 1.185, p=.315) varyansların homojen olduğunu ancak aylık gelire (Levene istatistiği (4,363)= 3.379, p=.010) ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlara göre ise (Levene istatistiği (6,368)= 2.337, p=.032) homojen olmadığını göstermiştir. Varyansların homojen olduğu değişkenler için f testinden olmadığı değişken için ise Welch testinden yararlanılmış ve analizlerinden elde edilen bulgular Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17

Öğrencilerin Algıladıkları Koruyucu-İstekçi Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait f testi ve Welch Testi Bulgular

Değişkenler		N	<i>X</i>	SS	f	p
Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil ve ilkokul mezunu	167	43.30	11.91	.184	.907
	Ortaokul	86	43.88	12.12		
	Lise	86	42.87	13.13		
Baba eğitim düzeyi	Üniversite	34	42.30	12.94	2.400	.068
	Okur-yazar değil	107	43.37	11.80		
	İlkokul					
	Ortaokul	102	45.76	12.45		
	Lise	115	42.39	12.09		
	Üniversite	47	40.85	11.53		
Aylık gelir	1500 ve altı	104	44.51	10.76	1.18	.325
	1501-2500	135	42.01	11.27		
	2501-3500	64	44.46	13.73		
	3501-4500	30	43.76	9.64		
	4501 ve üzeri	31	46.45	14.97		
	İnternete bağlanılan araçlar	Cep telefonu	68	41.62		
Tablet	20	40.70	10.32			
Bilgisayar	35	41.06	9.96			
Cep telefonu ve tablet	18	46.99	13.86			
Cep telefonu ve bilgisayar	37	43.76	10.61			
Tablet ve bilgisayar	54	43.81	12.97			
Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	137	43.40	13.82			

Tablo 17'de görüldüğü gibi öğrencilerin algıladıkları koruyucu-istekçi tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları annelerinin eğitim düzeylerine, babalarının

eğitim dzeyelelerine, aylık gelirlerine ve internete bağlanılan araçlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Öncelikle iki kategorili değişken içeren, öğrencilerin cinsiyetlerine, anne ve babalarının birlikteliğine, kendine ait daya sahip olmalarına, annelerinin çalışma durumlarına, evlerinde internet olmasına, kendisine ait bilgisayara sahip olmalarına, internete bağlanan cep telefonu sahip olmalarına göre algıladıkları otoriter tutum düzeyine ilişkin sonuçlar verilecektir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine, odaya sahip olma durumlarına, annenin çalışma durumuna, evde internet durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonu olup olmadığına göre algıladıkları otoriter tutum düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadıkları t testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18
Öğrencilerin Algıladıkları Otoriter Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine Ait t testi Bulguları

Değişkenler		N	\bar{X}	SS	t	P
Cinsiyet	Kadın	189	21.52	8.19	2.75	.006*
	Erkek	187	23.80	7.85		
Anne baba birlikteliği	Birlikte	358	22.59	8.09	-.525	.600
	Boşanmış	15	23.72	8.54		
Kendine ait odası	Var	270	22.37	8.08	-1.09	.277
	Yok	106	23.37	8.11		
Annenin alışma durumu	çalışıyor	83	23.82	8.19	1.51	.130
	alışmıyor	292	22.30	8.05		
Evde İnternet bağlantısı	Var	316	22.59	8.12	-.286	.775
	Yok	60	22.92	7.99		
Kendine ait bilgisayar	Var	225	22.42	8.08	-.690	.490
	Yok	151	23.00	8.12		
İnternete bağlanan telefonu	Var	264	22.54	8.18	-.422	.674
	Yok	112	22.92	7.92		

*p < .05

Tablo 18’de görüldüğü gibi öğrencilerin algılanan otoriter tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyete göre önemli düzeyde farklılaşırken, anne-baba birlikteliğine, annesinin çalışıp çalışmamasına, evde internet bağlantısının olup olmamasına, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya ve kendisine ait odanın olup olmamasına göre önemli düzeyde farklılaşmamaktadır. Tablo 18 incelendiğinde erkek öğrencilerin otoriter tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması (\bar{X} 23.80) kadın öğrencilerinin ortalamalarından (\bar{X} 21.52) önemli düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

İki kategoriden fazla değişken içeren, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre algıladıkları otoriter tutum düzeylerine ilişkin sonuçlar verilecektir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre algıladıkları otorite tutum düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadıklarının farklılaşmadıkları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır. Her bir analiz gerçekleştirilmeden önce varyansların homojen olup olmadığı Levene f testi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular annelerin eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= 1.92, p=.126), babaların eğitim düzeylerine (Levene istatistiği (3,372)= .397, p=.755), aylık gelire (Levene istatistiği (4,363)= 1.611, p=.171) ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlara göre (Levene istatistiği (6,368)= 2.337, p=.032) varyansların homojen olduğunu göstermiştir. Varyansların homojen olduğu için f testinden yararlanılmış ve analizlerinden elde edilen bulgular Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19
Öğrencilerin Algıladıkları Otoriter Tutum Düzeylerinin Değişkenlerle İlişkilerine
Ait f testi Bulguları

Değişkenler		N	<i>X</i>	SS	f	P
Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil ve ilkokul	167	22.28	7.51	.313	.816
	Ortaokul	86	23.30	8.21		
	Lise	86	22.80	9.04		
Baba eğitim düzeyi	Üniversite	34	22.48	8.56	.533	.658
	Okur-yazar değil ve ilkokul	107	22.67	8.81		
	Ortaokul	102	23.45	8.40		
	Lise	115	22.45	8.44		
Aylık gelir	Üniversite	47	21.80	7.14	1.388	.238
	1500 ve altı	104	23.35	8.26		
	1501-2500	135	21.61	7.41		
	2501-3500	64	23.10	8.38		
	3501-4500	30	23.68	7.47		
	4501 ve üzeri	31	24.71	10.24		
İnternete bağlanılan araçlar	Cep telefonu	68	22.71	8.28	.335	.918
	Tablet	20	22.07	9.26		
	Bilgisayar	35	22.22	6.71		
	Cep telefonu ve tablet	18	25.18	9.95		
	Cep telefonu ve bilgisayar	37	22.95	8.61		
	Tablet ve bilgisayar	54	22.58	7.28		
	Cep telefonu, bilgisayar ve tablet	137	22.53	8.26		

Tablo 19’da görüldüğü gibi öğrencilerin demokratik tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları annelerinin eğitim düzeylerine, babalarının eğitim düzeylerine, aylık gelirlerine ve internete bağlanılan araçlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

3.5. Problemlı İnternet Kullanımı ve Algılanan Anne-Baba Tutumlarına Ait Bulgular

Problemlı internet kullanımı ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmış ve elde edilen bulgular Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20
Problemlı İnternet Kullanımı ve Algılanan Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

	Demokratik	Koruyucu-İstekçi	Otoriter
İnternetin Olumsuz Sonuçları	-.166**	.278**	.251**
Sosyal Fayda	-.185**	.349**	.329**
Aşırı Kullanım	-.152**	.224**	.246**
Problemlı internet kullanımı	-.185**	.316**	.299**

**p < .001

Tablo 20’de görüldüğü gibi öğrencilerin internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda, aşırı kullanım alt ölçekleri ve toplam problemlı internet kullanım düzeyleri ile algıladıkları anne baba tutumlarının her biri önemli düzeyde ilişkiler göstermektedir. İnternetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda, aşırı kullanım ve problemlı internet kullanımı demokratik tutum ile düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişkiler gösterirken, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda, aşırı kullanım ve problemlı internet kullanımı hem koruyucu-istekçi tutum hem de otoriter tutum ile orta düzeyde pozitif ilişkiler göstermektedir.

BÖLÜM 4

YORUM VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar literatürdeki diğer araştırma bulgularına benzerlik ve farklılıkları açısından değerlendirilmiştir. Literatürde daha önce ortaokul 8. Sınıf öğrencileriyle bu konu araştırılmadığı için karşılaştırma lise ve üniversite düzeyindeki öğrencilerle yapılan çalışmalarla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bazı bulgularının daha önce yapılan araştırma bulgularını desteklediği, bazı bulguların ise daha önceki araştırma bulgularını desteklemediği görülmüştür. Araştırmanın alt problemlerine ilişkin yorum ve tartışma aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanımı Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ölçeği alt ölçeklerinden aldıkları puanlara göre; internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden en yüksek, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeğinde orta düzeyde, aşırı kullanım alt ölçeğinden ise en düşük puanı aldıkları görülmüştür. Araştırma verilerine göre örneklemdaki öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Literatürde daha önce ortaokul 8. sınıf öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ile ilgili çalışma yapılmadığı için birebir karşılaştırma yapılamamış ancak lise ve üniversite öğrencileriyle çalışma yapıldığı için yapılan bu çalışmaların sonucuyla karşılaştırma yapılacaktır.

Yıldız (2010) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmasında problemlı internet kullanımı ölçeği alt ölçeklerinde aldıkları puanlar; internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden en yüksek, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeğinden orta düzeyde, aşırı kullanım alt ölçeğinden ise en düşük puanları almışlardır. Tutgun (2009) öğretmen adayı üniversite 1. ve 4. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada; internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden en yüksek, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeğinden orta düzeyde, aşırı kullanım alt ölçeğinde ise en düşük puanları almışlardır. Sevindik (2011) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada; internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden en yüksek, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeğinden orta düzeyde, aşırı kullanım alt

ölçeğinden en düşük puanları almışlardır. Sarıkaya'nın (2011) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada da internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden en yüksek, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeğinden orta düzeyde, aşırı kullanım alt ölçeğinden ise en düşük puanları almışlardır. Bu verilere göre yaptığımız araştırma lise ve üniversite öğrencileriyle yapılan araştırmalarla paralellik arz etmektedir.

Ailelerin Uyguladıkları Anne-Baba Tutum Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumları alt ölçeklerinde elde ettikleri puanlara göre en yüksek puan demokratik anne-baba tutum düzeyi, orta düzeyde koruyucu-istekçi ve en düşük düzeyde otoriter anne-baba tutumu olarak algıladıkları görülmektedir. Ergen ve çocukların sağlıklı kişilik gelişimi için en uygun aile tutumunun demokratik aile tutumu olduğu düşünüldüğünde örnekleme anne-baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin girişken, sorumluluk sahibi, akademik başarısı yüksek, anlayışlı ve sosyal ilişkilerinde sorun yaşamayan bireyler olarak yetişecekleri düşünülmektedir.

Araştırmamız literatürde lise ve üniversite düzeyinde yapılan çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Eftekin'in (2015) lise öğrencileriyle yaptığı araştırma sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin anne-baba tutum ölçeği alt ölçeklerinden elde ettikleri puanlara göre, en yüksek puanı demokratik anne-baba tutumundan, orta düzeyde puanı koruyucu-istekçi anne-baba tutumundan ve en düşük puanı ise otoriter anne-baba tutumundan aldıkları görülmüştür.

Yurttaş'ın (2010) ortaokul ikinci kademe öğrencilerinde zorbalık eğilimleri ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında öğrencilerin anne-baba tutum ölçeğinden elde ettikleri puanlara göre, en yüksek puanı demokratik anne-baba tutumu, orta düzeyde koruyucu-istekçi anne-baba tutumu, en düşük puanı da otoriter anne-baba tutumundan aldıkları görülmüştür.

Yücel'in (2013) ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumu ve öğrenilmiş çaresizlikle ilişkisi incelemeye yönelik ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada anne-baba tutum alt ölçeklerinden öğrencilerin elde ettikleri puanlar göre, en yüksek

demokratik anne-baba tutumu, orta düzeyde koruyucu-istekçi anne-baba tutumu, en düşük düzeyde de otoriter tutum yer almaktadır. Araştırmamız bu çalışmalarını destekler niteliktedir.

Başka bir çalışmada ise Korap'ın (2013) algılanan anne-baba tutumlarının ergen iletişim becerilerine etkisini araştırdığı çalışmasında ergenlerin algıladıkları anne baba tutum düzeyleri şöyledir; koruyucu istekçi anne-baba tutumu en yüksek, otoriter anne-baba tutumu orta düzeyde, demokratik anne-baba tutumu ise en düşük puan ortalamasına sahiptir. Araştırmamız bu araştırmayla farklılık göstermektedir.

Yurt dışında yapılan bir araştırmada ise Edwards ve Price'in (2002), çalışma sonucuna göre, demokratik/açıklayıcı aile tutumunun; ergenler ve çocuklardaki umuda dair olumlu sonuçlar ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Problemlili İnternet Kullanan Öğrencilerin Demografik Değişkenlerle İlişkisine Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendisine ait oda olup olmama durumuna, annenin çalışma durumuna, evde internet bağlantısı olup olmama durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına göre problemlili internet kullanım düzeyleri; internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden, sosyal fayda alt ölçeğinden, aşırı kullanım alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Ancak internete bağlanılan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre internetin olumsuz sonuçları alt ölçeği, aşırı kullanım alt ölçeği ve problemlili internet kullanım ölçeğinden değişkenlerle +anlamlı düzeyde farklılaşmaya rastlanmıştır.

Bu bulgulara göre problemlili internet kullanımında internete bağlanılan cep telefonuna sahip olmanın problemlili internet kullanımıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Akıllı telefon diye tabir edilen cep telefonuna sahip olma yaşının giderek düşmesiyle problemlili internet kullanımının ergenler arasında giderek artacağı düşünülebilir. Literatürde daha önce yapılan çalışmalarda cep telefonuna sahip olma değişkeni ve aynı yaş grubu için yapılan çalışmaya rastlanmadığından bir karşılaştırma yapılamamıştır.

Çalışmada anlamlı farklılık göstermeyen değişkenlerle ilgili karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Çalışmamızda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Cicioğlu (2014) yaptığı çalışmada öğrencilerin problemleri internet kullanımı toplam puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı oranda farklılaştığını tespit etmiştir. Zorbaz (2013) yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin problemleri internet kullanım puanlarını cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmiştir. Özer'in (2013) yaptığı çalışmada problemleri internet kullanımı ile cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, internette geçirilen sürede anlamlı oranda farklılığa rastlanmıştır. Frangos, Frangos ve Kiohos (2010), inceleme sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığına daha yatkın oldukları sonucuna varılmıştır. Literatürde cinsiyete göre internet kullanım puanları anlamlı düzeyde farklılaşırken, Çalışmamız cinsiyet değişkenine göre bu çalışmalarla benzerlik göstermemektedir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Sosyal fayda alt ölçeğinde elde ettikleri puan ortalamaları diğer değişkenlere göre değişmezken, internete bağlanan araçlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. İnternete bağlanılan araçlara göre internete cep telefonu, bilgisayar ve tablet ile bağlanan öğrencilerin ortalamalarının, internete sadece tablet ile bağlananların ortalamalarından önemli düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Aşırı kullanım alt ölçeği ve problemleri internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Öğrencilere ödev yapmak, araştırma yapmak, başarıyı ödüllendirmek, oyun oynamak vb. amaçlarla aileleri tarafından internete bağlanmak için alınan teknolojik araçların problemleri internet kullanımını etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. İnternet bağlanmak için kullanılan kişisel teknolojik araçların yaygınlaşması problemleri internet kullanımını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Çalışmamızda anne-baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Araştırmamız literatürdeki lise ve üniversite düzeyinde yapılan araştırmalarla karşılaştırıldığında; Zorbaz'ın (2013) lise öğrencileriyle yaptığı araştırmada anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir tespit etmemiştir. Özer'in (2013) lise öğrencileriyle yaptığı araştırmada internet kullanım amacı ve annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bunun yanında problemlili internet kullanımının, okul türü, sınıf düzeyi ve babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamız daha önce yapılan çalışmalarla benzerlik göstermemektedir.

Çalışmamızda da internete bağlanan araçlara göre anlamlı farklılaşma mevcuttur. Sarıkaya'nın (2011) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışma da öğretmen adaylarından bilgisayar sahibi olanların bilgisayar sahibi olmayanlara göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmamız daha önce yapılan bu çalışmayı desteklemektedir.

Eftekin'in (2015) lise öğrencileriyle yaptığı araştırmada annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Balkaya'nın (2014) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada araştırmada, ergenlerin internete en çok cep telefonundan bağlandıkları bulgusuna ulaşmıştır. Çalışmamız bu çalışmaları desteklemektedir.

Anne-Baba Tutumlarının Demografik Değişkenlerle İlişkisine Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları alt ölçeğinde elde ettikleri puanlara bakıldığında; kendisine ait odası olan öğrencilerin demokratik tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamasının kendisine ait odası olmayan öğrencilerin elde ettikleri puan ortalamasından anlamlı düzeyde farklılaştığına, evde internet bağlantısı olan öğrencilerin koruyucu-istekçi tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamasının evinde internet bağlantısı olmayan öğrencilerden önemli düzeyde farklılaştığına, erkek öğrencilerin otoriter tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamasının kadın öğrencilerin puan ortalamalarından önemli düzeyde farklılaştığı

bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer demografik değişkenlerde anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlanmamıştır.

Kendine ait odası olan öğrencilerin evde vakitlerinin büyük bir kısmını kendi odalarında geçirmesi ve oda da geçirilen süre boyunca anne-babalarının öğrencilere müdahale etmemesi öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarını demokratik olarak düşünmelerine sebep olabilir. Evde internet bağlantısı olan öğrencilerin, internetin olumsuz etkilerinden daha fazla etkilenmemeleri için anne-babaların internetin olumsuz etkilerine karşı çocuklarını korumak amacıyla aldığı önlemler çocukların anne-baba tutumlarını koruyucu-istekçi tutum olarak algılamalarına sebep olabilir. Çalışmamız lise ve niversite düzeyinde yapılan literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırılacaktır.

Eftekin'in (2015) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada evde internet bağlantısı olup olmama durumuna göre anne-baba tutumları alt ölçeklerinde anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı bulgusunu tespit etmiştir. Çalışmamızda demokratik ve otoriter tutum alt ölçeklerinde evde internet bağlantısı olup olmamaya göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamış, bu yönüyle daha önce yapılan bu çalışmayı desteklerken; koruyucu-istekçi tutum alt ölçeğinde evde internet bağlantısı olup olmamaya göre elde ettikleri puan ortalaması anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Bu yönüyle de benzerlik göstermemektedir.

Yurttaş (2010) ilköğretim ikinci kademe ğrencilerinin zorbalık eğilimleri ve algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında, anne-baba tutum leği kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme alt boyutları puanlarının öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını, bu farklılığın kız öğrencilerin lehine gerçekleştiği saptanmıştır. Baykan (2014) anne-baba tutumları ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yaptığı çalışmada; cinsiyete göre anne-baba tutumları algısının anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmiştir. Çalışmamızda otoriter tutum alt ölçeğinde cinsiyet değişkenine göre bir farklılaşma mevcuttur bu yönüyle alan yazındaki çalışmaları desteklerken, diğer alt ölçeklerde cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık mevcut değildir. Çalışmamız bu yönüyle çalışmaları desteklememektedir.

Özer'in (2013) lise düzeyinde öğrencilerle gerçekleştirdiği araştırmada problemlerli internet kullanımı ile ailenin gelir düzeyi ve annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık olduğunu, babanın eğitim düzeyi arasında ise anlamlı bir fark olmadığını bulunmuştur. Baykan'ın (2014) lise öğrencileriyle yaptığı araştırma sonucuna göre; annenin eğitim durumuna, babanın eğitim durumuna, anne ile ilişkilerine ve baba ile ilişkilerine göre problemlerli internet kullanımının farklılaştığını tespit etmiştir. Özyürek (2004), çalışmasında anne babanın eğitim düzeyinin arttıkça aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin davranışlarının azaldığını bulmuştur. Eftekin (2015), problemlerli internet kullanımının ailenin aylık gelirine, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmiştir. Çalışmamız bu çalışmalarla benzerlik göstermemektedir.

Zorbaz (2013) yaptığı betimsel çalışmada, anne ve baba eğitim düzeyi ile aile gelir düzeyi değişken grupları açısından problemlerli internet kullanım düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemiştir. Çalışmamız bu araştırmayı desteklemektedir.

Korap (2013) araştırmasında cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları arasında anlamlı düzeyde fark olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Çalışmamız bu araştırmayla benzerlik göstermemektedir.

Leung ve Lee'nin (2012) çalışmalarındaki analiz sonuçlarına göre ergen internet bağımlıları, düşük gelirli ailelere mensupturlar ve erkekler internet bağımlılığına daha yatkındırlar bulgusuna ulaşmışlardır. Araştırmamız bu çalışmadaki bulguları desteklememektedir.

Problemlerli İnternet Kullanımının Algılanan Anne-Baba Tutumlarıyla İlişkisine Ait Bulgu ve Yorumlar

Araştırmada problemlerli internet kullanımı ile algılanana anne-baba tutum düzeyi şöyledir; İnternetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda, aşırı kullanım ve problemlerli internet

kullanımı demokratik tutum ile düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişkiler göstermektedir. Demokratik anne-baba tutum düzeyi arttıkça problemlerli internet kullanımının düşeceği bulgusuna ulaşılmıştır. Demokratik anne-baba tutumunun çocuk ve ergenlerin sağlıklı kişilik geliştirmesindeki önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. İnternetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda, aşırı kullanım ve problemlerli internet kullanımı hem koruyucu-istekçi tutum hem de otoriter tutum ile orta düzeyde pozitif ilişkiler göstermektedir. Koruyucu-istekçi tutum ve otoriter anne baba tutumları internet bağımlılık düzeyini artırmaktadır. Koruyucu-istekçi ve otoriter anne-baba tutum düzeyi arttıkça internet kullanım sıklığı, internet kullanma isteğinin şiddeti ve internet bağımlılığının yaşama etkisi de artmaktadır. Bilinenin aksine koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum öğrencilerin problemlerli internet kullanımına engel olamamaktadır. Bu tutuma sahip anne-babaların bilgilendirilmesi ve tutumlarını değiştirmelerinin öğrencilerde problemlerli internet kullanım oranını azaltacağı düşünülmektedir.

Baykan (2014) Araştırmasında öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ve anne baba tutumları algısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Demokratik anne baba tutumu yükseldikçe İnternet bağımlılığının yaşama etki düzeyi düşmektedir. Çalışmamız daha önce yapılan bu çalışmayı desteklemektedir.

İşleyen (2013), lise öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının en anlamlı yordayıcısının otoriter anne baba tutumu olduğu, bunu ikinci anlamlı yordayıcı olarak utangaçlık düzeyinin ve üçüncü anlamlı yordayıcı olarak da demokratik anne baba tutumunun izlediği saptanmıştır. Buna karşın koruyucu/istekçi anne baba tutumunun lise öğrencilerinin internet bağımlılığının anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür. Çalışmamızda da problemlerli internet kullanımı ve otoriter aile tutumu ile anlamlı ilişkinin yüksek bulunması bu çalışmayı desteklerken, çalışmamızda koruyucu istekçi aile tutum ile problemlerli internet kullanımı arasında anlamlı ilişki bulunması benzerlik göstermemektedir.

Edwards ve Price'in (2002) yapmış olduğu çalışmada; demokratik aile tutumunun ergenler üzerindeki yapıcı ve olumlu sonuçları ile çalışmamızdaki problemlerli internet

kullanımı ile demokratik tutum düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki göstermesi ergenler üzerinde yapıcı ve olumlu olması açısından benzerlik göstermektedir.

Korap (2013), algılanan anne-baba tutumlarının ergenlerin iletişim becerilerine etkisi çalışmasında demokratik anne baba tutumu ile ergenlerin iletişim becerileri arasında orta şiddette (anlamlı) ve negatif yönde bir ilişki, otoriter anne baba tutumları ile ergenlerin iletişim becerileri arasında orta şiddette (anlamlı) ve pozitif yönde bir ilişki, koruyucu-istekçi anne baba tutumları ile ergenlerin iletişim becerileri arasında ise çok zayıf şiddette ve pozitif yönde bir ilişki bulmuştur. Bu çalışmada da algılanan anne-baba tutumlarının iletişim becerilerine etkisi açısından sıralaması çalışmamamızdaki anne-baba tutumlarının problemlili internet kullanımına etkisi sıralamasıyla benzeşmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ortaokul öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada öğrencilere “Kişisel Bilgi Formu”, “Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği” ve “Algılanan Anne-Baba Tutum Ölçeği” uygulanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin aşırı internet kullanım düzeyi yüksek, problemlı internet kullanım düzeyinin ise düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarına bakıldığında; düşük düzeyde otoriter tutum, orta düzeyde koruyucu-istekçi tutum ve yüksek düzeyde de demokratik tutum olduğu görölmüştür. Öğrencilerin problemlı internet kullanımında öğrencinin cinsiyetinin, ailenin aylık gelirin, annenin ve babanın eğitim düzeyinin, anne-babanın birliktelik durumunun, annenin çalışma durumunun etkili olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Problemlı internet kullanımı ve aşırı internet kullanımını, evde internet bağlantısı olması, öğrencilerin kendine ait odasının olması, internete bağlanan cep telefonuna sahip olma, kendine ait bilgisayar ve tablete sahip olmalarıyla ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Anne-baba tutumlarıyla demografik değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında; kendi odası olan öğrencilerin demokratik anne-baba tutumu alt ölçeğinde, evde internet bağlantısı olan öğrencilerin koruyucu-istekçi anne baba tutumu alt ölçeğinden yüksek puan aldıklarını, erkek öğrencilerin otoriter tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamasının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda demokratik anne-baba tutumuyla aşırı internet kullanımı ve problemlı internet kullanımı arasında negatif yönlü bir ilişki; koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumuyla aşırı internet kullanımı ve problemlı internet kullanımı arasında orta düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucu aşağıda verilmiştir.

Araştırma 187’si erkek (%50.3), 189’u kadın (%49.7) olmak üzere toplam 376 kişiden oluşmuştur. Örneklemin yaş ortalaması 14.11’dir. Bunlardan 333 kişi 14 yaş, 41 kişi ise 15 yaş olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin %95,2'sinin anne-babalarının birlikte yaşadığı, %4,2'sinin boşanıp annesiyle yaşadığı belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyine bakıldığında %6,1'nin okur-yazar olmadığı, %38,3'nün ilkokul, %22,9'nun ortaokul, %22,9'nun lise, %9'nun lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Baba eğiti düzeyinde ise %2,3 okur-yazar olmadığı, %25,8 ilkokul, %26,91 ortaokul, %30,3 lise, %12,4'ünün lisans mezunu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ailelerin ekonomik gelir düzeyi oranları ise, %27,7'sinin 1500 TL ve altı, %35,9'unun 1501-2500 TL arasında, %17'sinin 2501-3500 TL arasında, %8'inin 3501-4500 TL arasında, %8,2'sinin 4501 TL ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin %71,8'nin kendine ait odası varken, %28,2'sinin kendine ait odası olmadığı, %21,8'nin annesinin çalışmadığı, %77,9'nun annesinin çalıştığı, %84'ünün evinde internet bağlantısı olduğu, %16'sının evinde internet bağlantısı olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %59,8'nin kendine ait bilgisayarları olduğu, %40,2'sinin kendine ait bilgisayarları olmadığı, %70,2'sinin internete bağlanana cep telefonu olduğu, %29,8'inin internete bağlanan cep telefonu olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin internete bağlanılan araçlara göre yüzdeler dağılımı şöyledir; %18,1'nin cep telefonu ile, %5,3'nün tablet, %4,8'nin cep telefonu ve tabletle, %9,8'nin cep telefonu ve bilgisayarla, %14,7'sinin tablet ve bilgisayarla, %36,4'ünün de cep telefonu tablet ve bilgisayarla bağlandıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin Problemlerli internet kullanım ölçeğinin alt ölçeklerinden elde ettikleri puanlara göre; internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden en yüksek, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeğinde orta düzeyde, aşırı kullanım alt ölçeğinden ise en düşük puanı aldıkları tespit edilmiştir. Bu verilerine göre örneklemdaki öğrencilerin problemlerli internet kullanım düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin algılanan anne-baba tutum düzeyleri incelendiğinde, algılanan en yüksek anne-baba tutum düzeyi demokratik anne-baba tutumu, orta düzeyde koruyucu-istekçi anne-baba tutumu, en az seviyede ise otoriter anne-baba tutumuna sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin cinsiyetlerine, kendine ait odası olup olmama durumuna, annenin çalışma durumuna, evde internet bağlantısı durumuna, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefonu olup olmama durumuna göre internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarının önemli düzeyde farklılaşmazken, internete bağlanan cep telefonuna sahip olup olmamaya göre internetin olumsuz sonuçları alt ölçeği, aşırı kullanım alt ölçeği ve problemlili internet kullanım ölçeğinden anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. İnternete bağlanan cep telefonuna sahip olma problemlili internet kullanım oranını olumsuz yönde etkilemektedir (Tablo 8).

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve internete bağlanmak için kullandıkları araçlarına göre internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinden elde ettikleri puanlarının ANOVA testine göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Tablo 9). Sosyal fayda alt ölçeği ANOVA testi sonuçlarına göre, diğer değişkenlerde farklılaşmazken, internete bağlanan cep telefonuna sahip olmaya göre farklılaştığı, farkın kaynağını belirlemek için ikili ortalama karşılaştırmaları Tamhane's T2 testi ile yapılmış buna göre; internete cep telefonu, bilgisayar ve tablet ile bağlanan öğrencilerin ortalamalarının, internete sadece tablet ile bağlananların ortalamalarından önemli düzeyde yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 11). Aşırı kullanım alt ölçeği ve toplam puana ilişkin ANOVA testi sonuçlarında da değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmaya rastlanmamıştır (Tablo 12,13).

Öğrencilerin problemlili internet kullanım ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları cinsiyetlerine, annesinin çalışıp çalışmamasına, evde internet bağlantısının olup olmamasına, kendisine ait bilgisayar olup olmamasına, internete bağlanan cep telefona sahip olup olmamaya göre algıladıkları demokratik tutum düzeyine göre önemli düzeyde farklılaşmazken, kendisine ait odanın olup olmamasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır (Tablo 14). Koruyucu-istekçi tutum alt ölçeğinden elde ettikleri t testi ve ANOVA testi bulgularında anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır (Tablo 16,17). Öğrencilerin algılanan otoriter tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları diğer değişkenlere göre farklılaşmazken, cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Erkek

öğrencilerin otoriter tutum alt ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması daha yüksektir (Tablo 18).

Öğrencilerin problemlı internet kullanımı ve algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiye ait elde ettikleri puanlara bakıldığında, problemlı internet kullanımı ile demokratik anne-baba tutumu arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki olduğu bulgusuna, problemlı internet kullanımı ile hem koruyucu-istekçi anne-baba tutum hem de otoriter anne-baba tutumu arasında orta düzeyde pozitif ilişkiler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Tablo 20)

Öneriler

Araştırmadaki bu sonuçlar doğrultusunda önerilerimiz şunlardır;

1. Problemlı internet kullanımının sebepleriyle ilgili daha ayrıntılı araştırmalar yapıp, koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişki regresyon analizi ile incelenebilir.
2. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Benzer bir çalışma ortaokul 6 ve 7. sınıf öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirilip sonuçlar karşılaştırılabilir.
3. İnternet kullanım yaşının ve internete bağlanılan cep telefonuna sahip olma yaşının giderek düşmesinden dolayı ilkokul 4. sınıftan itibaren internetin nasıl verimli kullanılacağı ve problemlı internet kullanımının zararlarıyla ilgili derslerde öğrenciler bilgilendirilebilir.
4. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu konuyla ilgili kamu spotu programı hazırlanıp televizyonlarda yayımlanabilir.
5. İlçedeki yöneticiler ve okul müdürleri bu ve benzeri araştırmaların sonuçlarını ve tavsiyelerini broşür haline getirerek veli toplantılarında öğretmenler aracılığı ile ebeveynlere dağıtabilir.
6. Belediye ve kaymakamlıklar aracılığı ile ergenlere ilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirebilecekleri; kültür, sanat ve spor etkinliklerinin yapıldığı gençlik merkezleri açılabilir.
7. İlçedeki yöneticiler, ebeveynlere sağlıklı internet kullanımının nasıl olduğuyla ilgili uzmanlar tarafından konferans ve seminerler düzenleyebilir.
8. Okul müdürleri, okullarda psikolojik danışman ve rehber öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere ve öğrencilere problemlı internet kullanımının olumsuz sonuçları ile ilgili

yapılan araştırma sonuçlarını anlatılarak, olumsuz sonuçların etkileriyle ilgili eğitimler düzenleyebilir.

9. Demokratik anne-baba tutumunun çocuk ve ergen kişiliğinin sağlıklı gelişiminde ve problemlili internet kullanımını önlemedeki faydaları anlatılarak ebeveynlerin tutumlarını değiştirerek demokratik tutum sergilemeleri yönünde tavsiyelerde bulunulabilir.

10. Küçük yaşlarda çocuklara internete bağlanılan cep telefonu,tablet, notebook vb. almalarının zararları anlatılabilir.

11. Ebeveynlerin evde internete bağlanılan araçları herkesin kullandığı alanda bulundurulmasıyla ilgili bilgilendirilebilir.

12. Son dönemlerde internetin en çok kullanıldığı gelişmiş ülkelerde başlayan cep telefonu ya da internete bağlanılan diğer cihazlarla ilgili çocuk ve ergenlerle “kullanım sözleşmesi” yaygınlaştırılabilir.

13. Çocuk ve ergenlere sağlıklı internet kullanımının nasıl olduğu öğretilmelidir.

14. Ergenlere problemlili internet kullanımının ileriki yaşlarda aile, iş ve sosyal yaşama olumsuz etkileri anlatılmalıdır.

15. Gençler ilgi, yetenek ve becerilerine göre açılacak gençlik merkezlerine yönlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼g¼. (2008). *İnternet Kullanımı ve Aile* (Genel Yayın No:133). T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼g¼ Yayınları. Ankara.
- Akg¼l, M. (1995). İnternet: Olanaklar, Araçlar ve Y¼netimi. (<http://www.vcelik.8k.com/kitap.htm>). (Erişim tarihi: Ocak 2016)
- Aks¼t, M. ve Bat¼r, Z. (2007). İnternet Perspektifinde Ergenlerin Sosyalleşme ve İletişim Kurma S¼reci. (<http://ab.org.tr/ab07/bildiri/134.doc>).
- Akyol, İ. (2001). (<http://www.ttb.org.tr/sted/sted0301/3.html>). (Erişim Tarihi: Aralık 2015)
- Arı, M., P. Bayhan, İ. Artan. (1995). “*Farklı Ana-Baba Tutumlarının 4-11 Yaş Grubu Çocuklarında Gör¼len Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması*”. 10. *Ya-Pa Okul¼ncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama, 23-38.
- Arslan Cansever, B. (2013). Ergenlerin İnternet Kullanımın Toplumsal İlişkilerde Yarattığı Sorunlar. (Ed., M, Kalkan ve C, Kaygusuz). *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Ç¼z¼mler*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride G¼ncel Yaklaşımlar- Current Approaches in Psychiatry*, 2009(1), 55–67.
- Ata, E. Akpınar, ř., Kelleci, M. (2009). *¼niversite Öğrencilerinin Problemlili İnternet Kullanımı İle Öfke İfade Etme Tarzları Arasındaki İlişi*, III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi Özet Kitabı, D¼zce, s. 79.
- Aydın, B. (1996). *Çocuk Psikolojisinin Temelleri*, Marmara ¼niversitesi Atat¼rk Eğitim Fak¼ltesi, İstanbul, s.92.
- Batıg¼n, A.D. ve Kılıç, N. (2011). *İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler*. *T¼rk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1-10.
- Baykan, N. (2014). *Anne-Baba Tutumları İle İnternet Bağımlılık D¼zeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe ¼niversitesi Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ Eğitim Y¼netimi Ve Denetimi Anabilim Dalı. İstanbul.
- Bayraktar, F. (2013). *İnternet ve Ergen Gelişimi*. (Ed., M, Kalkan ve C, Kaygusuz). *İnternet bağımlılığı sorunlar ve ç¼z¼mler*. Anı Yayıncılık: Ankara.

- Bölükbaş K. (2003). *İnternet Kafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı.”
- Bugun İ., Yardımcı H., Ertemel S., Öğün A. M., Dinçses E. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Bilgisayar Kullanımına İlişkin Bilgi, Davranışları ve İlişkili Sağlık Sorunları, *Marmara Tıp Fakültesi Dergisi*, 19(3),27.
- Bülbül, A. (2014). *Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Yakın İlişkilerindeki Psikolojik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı. İstanbul.
- Ceyhan, A.A. ve Ceyhan, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri İle Denetim Odağı, Antisosyal Eğilim ve Sosyal Normlara Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkiler*, 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 5-7 Eylül, Tokat.
- Ceyhan, A.A. ve Ceyhan, E. (2009). *Ergenlerde Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğı Geliştirme Çalışmaları (PIKÖ-E)*, X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Çukurova Üniversitesi, 21-23 Ekim 2009, Adana, s.42.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A., Gürcan, A. (2007). *Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinin Geçerli Güvenirlik Çalışmaları, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1),387- 416.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen Ruh Sağlığı Açısından Bir Risk Faktörü: İnternet Bağımlılığı, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15 (2), 109-116
- Ceyhan, E. (2008). *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ceyhan, A. A. (2011). Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanım Düzeylerinin Yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 85–94.
- Cicioğlu, M., (2014). *Öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık davranışlarına İlişkin Görüşler*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. Bolu.
- Cömert, I.T. (2007). *İstanbul'da Yaşayan 18-28 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin İnternet ve Madde Kullanımlarının İlişkilendirilmesi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Cumurcu, E.B. ve Kaya, B. (2004). Trikotilomani, Cilt Yolma Bozukluğu ve Patolojik İnternet Kullanımı Olan Bir Olgu, *Klinik Psikiyatri*, 7,127-131
- Çağıltay, K. (1997). *İnternet*, Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı ve Yayıncılık. s.20

Çağiltay, K. (1997). *Herkes İçin İnternet*. ODTÜ Yayıncılık-METU Press. Ankara.

<http://seset.ceit.metu.edu.tr/2011/10/internetin-tarihcesi/> (Erişim Tarihi:

Aralık 2015).

Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi*.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri

Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Çınar, M. (2015). *Ergenlerin Problemleri İnternet Kullanım Davranışları İle Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Ana bilim Dalı İşletme Yönetimi Programı. İstanbul

Davis, R.A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use, *Computers in Human Behavior*, 17,87–195.

Demir, E. (2006). *Birey ve Aile Yaşamına İlişkin Konularda İnternet Kullanımının Etkisinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demiriz, S. Öğretim, A.D. (2007). Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Mart 2007 Cilt:15 No: 1. s.105-122

Dönmezer, G. (1999), *Ailede İletişim ve Etkileşim*, İstanbul, Sistem Yayıncılık.

Eftekin, P. (2015). *Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Eğitim Bilimleri ve Öğretim Bilim Dalı. Kayseri

Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana Babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar Stratejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*,

Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Enstitüsü. Ankara

Eripek, S. (1982). Kuramsal Açından Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri ve Bir Sınıflandırma, *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15.2: 35-46.

Erkal, M. E. (1995). *Sosyoloji*, Der Yayınları, İstanbul

Esen, B.K. (2009). Çeşitli Değişkenlere Göre Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordanması. *Journal of New World Sciences Academy*, 4(4),1331-1340.

- Eticaretmag.com. (2015) <http://eticaretmag.com/turkiyede-gercek-internet-kullanici-sayisi/>. (Erişim Tarihi: Aralık 2015).
- Gönül, S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı (İnternetin Kötüye Kullanımı), *Yeni Symposium*, 40 (3), 105–110.
- Günaydın, Y., Kocaer, M., Güneş, G., Aylaz, R., Pehlivan, E. (2010). *Malatya'da Bir Lisede Öğrencilerde Problemlı İnternet Kullanım Alışkanlığı, 1. Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı*, 21-22 Mayıs, Mersin, s.165
- Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin problemlı internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güvenir, H.A. (2005). İnternetin Tarihi ve Türkiye, *Dergi Bilkent*, Sayı: 4, Ankara.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.
- İşleyen, F. (2013). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Kişisel ve Ailesel Faktörlerle İlişkisinin İncelenmesi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Kağıtçıbası, Ç. (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10. Basım, İstanbul: Evrim Yayınevi, s.102.
- Karaca, D. T. (2015). <http://cocukpsikiyatrisiizmir.com/tr/cocuklarimizi-televizyon-bilgisayar-oyunlarinin-zararli-etkileri.php>. (Erişim Tarihi: Aralık 2015).
- Karaca, M. (2007). *Sosyolojik Bir Olgu Olarak İnternet Gençliği: Elazığ Örneği*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. Bozaslan, H., Genç, G. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2012) 208-225
- Kaya, İ. (2003). *Çocuk ve Ergenlerde Fiziksel Gelişim*, Psikolojide Bilimsel Araştırma ve Uygulamayı Teşvik Vakfı Yayını, İstanbul, s.12-13.
- Kelleci, M. (2008). İnternet, Cep Telefonu, Bilgisayar Oyunlarının Çocuk ve Gençlerin Ruh Sağlığına Etkileri, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(3),253-256.

- Keser Özcan, N. ve Buzlu, S. (2005). Problemlerli internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: “internette bilişsel durum ölçeği”nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26.
- Kopar, N. (2013). *Algılanan Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin İletişim Becerilerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtımı Ana Bilim Dalı Kişilerarası İletişim Bilim Dalı. İstanbul.
- Köksalan, B. ve Tel, M. (2009). Günümüzde Yeni Bir Boş Zaman Aktivitesi Olarak İnternet: *Öğretim Üyeleri Örneği*, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (28), 262-272.
- Köroğlu, G., Öztürk, Ö., Telliöğlu, N., Genç, Y., Mırsal, H., Beyazyürek, M. (2006). Problemlerli İnternet Kullanımıyla Başvuran İki Uçlu Bir Hasta Nedeniyle Psikiyatrik Ek Tanı Tartışması: Olgu Sunumu, *Bağımlılık Dergisi*, 7(3),150-154.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik dönemi. Ailede Çocuk Eğitimi*. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını, s.103-134, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1972). *Anne-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara
- Kuzgun, Y. Ve Eldeleklioğlu, J. (2005), *Anne Baba Tutumları Ölçeği*, Editör: Kuzgun ve F. Bacanlı, PDR’de Kullanılan Ölçekler, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Nirun, N. (1994). *SistematiK Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*, A.K.M. Yayınları, Ankara.
- Odabaşıoğlu, G., Öztürk, Ö., Genç, Y. ve Pektas, Ö. (2007). On olguluk bir seri ile internet bağımlılığı klinik görünümleri. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 46-51.
- Odabaşı, F., Kabakçı, I., Çoklar, A.N. (2007). *İnternet, Çocuk ve Aile*, 2. baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Odacı, H., Berber Çelik, Ç. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Problemlerli İnternet Kullanımlarının Akademik Öz-Yeterlik, Akademik Erteleme ve Yeme Tutumları İle İlişkisi. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011 Fırat University, ELAZIĞ- TURKEY
- Oktay, M. (1996). *Davranış Bilimlerine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları, s.172.
- Optisyenler. Org. (2015). <http://www.optisyenler.org/arsiv/161-bilgisayarın-goze-zararı-varmı.html>. (Erişim Tarihi: Aralık 2015).

- Özcan, N. (2004). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Psikososyal Durum ile İlişkisi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, Ş. (2013). *Problemlili İnternet Kullanımının Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş İle Açıklanabilirliği*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı rehberlik psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Trabzon
- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayıncılık.
- Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y., Kalyoncu, Ö.A. (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi, *Bağımlılık Dergisi*, 8(1),36–41.
- Öztürk, E. ve Özmen, S. K. (2011). “ Öğretmen Adaylarının Problemlili İnternet Kullanım Davranışlarının, Kişilik Tipi, Utangaçlık ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1785-1808.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge Ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi ABD.
- Peker, A. (2013). İnsani Değerler Yönelimli Psiko-Eğitim Programının Problemlili İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarıkaya, M. (2011). *Öğretmen Adaylarının Problemlili İnternet Kullanımı ve Öz-yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Ankara
- Semerci, B. (2007) *Ergen Ruh Sağlığı*. Alfa Basım Yayım Dağıtım. İstanbul, s. 268
- Sevindik, F. (2011), *Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemlili İnternet Kullanımı ve Sağlıklı yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Siyez, D. M. ve Uz Baş, A. (2013). İnternet Bağımlılığı ve Psikososyal Faktörler. (Ed., M, Kalkan ve C, Kaygusuz). *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, Ergen ve Anne Baba*. Çantay Yayınları. İstanbul. s. 45
- Şentürk, Ü. (2006). *Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Şimşek, A. (2006). *Duygusal Zekanın, Ana Baba Tutumunun ve Doğum Sırasının Tercih Edilen Liderlik Tarzına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Taçyıldız, Ö. (2010). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tahiroğlu, A.Y., Çelik, G.G., Uzel, M., Özcan, N., Avcı, A. (2008). Internet Use Among Turkish Adolescents, *Cyberpsychology & Behavior*, 11 (5),537-543.
- Tahiroğlu, A.Y., ve Diğerleri, (2009). Ailedeki Disiplin Yöntemleri, Demografik Özellikler ve Çocuklardaki Davranış Sorunları Arasındaki İlişki, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Cilt.16, Sayı.2, (2009), s.80.
- Tanır, M.K., Kuşuoğlu, S., Çöven, Ç. (2009). Çocuklar, *Bilgisayar ve İnternet, Sted Dergisi*, 18(5),97-101.
- Toksöz, E. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ve Aile Tutumu Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Eskişehir İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi. İstanbul.
- TUİK. (2014). Haber Bülteni, Sayı: 15975. 11 Temmuz 2014.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15975>. (Erişim Tarihi: Aralık 2015).
- Tutgun, A. (2009). *Öğretmen Adaylarının Problemlili İnternet Kullanımlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ülgen, V. (2014). *12-18 Yaş Arası Ergenlerde İnternet Bağımlılığında Sosyal Karşılıklılık ve Yordayıcı Faktörlerin Değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Pendik Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- Yalçın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla internet. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (1), 77-89.
- Yavuzer, H. (1986). *Ergenlik Çağında Gelişmeyi Etkileyen Güçler*, 2. Baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, Sosyal Bilimler Bölümü, s. 83
- Yavuzer H. (1998). *Ana Baba Okulu*. Remzi Kitapevi, İstanbul. s.141
- Yavuzer, H. (2007). *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitapevi, Ankara. s.71

- Yıldız, İ. (2010). *Lise Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı İle Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı
- Yılmaz, A. (2009). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları İle Kararsızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul:Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı
- Yılmaz, S. (2006). *İnternet ve İnternet Kafelerin İlk ve Orta Öğretim Öğrencilerine Etkileri (İstanbul Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik Çağı. Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. 7. Basım. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk Ruh Sağlığı*. 23. Basım. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Yurttaş A. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri İle Algıladıkları Anne-baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Yüksek Lisans programı. İstanbul
- Yücel, N. ve Gürsoy, F. (2013). Ergenlerin Akran İlişkileri İle Yalnızlık Düzeylerinde İnternet Kullanımının Etkisi. (Ed., M, Kalkan ve C, Kaygusuz). *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Yücel, Y. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı ve Öğrenilmiş Çaresizlikle İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
- Zorbaz, O. (2013). *Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara
- Zorbaz, O., Tuzgöl Dost, M. (2014). *Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Cinsiyet, Sosyal Kaygı ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 29(1), 298-310

EKLER

EK 1

ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Değerli Öğrenciler;

Bu araştırma, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Programı'nda tez çalışması için yapılmıştır. Sorular üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ankete katılacak olanların kişisel bilgilerini içerir. İkinci bölüm "Anne-Baba Tutum Ölçeği " ile ilgili soruları, üçüncü bölüm "Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği" ile ilgili soruları içermektedir. Sizden beklenen, görüşlerinize uyan seçenekler işaretlemeniz ve soruların hepsini yanıtlamanızdır.

Bu çalışmaya olan katkılarınız ve içtenlikle verdiğiniz cevaplar için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Suat ALTINTAŞ

- 1) Cinsiyetiniz
1. Erkek () 2. Kadın ()
- 2) Doğum tarihinizi yıl olarak yazınız
- 3) Anne ve babanın evlilik durumu?
1. Birlikte yaşıyorlar ()
2. Boşandılar () Cevap Evet ise kiminle kalıyor: Anne () Baba ()
3. Evliler ama ayrı yaşıyorlar () Cevap Evet ise kiminle Kalıyor: Anne () Baba ()
- 4) Annenin eğitim durumu?
1) Okur-yazar değil () 2) İlkokul () 3) Ortaokul () 4) Lise ()
5) Lisans (Üniversite) () 5) Yüksek Lisans ve üzeri ()
- 5) Babanın eğitim durumu?
1. Okur-yazar değil () 2. İlkokul () 3. Ortaokul () 4. Lise ()
5. Lisans (Üniversite) () 5. Yüksek Lisans ve üzeri ()
- 6) Ailenin aylık geliri nedir?
1) 1.500 TL ve altı () 2) 1.501- 2.500 TL () 3) 2.501-3.500 TL ()
4) 3.501- 4.500 TL () 5) 4.501 TL ve üzeri ()
- 7) Evde kendinize ait bir oda var mı?
1. Var () 2. Yok ()
- 8) Anne çalışıyor mu?
1. Evet () 2. Hayır ()
- 9) Evinizde internet var mı?
1) Evet () 2) Hayır ()
- 10) İnternete aşağıdakilerden hangisiyle bağlantıyorsunuz?
1. Cep telefonu () 2. Tablet () 3. Bilgisayar () (Burada 3 seçeneği de işaretleyebilirsiniz)
- 11) Kendinize ait bir bilgisayarınız var mı?
1. Evet () 2. Hayır ()
- 12) İnternete bağlandığınız cep telefonunuz var mı?
1. Evet () 2. Hayır ()

EK 2

İNTERNET KULLANIM ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu anket, bireylerin internet kullanım davranışlarını belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen, internet kullanırken genellikle gösterdiğiniz davranışları dikkate alarak, aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki;

1= “Hiç Uygun Değil” 2= “Nadiren Uygun” 3= “Biraz Uygun” 4= “Oldukça Uygun” 5= “Tamamen Uygun” seçeneklerden kendi durumunuza uygun olan bir seçeneği işaretlemenizdir. Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Yanıtlarken kendi internet kullanım davranışlarınızı olduğu gibi yansıtmayınız, sonuçların daha sağlıklı değerlendirilmesine katkıda bulunacaktır.

		Hiç Uygun Değil	Nadiren Uygun	Biraz Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1	İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimde kendi kendime “birkaç dakika daha” diyorum.	1	2	3	4	5
2	İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.	1	2	3	4	5
3	İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum.	1	2	3	4	5
4	İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.	1	2	3	4	5
5	İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.	1	2	3	4	5
6	Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.	1	2	3	4	5
7	İnternete gerekmedikçe girmekten kaçınıyorum.	1	2	3	4	5
8	Yalnızlığımı internetle paylaşıyorum.	1	2	3	4	5
9	Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.	1	2	3	4	5
10	Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.	1	2	3	4	5
11	Birisi internette ne yaptığımı sorduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum.	1	2	3	4	5
12	Planladığımın dışında fazladan bir dakika bile interneti kullanmıyorum.	1	2	3	4	5

		Hiç Uygun Değil	Nadiren Uygun	Biraz Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
13	İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum.	1	2	3	4	5
14	İnternete giremediğim zaman, internette olmayı düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum.	1	2	3	4	5
15	İnternette, kontrol benden çıkıyor.	1	2	3	4	5
16	İnternet yüzünden yemek yemeyi unuttuğum zamanlar oluyor.	1	2	3	4	5
17	İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.	1	2	3	4	5
18	Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum.	1	2	3	4	5
19	Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum.	1	2	3	4	5
20	İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.	1	2	3	4	5
21	Yapmam gereken işler çoğaldıkça, internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor.	1	2	3	4	5
22	İnternet, yapmam gerekenleri ertelemek için vazgeçilmez bir araçtır.	1	2	3	4	5
23	İnternet kullanımım, benim için önemli kişilerle olan ilişkilerimde problem yaşamama neden oluyor.	1	2	3	4	5
24	İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.	1	2	3	4	5
25	İnterneti kullanmasam bile sürekli aklımda.	1	2	3	4	5
26	İnternette kendimi çok özgür hissediyorum.	1	2	3	4	5
27	İnternette çok fazla zaman geçirdiğim için başarım düşüyor.	1	2	3	4	5
28	İnternet kullanmayı bırakmadığım için randevularıma veya derslerime geç kalıyorum.	1	2	3	4	5
29	Sabahları uyandığымda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.	1	2	3	4	5
30	İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.	1	2	3	4	5
31	İnternet beni kendisine esir ediyor.	1	2	3	4	5
32	İnternet ortamında genellikle kendimi huzurlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
33	İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişime kurmaya tercih ediyorum.	1	2	3	4	5

EK 3 ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu anket, bireylerin algıladıkları anne-baba tutumlarını ölçmek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bu anketi doldururken anne-babanızın sizlere karşı tutum ve davranışlarını göz önünde bulundurarak aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki; 1= “Hiç uygun değil” 2= “Çok az uygun “ 3= “ Kısım en uygun” 4= “Oldukça uygun” 5= “Tamamen uygun” seçeneklerden size en uygun olanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

		Hiç uygun 1	Çok az 2	Kısım en 3	Oldukça 4	Tamamen 5
1	Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	1	2	3	4	5
2	Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	1	2	3	4	5
3	Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	1	2	3	4	5
4	Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	1	2	3	4	5
5	Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	1	2	3	4	5
6	Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranır.	1	2	3	4	5
7	Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.	1	2	3	4	5
8	Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söyler.	1	2	3	4	5
9	Bana hükmetmeye çalışır.	1	2	3	4	5
10	Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.	1	2	3	4	5
11	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	1	2	3	4	5
12	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranır.	1	2	3	4	5
13	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	1	2	3	4	5
14	Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	1	2	3	4	5
15	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	1	2	3	4	5
16	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	1	2	3	4	5
17	Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirir.	1	2	3	4	5
18	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	1	2	3	4	5
19	Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.	1	2	3	4	5

		Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
20	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	1	2	3	4	5
21	Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	1	2	3	4	5
22	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	1	2	3	4	5
23	Benim gibi bir evladı olduğu için kendini rahatsız hissettiğini sanıyorum.	1	2	3	4	5
24	Okulda başarılı olmama konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda cezalandırır.	1	2	3	4	5
25	Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanır.	1	2	3	4	5
26	Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.	1	2	3	4	5
27	Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	1	2	3	4	5
28	Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	1	2	3	4	5
29	Ona yaklaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.	1	2	3	4	5
30	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.	1	2	3	4	5
31	Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır	1	2	3	4	5
32	Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	1	2	3	4	5
33	Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	1	2	3	4	5
34	İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.	1	2	3	4	5
35	Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	1	2	3	4	5
36	Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.	1	2	3	4	5
37	Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	1	2	3	4	5
38	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	1	2	3	4	5
39	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	1	2	3	4	5
40	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı : Suat ALTINTAŞ
Uyruğu : TC
Doğum Tarihi ve Yeri : 05/09/1973, Malatya
Medeni Durumu : Bekar
E-posta : altintassuat88@hotmail.com
Yazışma Adresi : 50. Yıl Ahmet Merter İlkokulu
A. Kutsi Tecer Cad. No: 23 Merter
Güngören/ İstanbul

EĞİTİM

Derece Kurum Mezuniyet Tarihi

Yüksek Lisans: Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Tezli
Yüksek Lisans 2016

Lisans : İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü 2000

Lisans : Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf
Öğretmenliği 1997

Lise : Malatya Kubilay Lisesi 1990

İŞ DENEYİMLERİ

1999 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İstanbul Gaziosmanpaşa ilçesine sınıf öğretmeni olarak atanmış, halen İstanbul Güngören ilçesi 50. Yıl Ahmet Merter İlkokulunda müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır.